

Verneområdestyret
for Skardsfjella og
Hyllingsdalen

Møteinnkalling

Utvalg:	Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen
Møtested:	Nordpå fjellstue, Holtålen
Dato:	17.08.2023
Tidspunkt:	09:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Det innkalles til befaring og møte 17.-18.august.

Oppmøte befaring torsdag 17.08. kl 09.00 ved Veksthuset på Røros for samkjøring videre.

Første stopp på befaringsen er Storbekkøya i Budal 11.30.

Møte avholdes på Nordpå 17.08.2023, ca kl 17.00.

Middag og overnatting på Nordpå.

Studietur/befaring fortsetter til Femundsmarka fredag 18.08 og avsluttes kl 15.00.

Se også eget program for studieturen. Det tas forbehold om mindre endringer i programmet.

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv- saksnr
ST 16/2023	Godkjenning av protokoll, møteinnkalling og saksliste		
ST 17/2023	Valg av protokollunderskriver i tillegg til leder		
ST 18/2023	Referat sak		
RS 9/2023	Henvendelse til klima og Miljødepartementet - Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde - solcellepanel på Nedre Hyllingsvollen		2021/11277
RS 10/2023	Oversendelse av retningslinjer for reindriftas søknader om barmarkskjøring i verneområder		2023/50
ST 19/2023	Vedtak i delegerte saker i perioden 01.03 - 13.07.2023		2023/49
DS 2/2023	Innvilget - Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde - dispensasjon for motorferdsel med ATV - 2023 - Gammelvollbakken Hyllingsdalveien 897 - Geir Stenvold		2023/4518
DS 3/2023	Innvilget - Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde - dispensasjon for motorferdsel - barmarkskjøring 2023 - 2026 - Hyddkroken - Espen Horn		2019/6176
DS 4/2023	Innvilget 2023 - Skardsfjella og Hyllingsdalen verneområde - dispensasjon for motorferdsel på barmark- vedlikehold av grensegjerdet for rein - Statsforvalteren i Trøndelag		2022/5328
DS 5/2023	Innvilget - Skardsfjella og Hyllingsdalen - dispensasjon motorferdsel ATV 2023 - 2026 - Torsvollen til Røbekkvollen - Liv Lien Røkke		2023/6948
ST 20/2023	Saksfremlegg - Ny behandling - Klage på vedtak om dispensasjon motorisert transport i forbindelse med næringsfiske i Rien - Rørosfisk AS		2022/5025
ST 21/2023	Besøksstrategi for Skardsfjella og Hyllingsdalen - godkjenning av dokument for ny høring		2019/2544
ST 22/2023	Eventuelt		

ST 16/2023 Godkjenning av protokoll, møteinnkalling og saksliste
ST 17/2023 Valg av protokollunderskriver i tillegg til leder
ST 18/2023 Referat sak

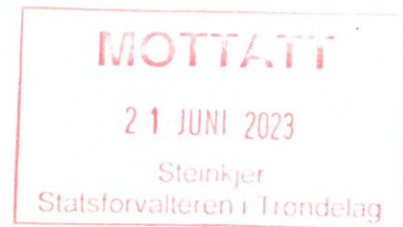
Kopi av skriv sendt
Statsråd Espen Barth Eide

Randi F og Gunnar Borgos
Tamnesveien 2016,
7370 BREKKEBYGD

Brekken, den 19.06.2023

Telf: 91398839
e-mail: gunnar.borgos@gmail.com

Statsråd Espen Barth Eide
Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep,
0030 Oslo

SOLCELLEPANEL PÅ VÅR SETER - NEDRE HYLLINGSVOLLEN - I SKARDSFJELLA OG HYLLINGSDALEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE. UTLØST TVIST OM Plasseringen AV ANLEGGET.

Kjære statsråd Espen Barth Eide

Vi henvender oss til deg i håp om å få hjelp i en klagesak angående plasseringen av et solcellepanel på vår seter i Hyllingsdalen i Røros kommune. Gården og setra er deler av et småbruk fra 1750-tallet – med gnr. 101, bnr. 3. Gården ligger rett utenfor tettstedet Brekken og har vært i slektas eie så lenge eierskap kan dokumenteres.

Vår sak her har versert som en klagesak i alle aktuelle klageorganer, fra og med Verneområdestyret for Skardsfella og Hyllingsdalen – som forvaltningsmessig er underlagt Statsforvalteren i Trøndelag – via Miljødirektoratet, før det på eiers initiativ og med bakgrunn i direktoratets negative vedtak til slutt er forelagt Stortingets Ombud for Forvaltningen.

Sivilombudet gjorde i skriv av 03.05.2023 følgende vedtak:

«Etter en helhetsvurdering har vi kommet til at vi ikke undersøker saken nærmere her. I vurderingen har vi blant annet lagt vekt på prioriteringshensyn».

Her var det med andre ord ingen konstruktiv hjelp å få, til tross for det oppofrende og allmenne hensyn som Stortinget har vedtatt skal gjelde for Ombudets mandat. Vi stiller oss av den grunn kritisk til Sivilombudets håndtering av saken. Derfor er saken løftet opp på statsråds forvaltningsnivå.

I den videre vurderingen av saken viser vi spesielt til vårt skriv til Stortingets Ombud for Forvaltningen av 14. februar 2023. Dette utgjør hovedreferansen og den mest utførlige gjennomgangen av saken herfra, og er å anse som et prosess-skriv fra vår side, jf. vedlegg 1.

Twisten dreier seg i hovedsak om plasseringen av et solcellepanel, som det for øvrig er gitt generell dispensasjon for å oppføre på nærmere definerte vilkår. Forvaltningsstyret for verneområdet og Miljødirektoratet krever likevel at et sett av vilkår blir innfridd før solcellepanelet kan oppføres. Ett av disse vilkårene er at solcellepanelet skal festes flatt på en

husvegg, i vårt tilfelle på en vertikal vegg på selve seterstuggu. En slik plassering vil vi som grunneiere, huseiere og brukere av flere grunner anse som direkte uegnet.

Det andre vilkåret gjaldt at eksisterende stativ, som allerede var oppsatt, skulle rives. Se vår vurdering i diverse vedlegg for hvorfor dette ble oppført etter å ha avvendt forvaltningens behandling i ca. ett år og 5 måneder. Dette opplevde vi som urimelig, og derfor ble saken sendt Sivilombudet som en siste klageinstans, jf. vedlegg 1.

Vårt prinsipielle ankepunkt overfor Sivilombudet mot oppsetting på en vegg er at et solcellepanel på en tømmervegg på ei seterbygning ikke er i tråd med gammel byggeskikk, men snarere eksponerer en bygningsmessig og kulturell anakronisme. Derfor er dette en viktig prinsipiell sak som også har en relasjon til forvaltningsplanen for området. Det vises til vedlegg 2 som rommer Sivilombudets konklusjon for så vidt gjelder deres vurdering av forholdet.

Begrunnelsen fra Sivilombudet for ikke å gå inn i sakens prinsipielle sider, kan derfor virke noe lettvent og arrogant i lys av at saken åpenbart har flere viktige prinsipielle sider. For oss er det derfor naturlig å løfte saken til et høyere forvaltningsnivå.

Vi vil også gi uttrykk for at et tvangsmessig påbud om riving og fjerning av eksisterende solcellestativ oppleves som særdeles lite hyggelig å etterleve, siden vi ikke betrakter det som vår feil at forvaltningen oversatt fristen for å behandle vår søknad med ca. ett og et halvt år. Med det som bakteppe er det vanskelig å bli straffet for noe som ligger utenfor vårt ansvarsområde. Det er også vanskelig å erkjenne i lys av det restaurerings- og bevaringsarbeidet vi med dårlig bemidling har utført alle år siden 1986, da vi overtok gården. I lys av det virker påbudet om riving særdeles lite inspirerende og er et lite motiverende påbud i forhold til videre skjøtsel.

Ett aspekt ved dette er de økonomiske følger i form av avhending av brukte materialer og utstyr. Svært mye arbeid vil også være bortkastet. Stag og solceller vil være utsatt for skade, og en jordkabel på ca. 70 meter må i henhold til påbudet graves opp igjen, og vil garantert bli vanskelig å omsette uten et betydelig tap. Slik situasjonen er nå, vil det være vanskelig å se spor etter kabelgrøfta. Å ta opp igjen kabelen vil imidlertid etterlate spor etter arbeidet.

Oppsummering.

Det er fremmet to muligheter for plassering av solcellepanelet. Den ene muligheten er vårt forslag, dvs. setereiernes. Denne innebærer at panelene settes opp i utgard like utenfor innmarka. Da står anlegget i skjul av berghammeren, og vinkelen mot sola blir optimal, se vedlegg 1 for en mer detaljert beskrivelse. Vårt forslag til plassering betyr at panelene blir stående delvis skjult i skogen og med tilbakeføring av strøm via en jordkabel til batterier i seterbygningen.

Den andre foreslåtte plasseringen – fra Direktoratet og forvaltningsstyret - består i å feste solcelleanlegget opp på en vegg på seterbygningen. Men det er ingen egnet vegg som vender mot sør, hvilket er en forutsetning for at solcellene kan få tilstrekkelig med sollys. Da må i

tilfelle panelet stå 45 grader på en vegg, hvilket er en umulighet og en vederstyggelighet rent visuelt. Dessuten er det inga veggflate som er stor nok.

Når direktoratet og forvaltningsstyret har landet på dette standpunktet, skyldes det trolig påvirkning fra Fylkeskommunens kulturminneavdeling, som har vært en viktig premissleverandør både for forvaltningsstyret og direktoratet, jf. deres vurdering av vår klage, vedlegg 3

Saken ble forelagt kulturminnemyndigheten av verneområdestyret, som mottok deres svar pr. 10.02.2022. Her anføres det at «vår omsøkte løsning er uheldig og mer skjemmende for seterkulturmiljøet enn en tradisjonell panelløsning festet på sør- eller vestvendt veggflate» De mente også at det omsøkte tiltaket ville være langt mer omfattende forstyrrende visuelt enn et fysisk inngrep i terrenget(?). Alt dette er vurdert og kommentert i vedlegg 1 side 6. i vår klage til Sivilombudet. Vårt forslag til plassering ivaretar også best hensynet til lokal byggeskikk, noe som er anført flere steder i forvaltningsplanen som et prioritert hensyn.

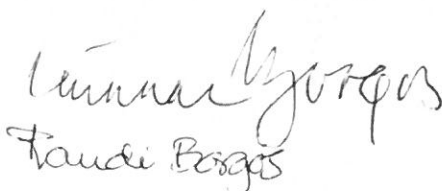
I forvaltningsplanen er ikke solceller eller plassering av solcellepaneler nevnt med et eneste ord. Med fullstendig mangelfull respons på over ett år og 5 måneder – og til tross for gjentatte forespørsler om status for saken - mente vi at vår søknad om å få sette opp et panel i utgard lå utenfor forvaltningsstyrets mandat å behandle, eller at tiltaket ikke var søknadspliktig. Områdets nasjonalparkforvalter – Marit Sophie Berger – uttrykte i ettertid i en mail at hun hadde stor forståelse for vår fortolkning av situasjonen.

Det vises til kopi av skriv herfra til Stortingets Ombud for kontroll med Forvaltningen av 14.02.2023.

Ad klage til Sivilombudet, jf. skriv fra Ombudet av 03.05.2023, vedlegg 1

Vi håper det er mulig å få hjelp til å få saken på rett kjøll, og at den kan avsluttes med et rettvist og positivt vedtak.

Med vennlig hilsen,
Randi og Gunnar Borgos

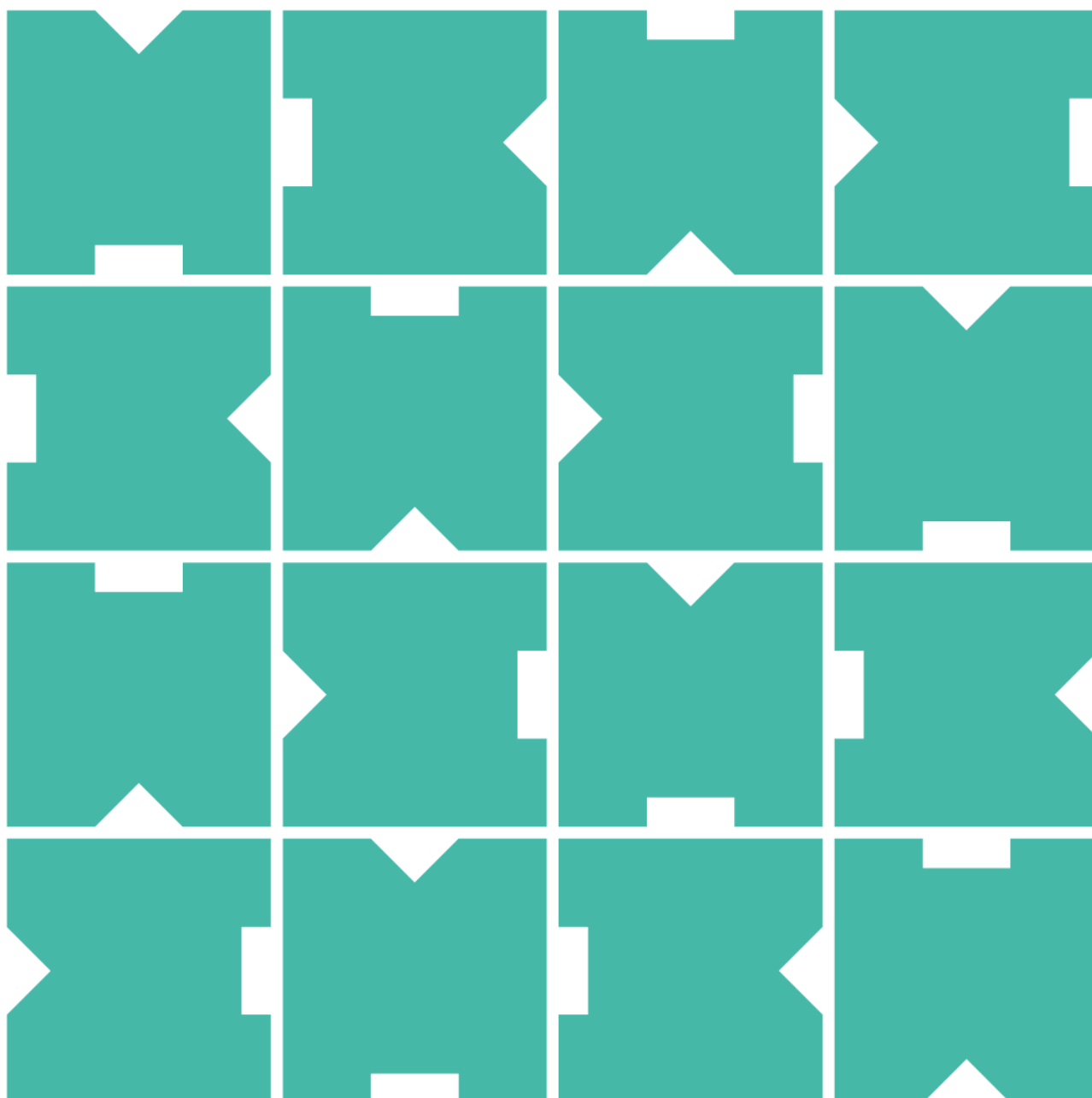
Vedlegg:

- 1) Klage sendt Sivilombudet av 14.02.2023
- 2) Svarskriv fra Sivilombudet av 03.05.2023
- 3) Skriv fra Miljødirektoratet ang. vedtak i klagesak av 29.01.2023
- 4) Vedtak i Verneområdestyret av 25.03.2022
- 5) Vår klage til Direktoratet av 29.03.2022
- 6) Vedtak i Verneområdestyret på vår klage av 24.05.2022
- 7) Og 8): Bilder

Kopi: Statsforvalteren i Trøndelag, Frank Jensen,
Postboks 2600
7734 Steinkjer

Reindriftras motorferdssel på barmark i verneområder

Innhold

Forord	3
1. Innledning	4
2. Aktuelle bestemmelser om motorferdsel.....	6
2.1 Særlige bestemmelser for reindrift.....	6
3. Hvordan søke om motorferdsel i verneområder	7
4. Opplysninger i distriktsplanen som er nødvendige for saksbehandlingen	9
5. Kontroll av kjøretillatelse/dispensasjon	9

Forord

Barmarkskjøring i verneområder krever normalt tillatelse fra vernemyndigheten. Veilederen beskriver hvordan en søknad om reindriftas motorferdsel på barmark i verneområder skal behandles av forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Det er reindriftsutøverne og distriktsstyrene for reinbeitedistriktet, som med bakgrunn i distriktsplanen kan sende en slik søknad – og som kan gi grunnlag for flerårige tillatelser til kjøring for utøveren selv og eventuelle medhjelpere.

I retningslinjene er det anvist hvilke rutiner som skal legges til grunn for søknadsbehandlingen, og hvilke opplysninger som må ligge med søknaden når det tas til behandling. Der det gis kjøretillatelse er også angitt nærmere hva som gjelder av plikter under kjøring og i samband med kontroll.

1. Innledning

Veilederen gjelder reindriftras kjøring på barmark i verneområder.

Målgruppen er:

- Distriktsstyrer i reinbeitedistriktene
- Forvaltningsmyndigheten i verneområder
- Reindriftsutøvere

Formålet med veilederen er å gi informasjon og veiledning om hva søknader om motorferdsel bør inneholde. Veilederen er utarbeidet av Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet i fellesskap, og er retningsgivende for søknadsbehandlingen.

I henhold til reindriftsloven § 4 har den samiske befolkningen på grunnlag av alders tids bruk rett til å utøve reindrift i de områder som fra gammelt av har vært utøvet reindrift i. Disse områdene betegnes i loven som det samiske reinbeiteområdet, og omfatter fylkene Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Hedmark. Reindriften er både en samisk næring og en kulturutøvelse. Samisk kultur innehar et vern etter FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 og ILO-konvensjonen nr. 169.

Et reinbeitedistrikt omfatter et geografisk areal som består av ulike årstidsbeiter (helårsdistrikt eller et årstidsbeite). Distriktet ledes av et distriktsstyre, som representerer de private reindriftsinteressene. Distriktsstyret har også plikter etter reindriftsloven, bl.a. til å utarbeide en distriktsplan som inneholder opplysninger om reindriften, og som er nødvendig for den offentlige planleggingen.

Reindriftsutøveren har ansvaret for å ivareta en velordnet reindrift. Variasjon i naturforhold og topografi gir store regionale driftsforskjeller, og varierende klimatiske forhold gir driftsforskjeller mellom år og mellom årstider. Gjeting og flytting innebærer derfor behov for fleksible løsninger tilpasset balansen mellom reinens behov og naturens skiftninger. Ettersom flere av dagens verneområder ligger innenfor det samiske reinbeiteområdet, er det viktig at forvaltningen ikke legger unødige hindringer for driftsutøvelsen, eller at driftsutøvelsen blir ansett som ulovlig fordi den avviker fra distriktsplanen som følge av vær, beiteforhold eller andre uforutsette hendelser.

Forvaltningsmyndigheten for de store verneområdene i Norge er normalt nasjonalpark- eller verneområdestyrer. Disse styrene består av folkevalgte representanter fra kommuner og fylkeskommuner, samt Sametinget i samiske områder. Styrene har egne nasjonalpark- eller verneområdeforvaltere som kan kontaktes. Kontaktinformasjon finnes på hjemmesidene til det enkelte verneområde. I tillegg til nasjonalpark- og verneområdestyrer er også statsforvalteren og noen kommuner forvaltningsmyndighet for mange av de mindre verneområdene.

De fleste verneområdene har som utgangspunkt et generelt forbud mot all motorferdsel. Dette fremgår av verneforskriften for det enkelte verneområde. Det er imidlertid gjort et generelt unntak for reindriftens kjøring med snøscooter på vinterføre. Unntaket gjelder kun nødvendig kjøring for utøvelse av reindrift.

All kjøring på barmark krever at det gis dispensasjon fra motorferdselsforbudet. Det er derfor viktig at nødvendig motorferdsel blir omsøkt på en hensiktsmessig måte og at det etableres gode rutiner for søknader om dispensasjon, behandling av søknader og kontroll med kjøringen. Med motorferdsel i denne veilederen menes bruk av ATV, traktor og 2-hjuls motorsykel o.l. på barmark.

Samisk reindrift som næring, kultur og livsform er unik både i nasjonal og internasjonal sammenheng. Gjennom den norske grunnloven og internasjonal folkerett er myndighetene pålagt en rekke forpliktelser som skal sikre urfolks rettigheter. For verneområdeforvaltningen er tett samarbeid med reindriften viktig for å ivareta både reindrift og verneformål i verneområdene. Distriktsplanene i reindriften er et viktig verktøy for å synliggjøre arealbruken i reinbeitedistriktene, herunder også bruken av motoriserte kjøretøy. De fleste reinbeitedistriktene har førstegenerasjons distriktsplaner som ikke er oppdatert i forhold til dagens driftssituasjon. Disse skal etter hvert revideres, og inntil da er det viktig at distriktsplanene anvendes sammen med direkte kontakt med distriktene.

Det er viktig at forvaltningsmyndigheten for verneområdene setter seg inn i distriktsplanene for å kunne sikre en effektiv og forenklet behandling av dispensasjonssøknader.

2. Aktuelle bestemmelser om motorferdsel

De generelle reglene om motorferdsel i utmark er fastsatt i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven) og forskrift om bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag. I tillegg gjelder særskilte bestemmelser om bruk av motorkjøretøy i reindriftsloven og forskrifter for verneområder.

Utgangspunktet er at all motorisert ferdsel i utmark er forbudt i Norge, med mindre annet følger av lov eller vedtak med hjemmel i lov. Regelverket tar imidlertid ikke sikte på å hindre nødvendig ferdsel til anerkjente nytteformål. For lovlig motorferdsel i utmark stilles det krav om aktsom og hensynsfull ferdsel for å unngå skade og ulempe for naturmiljø og mennesker.

Utover støy og annen forurensning, vil bruk av kjøretøy på barmark medføre slitasje og skade på terrenget ved at belter og hjul etterlater seg sår i naturen. Motorferdsel kan også skade eller forstyrre dyreliv, og være til ulempe for de som driver med reindrift eller husdyrhold. Et enkelt kjøretøy behøver isolert sett ikke medføre slike skader og ulemper, men summen av motorferdsel vil kunne utgjøre en stor miljøbelastning. Det er derfor viktig at kjøring begrenses til det som er nødvendig. I denne vurderingen må det blant annet ses hen til hvor viktig transporten er, og om det er andre måter å løse transportbehovet på.

2.1 Særlige bestemmelser for reindrift

De viktigste bestemmelsene om motorferdsel i forbindelse med reindrift finnes i motorferdselloven, reindriftsloven og naturmangfoldloven/forskriften for det enkelte verneområde.

- I motorferdselloven § 4 er det for reindriftnæring gjort direkte unntak fra det generelle motorferdselsforbudet.
- Reindriftsloven § 23 viser til at den som utøver reindrift har adgang til å bruke fremkomstmidler i tråd med distriktsplan. Loven viser videre til at all motorisert ferdsel skal skje i samsvar med fastsatte forskrifter om vern.
- Det er i naturmangfoldloven og tilhørende verneforskrifter fastsatt særskilte bestemmelser om motorferdsel i verneområder. Disse bestemmelsene går foran annet regelverk om motorferdsel og krever at det må foreligge tillatelse/dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten for å kjøre på barmark.
- Kravet om at det må foreligge tillatelse/dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten gjelder både reindriftsutøvere og medhjelpere.

Reindriftsloven § 62 krever at distriktsstyret utarbeider distriktsplan for reinbeitedistriktet som blant annet skal inneholde en oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler som anvendes. I tillegg skal planen ha med bruksregler for terrenggående kjøretøy, altså en beskrivelse av hvordan, hvor og når terrenggående kjøretøy skal brukes.

Formålsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 1 legger til grunn at naturen skal tas vare på gjennom bærekraftig bruk og vern, og danne grunnlag for samisk kultur. Ved offentlige beslutninger skal reindriftens erfarings- og kunnskapsgrunnlag vektlegges når det kan bidra til bærekraftig bruk av og vern av naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven §§ 7 og 8.

3. Hvordan søke om motorferdsel i verneområder

Den enkelte reindriftsutøver er selv ansvarlig for at en har nødvendige tillatelser til barmarkskjøring. En distriktsplan med tydelig beskrivelse av behov og hva som utgjør nødvendig kjøring gir et godt grunnlag for søknad om dispensasjon. Søknader med bakgrunn i distriktsplaner kan åpne for flerårige tillatelser, f.eks. inntil 5 år. Dette kan bidra til en mer forutsigbar og forenklet saksbehandling.

Det er distriktsstyret i det enkelte reinbeitedistrikt som har ansvar for å utarbeide og vedta distriktsplaner i samsvar med kravene i reindriftsloven. En distriktsplan som skal brukes som grunnlag for søknad om kjøring på barmark må oppfylle kravene i reindriftsloven § 62, og inneholde opplysningene som fremgår av denne veilederens punkt 4.

Ved behandlingen av søknad om dispensasjon er det forvaltningsmyndigheten for det enkelte verneområde som gjør sin vurdering og treffer vedtak i den enkelte sak. Forvaltningsmyndigheten forholder seg til juridiske rammer, og skal i tillegg utøve et forvaltningsmessig skjønn i samsvar med verneforskriften. Forvaltningsmyndigheten kan om nødvendig sette vilkår for en tillatelse, f.eks. knyttet til ivaretagelse av særlig sårbare områder og/eller arter. Det kan imidlertid ikke settes så strenge vilkår at dette går utover dyrevelferd eller alminnelig driftsutøvelse i reindriften. Reglene i forvaltningsloven kapittel IV om saksforberedelse ved enkeltvedtak gjelder. Lovens krav til entydige og klare vedtak innebærer at tillatelse til kjøring bare kan gis til navngitte personer.

For å sikre at distriktsplanen innehar tilstrekkelige beskrivelser av motorisert ferdsel er det hensiktsmessig at distriktsplanen sendes forvaltningsmyndigheten for verneområdet, slik at de kan fremme innspill som ivaretar formålet om en forutsigbar og forenklet saksbehandling.

Forenklet prosess for reindriftens søknad om barmarkskjøring i verneområder:

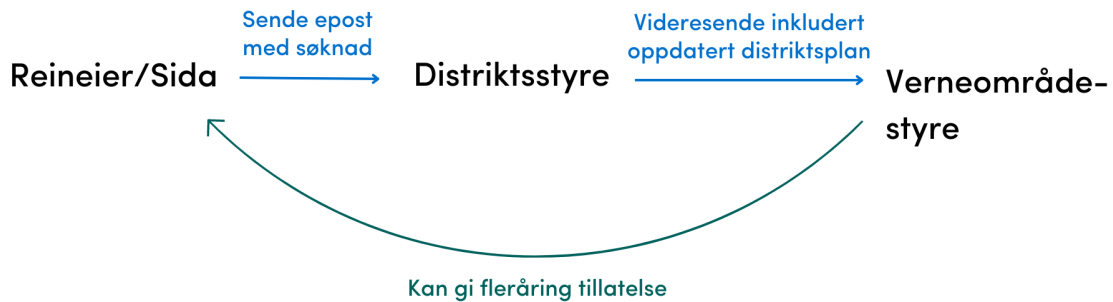
- Søknad om barmarkskjøring som vist i distriktsplan oversendes fra distriktsstyret til forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Søknaden kan for eksempel være en e-post hvor distriktsplanen er vedlagt. Dette gjøres i samråd med reindriftsutøver.
- I søknaden beskrives navn på alle siidaer med tilhørende siidaandeler og navn på reindriftsutøvere i reinbeitedistriktet som har et nødvendig behov for barmarkskjøring i verneområder.

- Behovet for eventuelle medhjelpere/drenger for den enkelte siida/siidaandel må beskrives i søknaden hvis det ikke fremgår av distriktsplanen. Faste medhjelpere/drenger skal oppgis/navngis i søknaden, slik at dispensasjon kan vurderes samlet.
- Endret behov for medhjelpere i søknadsperioden, endringer i familiære forhold og akutte behov for bistand, meldes og omsøkes forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Slike henvendelser kan gjøres fra den enkelte siida/siidaandel/reindriftsutøver. I helt spesielle tilfeller kan nødrettslige betraktninger legges til grunn, slik at medhjelpere kan kjøre uten tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.
- Forvaltningsmyndigheten for verneområdet behandler søknaden, og treffer vedtak med kopi til bl.a. oppsynsmyndighet og Statsforvalter.

I tilfeller hvor reindriften har et behov for barmarkskjøring i flere verneområder, og hvor verneområdene har forskjellig forvaltningsmyndighet, anbefaler vi at de ulike forvaltningsmyndighetene samordner sin saksbehandling.

I tillegg til den forenklete søknadsprosessen via distriktsplan og distriktsstyret, som kan gi grunnlag for en flerårig tillatelse, kan reindriftsutøveren fortsatt søke på egen hånd direkte til vernemyndigheten for verneområdet. I det siste tilfellet vil reindriftsutøveren måtte påregne å legge med utvidet begrunnelse og dokumentasjon, som kan understøtte det aktuelle behovet for kjøring.

Alternativ 1

Alternativ 2

4. Opplysninger i distriktsplanen som er nødvendige for saksbehandlingen

Her følger en punktliste over relevant informasjon som bør tas med i distriktsplanen, og som er nødvendig for en forsvarlig saksbehandling hos forvaltningsmyndigheten.

- **Geografisk område som berøres av barmarkskjøring.**
 - Hvilke verneområder berøres av kjøringen?
 - Hvilke faste kjøreløyper/traseer skal benyttes? Disse traseene skal kartfestes.
 - Beskrivelse av områder hvor det eventuelt er et behov for kjøring utenfor faste kjøreløyper/traseer. Områdene kartfestes i den grad det er mulig.
 - Hvilke arbeidsoppgaver er knyttet til kjøring i de ulike områdene, for eksempel gjeting, eller samling i forbindelse med kalvemerking, flytting, slakting mm. Områdene kartfestes i den grad det er mulig.

- **Omfanget av kjøringen skal beskrives så langt det er mulig.**
 - I distriktsplanen bør det fremgå en vurdering av om behovet er stort eller lite, og i hvilke perioder det er størst behov for barmarkskjøring.
 - Angivelse av type kjøretøy (ATV m/u belter, 2 hjuls motorsykkel etc.) og bruksområde.
 - Behovet for medhjelpere/drenger gjennom året, type arbeid, kjøretøy osv.

5. Kontroll av kjøretillatelse/dispensasjon

Av hensyn til effektive kontroller med kjøring på barmark er det viktig at også faste eller midlertidige medhjelpere i reindriften medbringer kjøretillatelse/dispensasjon (skriftlig eller elektronisk) fra forvaltningsmyndigheten for verneområdet.

Etter verneforskriftene er det ikke mulighet for å gi åpne tillatelser til ikke navngitte personer eller å gi reineiere anledning til å bemyndige andre til å kjøre i sitt sted. Dispensasjon for kjøring utstedt av vernemyndigheten skal kunne fremvises dersom det forlanges av oppsynsmyndighet og/eller politi. Krav om fremvisning av kjøretillatelse/dispensasjon skal stilles som vilkår når forvaltningsmyndigheten for verneområdet treffer vedtak om å tillate kjøring.

Faste eller midlertidige medhjelpere i reindriften som kjører uten nødvendig tillatelse/dispensasjon, eller uten å medbringe tillatelse, er å anse som ulovlig kjøring. Ulovlig kjøring vil bli sanksjonert.

Tlf.: 73 58 05 00
post@miljodir.no
www.miljodirektoratet.no
Postboks 5672 Sluppen,
7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim:
Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo:
Grensesvingen 7, 0661 Oslo

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO

POSTADRESSE:
Postboks 1450 Vika, 0116 Oslo

BESØKSADRESSE:
Innspurten 11D, 0663 Oslo

TELEFON: 78 60 60 00

E-POST: postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA

BESØKSADRESSE:
Løkkeveien 111, 9510 Alta

LANDBRUKSDIREKTORATET STEINKJER

BESØKSADRESSE:
Skolegata 22, C-bygget, 7713 Steinkjer
www.landbruksdirektoratet.no

Arkivsaksnr: 20:

Saksbehandler: Marit Sophie B

Dato: 14.07.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen	19/2023	17.08.2023

Vedtak i delegerte saker i perioden 01.03 - 13.07.2023

Vedlegg

1 Kopi av delegerte vedtak 01.03. - 13.07.2023

Forvalters innstilling

Refererte vedtak tas til orientering

Saksopplysninger

I vedtektene for verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen åpnes det for at kurante ferdselssaker kan delegeres til verneforvalteren. Det samme gjelder saker etter verneforskriftens øvrige spesifiserte dispensasjonsbestemmelser og etter naturmangfoldloven §48 der styret tidligere har gitt tillatelse og forutsetningene er tilnærmet uendret og/eller der det foreligger etablert praksis fra tilsvarende saker behandlet av styret og/eller der forvaltningsplanen gir entydig føringer for utfallet. Slik delegasjon ble gitt av verneområdestyret i sak 5/2016.

Kopi av delegerte vedtak for perioden 01.03.-13.03.2023 er lagt ved saken.

Kopi av delegerte vedtak i perioden 01.03.23 – 13.07.3

DS 2/2023 – Arkivsak: 2023/4518

Vedtak

Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen gir Geir Stenvold tillatelse til transport med ATV fra Torsvollen til Gammelvollbekken, Hyllingsdalsveien 897 i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde i Røros kommune, på disse vilkår:

1. Tillatelsen gjelder for inntil 5 turer i barmarksesongene 2023 for transport av bygningsmaterialer.
2. Det forutsettes at transporten skjer langs Hyllingsdalsveien under relativt tørre forhold.
3. Kjøringen må skje med hensyn til naturmiljø, reindrift og friluftsliv, og etter 15.juli av hensyn til hekke- og yngletid for fugl og vilt.
4. Hver enkelt tur skal føres i kjørebok før den starter. Kjøreboken skal returneres til verneområdestyret innen den 1. desember 2023.
5. Det må i tillegg foreligge tillatelse fra kommunen etter motorferdselloven.

Denne tillatelsen er gitt i medhold av forskrift om vern av Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde, § 3 punkt 5.3.e, om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til transport av varer og utstyr til hytter, buer, setrer og lignende.

Tillatelsen og kjørebok skal medbringes under transporten for fremvisning til oppsyn eller politi når dette kreves.

Ved brudd på bestemmelsene i verneforskriften eller vilkår i tillatelsen kan medføre straff.

DS 3/2023 – Arkivsak: 2019/6176

Vedtak

Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen gir Haakon Horn, Espen Horn og Frederik Horn tillatelse til bruk av ATV på barmark fra Krokvegen ved Gruvsjøen og fram til bebyggelsen ved Hyddkroken i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde i Røros kommune, på følgende vilkår:

1. Tillatelsen gjelder for transport av materialer og utstyr i forbindelse med vedlikeholds- og skjøtselsarbeid, samt transport av varer og utstyr som ikke kan transporteres inn og lagres om vinteren.
2. Tillatelsen gjelder for inntil 14 turer på barmark med ATV langs kjøresporet fra Krokvegen ved Gruvsjøen til Hyddkroken for barmarksesongene 2023-26, herunder transport av ATV inn ved jaktstart, jf kart i saken.
3. Ved snøforhold som gjør det umulig å dra over Gruvsjøfjellet. om høsten gjelder tillatelsen også for transport av felt vilt med ATV eller snøscooter langs traseen fra Hyddkroken – Morgenklumpen – Hyllingsdalsveien.
4. Hver enkelt tur skal føres i kjørebok før den starter (jfr. vedlegg). Kjøreboken skal returneres til verneområdestyret senest innen den 1. desember 2026.

5. *Kjøringen kan utføres av Leif Ove Tamnes, eller annen leiekjører. Transport i forbindelse med elgjakt kan også utføres av Roger Morken.*
6. *Tillatelsen er personlig og kan ikke overdras til andre.*
7. *Kjøringen må skje med hensyn til naturmiljø, reindrift og friluftsliv.*
8. *Det må i tillegg foreligge tillatelse fra kommunen etter motorferdselloven.*

Når det gjelder transport av varer og utstyr er vedtaket hjemlet i Forskrift om vern av Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde, § 3 punkt 5.3.e. Når det gjelder transport av materialer er vedtaket hjemlet i forskriftens § 3 punkt 5.3.f.

Tillatelsen til uttransport av felt vilt i pkt. 3 er gitt med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48.

Ved brudd på bestemmelsene i verneforskriften eller vilkår i tillatelsen kan medføre straff.

DS 4/2023 – Arkivsak: 2022/5328

Vedtak

Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen gir Statsforvalteren i Trøndelag v/reindriftsavdelingen tillatelse til transport med ATV med belter i forbindelse med vedlikehold av grensegjerde for rein i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde i Røros kommune, på disse vilkår:

1. *Tillatelsen gjelder for inntil 4 turer tur-retur i barmarksesongen 2023 for transport av materialer og verktøy for reparasjon av grensegjerde.*
2. *Det forutsettes at transporten skjer langs kjøresporet fra Gruvsjøen og innover til Hyddkroken jamfør kart gjengitt i saken.*
3. *All transport skal skje med hensyn til natur, reindrift og friluftsliv. Det henstilles til at transportene skjer så sent som mulig på sommeren for å unngå forstyrrelser i hekke- yngletiden for fugl og vilt. I dette tilfellet gjelder tillatelsen fra 26.juni.*
4. *Hver enkelt tur skal føres i kjørebok før den starter. Kjøreboken skal returneres til verneområdestyret innen den 1. desember 2023.*

Denne tillatelsen er gitt i medhold av forskrift om Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde, § 3 punkt 5.3.j, om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til bruk av lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget for kontroll og vedlikehold av reindriftras grensegjerde mellom Sverige og Norge.

Tillatelsen og kjørebok skal medbringes under transporten for fremvisning til oppsyn eller politi når dette kreves.

Ved brudd på bestemmelsene i verneforskriften eller vilkår i tillatelsen kan medføre straff.

DS 5/2023 – Arkivsak: 2023/6948

Vedtak

Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen gir Liv Lien Røkke tillatelse til transport med traktor eller ATV til Røbekkvollen i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde i Røros kommune, på disse vilkår:

1. *Tillatelsen gjelder for inntil 5 turer for hvert år i barmarksesongene 2023, 2024, 2025 og 2026 for transport av varer og utstyr i forbindelse med gjennomføring av*

slåttearbeid på Røbekkvollen, samt persontransport i kombinasjon med varetransport av Liv Lien Røkke.

2. *Det forutsettes at transporten skjer langs Hyllingsdalsveien fra Torsvollen og inn til Røbekkvollen.*
3. *Hver enkelt tur skal føres i kjørebok før den starter (jfr. vedlegg). Kjøreboken skal returneres til verneområdestyret innen den 1. desember 2022.*
4. *Kjøringen kan utføres av Rolf Harry Røkke, Jon Albert L. Røkke og Anette Lien Røkke.*
5. *Kjøringen må skje med hensyn til naturmiljø, reindrift og friluftsliv. Kjøringen bør skje etter 15.juli.*

Denne tillatelsen er gitt i medhold av forskriftens § 3 punkt 5.3.e, om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til transport av varer og utstyr til hytter, buer, setrer og lignende.

Tillatelsen og kjørebok skal medbringes under transporten for fremvisning til oppsyn eller politi når dette kreves.

Brudd på bestemmelsene i verneforskriften eller vilkår i tillatelsen kan medføre straff.

DS 2/2023 Innvilget - Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde - dispensasjon for motorferdsel med ATV - 2023 - Gammelvollbakken

Hyllingsdalveien 897 - Geir Stenvold

DS 3/2023 Innvilget - Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde - dispensasjon for motorferdsel - barmarkskjøring 2023 - 2026 - Hyddkroken - Espen Horn

DS 4/2023 Innvilget 2023 - Skardsfjella og Hyllingsdalen verneområde - dispensasjon for motorferdsel på barmark- vedlikehold av grensegjerdet for rein - Statsforvalteren i Trøndelag

DS 5/2023 Innvilget - Skardsfjella og Hyllingsdalen - dispensasjon motorferdsel ATV 2023 - 2026 - Torsvollen til Røbekkvollen - Liv Lien Røkke

Arkivsaksnr: 2022/5025

Saksbehandler: Marit Sophie Berger

Dato: 06.07.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen	20/2023	17.08.2023

Saksfremlegg - Ny behandling - Klage på vedtak om dispensasjon motorisert transport i forbindelse med næringsfiske i Rien - Rørosfisk AS

Vedlegg

- 1 Befaringsrapport 03.07.2023 Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen
- 2 Saksprotokoll og saksframlegg 09.03.2023 - Klage på vedtak - Rørosfisk AS
- 3 Klage på vedtak - Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde - dispensasjon motorisert transport i forbindelse med næringsfiske i Rien - Rørosfisk AS
- 4 Saksprotokoll - Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde og Tjerråøyan naturreservat - søknad om motorferdsel langs traktorveg - Rørosfisk AS

Forvalters innstilling

Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen imøtekommer klagen delvis og omgjør vedtaket fra 02.06 2022 i sak ST14/2022.

Vedtak i saken:

Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen gir Rørosfisk AS tillatelse til motorisert transport med bil langs traktorveg til naust ved Sundet nord i Rien, gnr.89 bnr.27, gjennom Tjerråøyan naturreservat og i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde i Røros kommune, på disse vilkår:

1. *Tillatelsen gjelder for inntil 10 turer i barmarksesongene 2023-26 for transport av utstyr og fangst i forbindelse med næringsfiske i perioden fra 15 juli og til isen legger seg.*
2. *Det forutsettes at transporten skjer langs traktorvegen fram til P-plass og videre ned kjøresporet til naustet gnr. 89 bnr. 27, jf blå og rød trase på kart i saken.*
3. *Hver enkelt tur skal føres i kjørebok før den starter. Kjøreboken skal returneres til verneområdestyret innen den 1. desember 2026.*

4. *Kjøringen må skje med hensyn til naturmiljø, friluftsliv og reindrift. Eventuell slitasje/kjøreskader fra virksomheten på traktorveg eller terreng, må utbedres fortløpende.*

Denne tillatelsen er gitt i medhold av verneforskriften for Tjerråøyan naturreservat §5 punkt 5, der det heter at «forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til «transport av varer og utstyr til hyttene øst for naturreservatet. Transport skal foregå på eksisterende traktorvei eller med luftfarttøy eller med beltekjøretøy på vinterføre.»

Tillatelsen er videre gitt i medhold av verneforskriften for Skardsfjella og Hyllingsdalen §3 punkt 5.3.e, om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til «transport av varer og utstyr til hytter, buer, setrer og lignende. Transport skal fortrinnsvis foregå på eksisterende veier og kjørespor eller med luftfarttøy eller beltekjøretøy på vinterføre.»

Tillatelsen og kjørebok skal medbringes under transporten for fremvisning til oppsyn eller politi når dette kreves.

Brudd på bestemmelsene og vilkår i tillatelsen kan medføre straffansvar.

Saksopplysninger

Det vises til saksopplysninger i sak ST 14/2022 (2.06.2022) og første klagebehandling i sak ST 5/2023 (09.03.2023). Saksprotokoller for begge saker er lagt ved.

Vedtaket det klages på er fra sak ST 14/2022:

«Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen gir Rørosfisk AS tillatelse til motorisert transport langs traktorveg til naust ved Sundet nord i Rien, gnr.89 bnr27, gjennom Tjerråøyan naturreservat og i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde i Røros kommune, på disse vilkår:

5. *Tillatelsen gjelder for inntil 10 turer i barmarksesongen 2022-25 for transport av utstyr og fangst i forbindelse med næringsfiske i perioden 15 juli og til isen legger seg.*
6. *Det forutsettes at transporten skjer langs traktorvegen fram til P-plass der stien går ned til naustet gnr 89 bnr 27, jf blå trase på kart i saken.*
7. *Hver enkelt tur skal føres i kjørebok før den starter. Kjøreboken skal returneres til verneområdestyret innen den 1. desember 2025.*
8. *Kjøringen må skje med hensyn til naturmiljø, friluftsliv og reindrift. Eventuell slitasje/kjøreskader fra virksomheten på traktorveg eller terreng, må utbedres fortløpende.*

Denne tillatelsen er gitt i medhold av verneforskriften for Tjerråøyan naturreservat §5 punkt 5, der det heter at «forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til «transport av varer og utstyr til hyttene øst for naturreservatet. Transport skal foregå på eksisterende traktorvei eller med luftfarttøy eller med beltekjøretøy på vinterføre.»

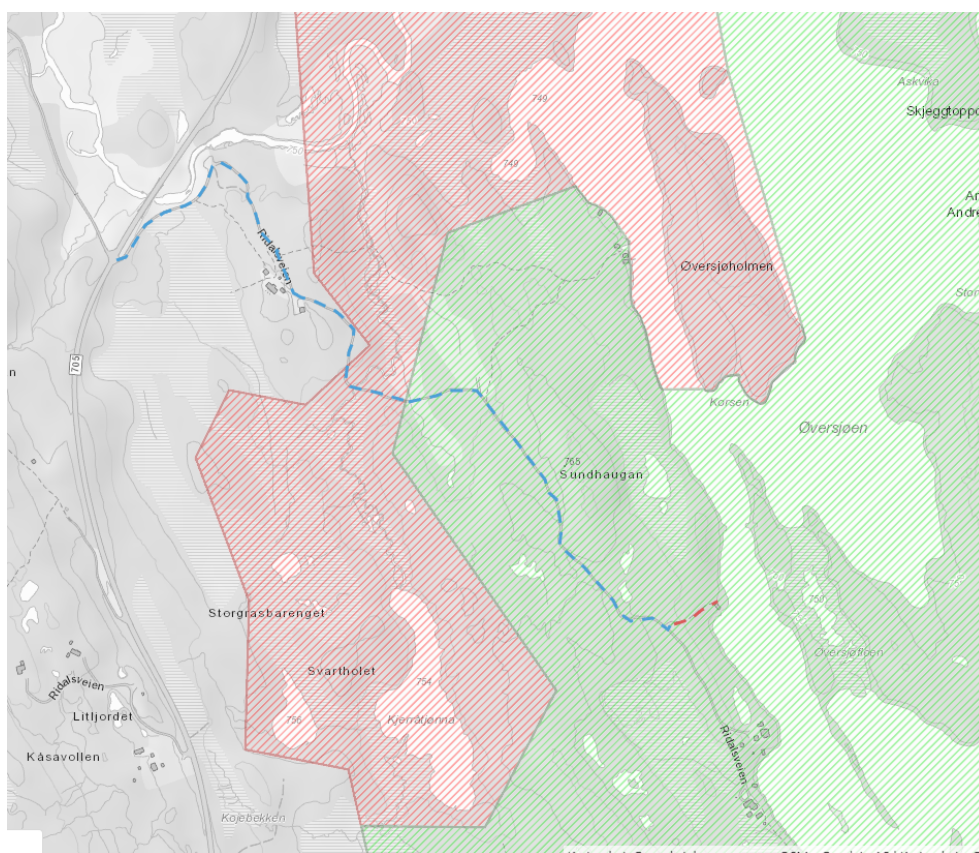
Tillatelsen er videre gitt i medhold av verneforskriften for Skardsfjella og Hyllingsdalen § 3 punkt 5.3.e, om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til «transport av varer og utstyr til hytter, buer, setrer og lignende. Transport skal fortrinnsvis foregå på eksisterende veger og kjørespor eller med luftfartøy eller beltekjøretøy på vinterføre.»

Tillatelsen og kjørebok skal medbringes under transporten for fremvisning til oppsyn eller politi når dette kreves.

Brudd på bestemmelsene og vilkår i tillatelsen kan medføre straffansvar»

Klagen gjelder antall turer, der det ønskes inntil 15 turer i året. Videre ønsker de å kunne kjøre bil helt ned til naustet.

Ved behandling av klagesaken ble det vedtatt å foreta befaring på barmark før endelig vedtak fattes i saken. Befaring ble foretatt 03.07.2023, og rapport fra befaringen er lagt ved.

Kartutsnittet over viser kjøretrase. Traktorveg er markert blå, mens sti/kjørespor ned til naustet er rød. Rød skravur er Tjerråyan naturreservat og grønn skravur er Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.

Forvalter har fått opplyst at søker har vært i kontakt med Røros kommune angående søknad til samme formål etter motorferdselloven.

Vurdering

Søknaden berører både Tjerråøyen naturreservat og Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.

Motorferdsel er i utgangspunktet forbudt i naturreservatet og i landskapsvernområdet, og målet for forvaltningen er å holde motorisert ferdsel i verneområdene på et minimum av hensyn til naturmiljø og friluftsliv.

Verneforskriften for Tjerråøyen naturreservat

I [verneforskriften for Tjerråøyen naturreservat](#) heter det at motorferdsel på traktorvegen sør for Tjerråa er tillat for jord- og skogbruksformål §4 punkt 10., mens det ikke er åpnet for motorferdsel i forbindelse med innlandsfiske. I §5 punkt 5 heter det at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til «*transport av varer og utstyr til hyttene øst for naturreservatet. Transport skal foregå på eksisterende traktorveg eller med luftfartøy eller beltekjøretøy på vinteren.*»

Naust er ikke en hytte, men en tolker det slik at også dette naustet må kunne gå inn under denne bestemmelsen.

Verneforskriften for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde

I [verneforskriften for landskapsvernområdet §3 pkt 5.3 e\)](#) heter det at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til «*transport av varer og utstyr til hytter, buer, setrer og lignende. Transport skal fortrinnsvis foregå på eksisterende veger og kjørespor eller med luftfartøy eller beltekjøretøy på vinterføre.*».

Forvaltningsplanen for områdene

Nærmere retningslinjer for praktisering av dispensasjonsbestemmelser for motorferdsel finnes i [forvaltningsplanen for områdene](#). Her er det ikke skilt spesifikt mellom landskapsvernområdet og naturreservatene.

Forvaltningsplanen beskriver eksisterende veier og kjørespor, hvor en eventuelt kan gi dispensasjon til transport på barmark. Her er veien fra Tjerråa bru til Sundet beskrevet som traktorvei klasse 7. Avstikkeren ned til naustet er ikke beskrevet som vei eller kjørespor i forvaltningsplanen. Ved befaringen på barmark 03.07.2023 ble det fastslått at adkomsten ned til naustet er et kjørespor som er robust nok til å tåle noe motorisert ferdsel på barmark uten nevneverdig fare for skade. Det forutsettes da tørre forhold, og begrenset antall turer. Det betyr at en her kan fatte vedtak etter verneforskriftens §3 5.3.e), og at en ikke trenger å benytte unntaksbestemmelsen §48 i naturmangfoldloven.

I retningslinjene i forvaltningsplanen står det at det for frakt av materialer og utstyr til hytter mv. skal vurderingen være strengere på barmark enn med snøscooter på snødekt mark. Det må begrunnes spesielt hvorfor transporten må skje på barmark og praksis skal samordnes med kommunens behandling etter motorferdselloven. Transport bør i størst mulig grad skje utenom hekke-/ yngletid for vilt.

I klagen er antall turer det søkes om justert ned fra 30-50 turer i den opprinnelige søknaden til 15 turer, mens det i det opprinnelige vedtaket i sak ST 14/2022 ble gitt tillatelse til 10 turer på traktorveien. Av hensyn til faren for skade på vegetasjon i bakken ned mot naustet opprettholdes begrensningen på 10 turer.

Formålet er næringsfiske i Rien, og en ser at dette er nyttig i forhold til kultivering av fiskebestanden i Rien. Verneforvaltningen ser derfor positivt på selve næringsfisket. og lokalt næringsliv. Tilrettelegging for næringsfiske i Rien er i tråd med [FNs bærekraftsmål 2.3](#) – rettet mot småskala matprodusenter innenfor blant annet fiske. Det oppgis at en regner med 60-100 dager med fiske i løpet av en sesong. Langvika har vært hovedlandingsplass til nå, og skal fortsette som det. Sundet skal brukes kun ved spesielle værforhold i de tilfeller det vil være nødvendig å ha ei havn nord i Rien. Det er videre kun aktuelt å bruke Sundet på høsten (august – oktober) og en unngår dermed transport i hekke-yngletiden.

Fare for uheldig presedens for andre søknader om transport på barmark skal også vurderes. I dette tilfellet er formålet næringsfiske i Rien. Saken vil derfor ikke skape presedens for formål knyttet til fritidsbruk. Det aktuelle området ligger innenfor sone B i forvaltningsplanen der det er tillatt med maskinell skogsdrift dersom det ikke gir vesentlige terrengskader. Næringsfiske av ferskvannsfisk er en primærnæring og med en slik avgrensning vurderes det som lite sannsynlig at en tillatelse til Rørosfisk AS vil skape uheldig presedens.

Jamfør §7 i naturmangfoldloven skal saken vurderes i forhold til §§8-12 i samme lov:

§ 8. Kunnskapsgrunnlaget

Motorferdsel kan gi forstyrrelse på dyrelivet, samt medføre skade på vegetasjonen. Motorferdsel og den støy dette medfører kan også være forstyrrende på friluftslivet.

Den aktuelle kjøretraseen går på traktorvegen gjennom Tjerråyan naturreservat som er et våtmarksområde med et rikt fugleliv og fortsetter inn i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde. Selve traktorvegen vurderes å kunne tåle noe motorisert ferdsel uten skade på vegetasjon, mens kjøresporet fra traktorvegen og ned til naustet kan være utsatt for kjøreskader.

Naturbase viser registreringer av flere rødlistede fuglearter i området som ville spesielt sårbare i hekke-yngletiden fram til 15.juli. Dette gjelder blant annet Sjørørre(VU), Svartand (VU), Rødstilk (NT) og Havelle (NT).

Det er samisk reindrift i området, og reindrifas brukskart (NIBIO) viser at området brukes som beiteland mer eller mindre hele året.

§ 9. Føre-var prinsippet

Da kunnskapsgrunnlaget anses som godt nok til å kunne behandle søknaden, kommer ikke føre-var prinsippet til anvendelse.

§ 10. Økosystemtilnærming og samlet belastning

For å redusere den samlede belastning av motorferdselen i landskapsvernområdet er transport generelt styrt til bruk av snøscooter i et definert begrenset omfang langs faste traseer til nyttetransport, mens barmarktransport, herunder transport i hekke/yngletid, normalt ikke tillates. Transportbehovet er her knyttet til næringsfiske, og aktiviteten vil føre til økt belastning i forhold til forstyrrelse av dyrelivet, og slitasje på vegetasjonen på strekningen fra traktorvegen og ned til naustet. Dette gjør at transporten bør skje utenom hekke-yngletiden og i mindre omfang enn det som er omsøkt.

§ 11. Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

Dersom det oppstår skader på terreng eller vegetasjon må eventuelle kostnader ved utbedring av skader dekkes av tiltakshaver.

§ 12. Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

I Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde og Tjerråøyan naturreservat er det mye myr og kjøresvak mark. Området har dessuten verdifulle forekomster av både fugler og dyr, som særlig er sårbare i hekke/yngletida. Området brukes til reindrift. Motorisert transport er styrt til faste veger og kjørespor definert i forvaltningsplanen og en bør ikke gå utover disse. Rørosfisk AS bør fortsatt ha Langvika, som ligger utenfor verneområdene, som sin hovedlandingsplass, og Sundet bør kun benyttes unntaksvis for motorisert ferdsel.

Konklusjon

Med bakgrunn i verneforskriftene og retningslinjene i forvaltningsplanen kan det gis dispensasjon til motorferdsel langs traktorvegen i begrenset omfang etter hekke- og yngletiden, dvs. etter 15.juli. Det legges avgjørende vekt på at formålet er næringsfiske i Rien, og at det er en ønsket aktivitet. Hovedlandingsplass bør fortsatt være Langvika som ligger utenfor verneområdene. Antall turer til naustet i Sundet begrenses til 10 turer per sesong for frakt av utstyr og fangst.

Verneområdestyret
for Skardsfjella og
Hyllingsdalen

Gæjsietjahken j̄h Hyllegen
eatnemevaarjelimmiedajven stávroe

Befaringsrapport Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen 03.07.2023

Befaring 10.00-11.30

Formål: Befaring av kjørespor til naust nord i Rien i forbindelse med klage på vedtak om dispensasjon for motorisert transport i forbindelse med næringsfiske i Rien – Rørosfisk AS

Tilstede ved befaringen fra verneområdestyret:

Even Østbyhaug, Mona Fjellheim og Nils Tonny Brandsfjell

Øvrige: Bjørn Sandnes, Rørosfisk AS (klager) og Marit S. Berger, nasjonalparkforvalter.

Bjørn Sandnes orienterte om næringsfiske for Rørosfisk AS generelt og i Rien spesielt. Det er behov for å kjøre ned til naustet med bil med bakgrunn i relativt tunge kasser med fisk og garn/utstyr. Hovedlandingsplass er Langvika lengre sør, mens denne aktuelle plassen er i spesielle situasjoner ved fising nord i Rien.

Vi gikk traktorvegen inn og så på kjøresporet fra P-plass og ned til naustet. Bakken ned er forholdsvis bratt, men kjøresporet går på fast bakke og vil tåle noe transport med bil uten nevneverdig skader på vegetasjon. Faren for kjøreskader vil avhenge av kjøreforholda (tørt/vått) og mengden trafikk.

På de neste sidene er det tatt inn bilder fra kjøresporet. Kart med bildene:

1. P-plass før kjøresporet ned til naustet.

2. Kjøresporet i bakken ned fra P-plassen

3. Kjøresporet videre ned mot naustet som ligger i enden av kjøresporet.

Arkivsaksnr: 2022/5025

Saksbehandler: Marit Sophie Berger

Dato: 28.02.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen	5/2023	09.03.2023

Saksframlegg - Klage på vedtak - dispensasjon motorisert transport i forbindelse med næringsfiske i Rien - Rørosfisk AS

Vedlegg

- 1 Foreløpig svar - klage på vedtak - Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde - dispensasjon motorisert transport i forbindelse med næringsfiske i Rien - Rørosfisk AS
- 2 Klage på vedtak - Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde - dispensasjon motorisert transport i forbindelse med næringsfiske i Rien - Rørosfisk AS
- 3 Vedtak - Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde og Tjerråøyen naturreservat - motorferdsel langs traktorveg - Rørosfisk AS
- 4 Saksframlegg med vedtak Sak 14/2022

Saksprotokoll fra møte 09.03.2023 i Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen

Behandling

Forvalters innstilling ble enstemmig vedtatt. Styre ønsker å være med på befaringen.

Vedtak

Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen utsetter behandling av klagen fra Rørosfisk AS til det er foretatt befaring av traktorvei og adkomst ned til naustet på barmark. Befaring gjennomføres så snart det er barmark i området, og helst innen 1. halvdel av juni 2023. Vedtaket fra 02.06.2022 vil fortsatt være gyldig inntil klagen er behandlet.

Forvalters innstilling

Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen utsetter behandling av klagen fra Rørosfisk AS til det er foretatt befaring av traktorvei og adkomst ned til naustet på barmark. Befaring gjennomføres så snart det er barmark i området, og helst innen 1. halvdel av juni 2023. Vedtaket fra 02.06.2022 vil fortsatt være gyldig inntil klagen er behandlet.

Saksopplysninger

Det vises til klage fra Rørosfisk AS datert 20.02.2023. Klagen gjelder verneområdestyrets vedtak 02.06.2022 i sak 14/2022 om dispensasjon til transport med bil langs traktorvei til naust ved Sundet ved Rien. Formålet er transport av utstyr og fangst i forbindelse med næringsfiske i Rien. Klagen gjelder vilkåret i pkt 2. i vedtaket gjengitt her:

Vedtaket:

«Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen gir Rørosfisk AS tillatelse til motorisert transport langs traktorveg til naust ved Sundet nord i Rien, gnr.89 bnr.27, gjennom Tjerråøyan naturreservat og i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde i Røros kommune, på disse vilkår:

- 1. Tillatelsen gjelder for inntil 10 turer i barmarksesongen 2022-25 for transport av utstyr og fangst i forbindelse med næringsfiske i perioden 15. juli og til isen legger seg.*
- 2. Det forutsettes at transporten skjer langs traktorvegen fram til P-plass der stien går ned til naustet gnr 89 bnr 27, jf blå trase på kart i saken.*
- 3. Hver enkelt tur skal føres i kjørebok før den starter. Kjøreboken skal returneres til verneområdestyret innen den 1. desember 2025.*
- 4. Kjøringen må skje med hensyn til naturmiljø, friluftsliv og reindrift. Eventuell slitasje/kjøreskader fra virksomheten på traktorveg eller terreng, må utbedres fortløpende.*

Denne tillatelsen er gitt i medhold av verneforskriften for Tjerråøyan naturreservat §5 punkt 5, der det heter at «forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til «transport av varer og utstyr til hyttene øst for naturreservatet. Transport skal foregå på eksisterende traktorvei eller med luftfartøy eller med beltekjøretøy på vinterføre.»

Tillatelsen er videre gitt i medhold av verneforskriften for Skardsfjella og Hyllingsdalen § 3 punkt 5.3.e, om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til «transport av varer og utstyr til hytter, buer, setrer og lignende. Transport skal fortrinnsvis foregå på eksisterende veger og kjørespor eller med luftfartøy eller beltekjøretøy på vinterføre.»

Tillatelsen og kjørebok skal medbringes under transporten for fremvisning til oppsyn eller politi når dette kreves.

Brudd på bestemmelsene og vilkår i tillatelsen kan medføre straffansvar.»

Momenter i klagen

Vedtaket i saken ble fattet 02.06.2022, men vedtaksbrevet ble ikke sendt ut til Rørosfisk AS før 02.02.2023. Klager påpeker at dette er et uholdbart og ett offentlig forvaltningsorgan at underretning til søker skal ta så lang tid.

Klager mener vilkåret om at det ikke skal kjøres helt ned til naustet gjør tillatelsen lite tjenelig for deres formål. Bakgrunnen for deres søknad var å kunne få tilgang til sjøen, nær adkomst med bil for å slippe å bære garn og fiskefangster over lengre avstand. Fiskekasse med fangst oppgis å kunne veie opptil 60-70 kg. De opplyser videre at den siste biten på 60 m ned til sjøen ikke er en sti, men en traktorvei godt kjørbart for bil. Søker opplyser at de ikke har benyttet denne adkomsten i 2022.

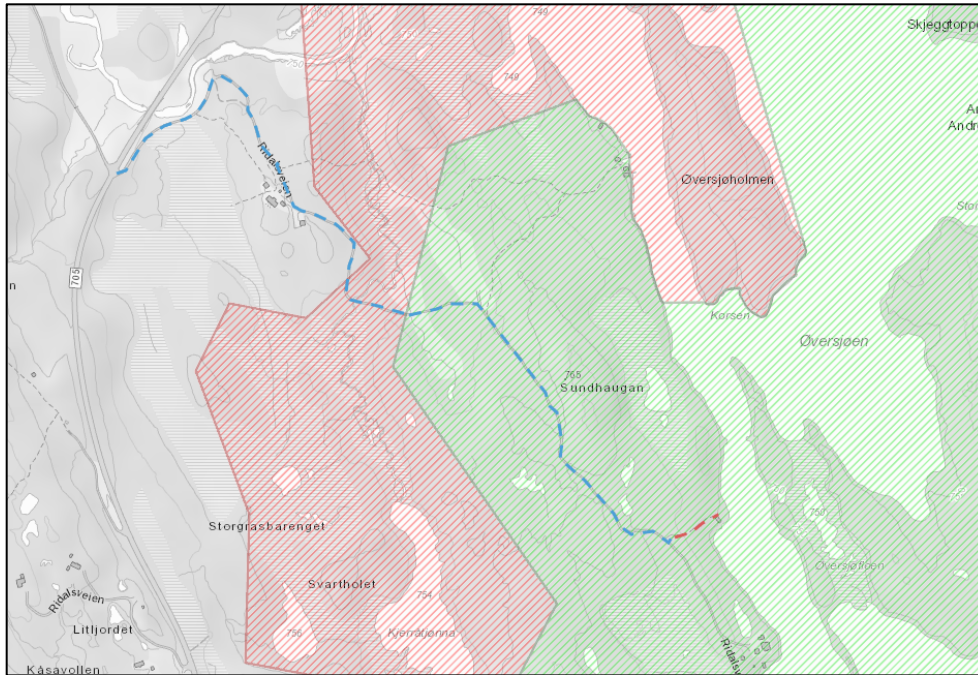
Rørosfisk AS mener at innlandsfiske som næring må sees på, på lik linje som gårds- og skogsdrift samt reindriftsutøvelsen som skjer i området når det gjelder motorisert ferdsel.

Rørosfisk AS ber om at saken tas opp til ny behandling der svaret enten blir nei, eller at det gis anledning til inntil 15 turer årlig. Den mest aktuelle tidsperioden for transport er august, september og oktober.

Flybildene over er fra Norge i bilder (2022 og 2020) og viser P-plassen som en grå firkant og en skimter adkomsten ned til naustet.

Kartet under viser traktorveg med blå stiplede strek og adkomsten fra parkering og ned til naustet med røde stiplede strek. Rødt skarvert område er Tjerråøyan naturreservat og område med grønn skravur er Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.

Vurdering

Saksgang for klagebehandlingen:

Klagen ble mottatt 22.02.2023. Vedtaket det klages på ble fattet 02.06.2022, men klager fikk vedtaksbrevet først 02.02.2023. Forvalter er enig med klager i at dette ikke er holdbart forhold til å sørge for at partene blir underrettet om vedtak så snart som mulig, jf §27 i forvaltningsloven. Dette beklages på det sterkeste, og er absolutt ikke vanlig praksis. Dette skyldes trolig uheldige omstendigheter i forbindelse med nytt saksbehandlingssystem som ble innført våren 2022, og at forvalter først oppdaget at vedtaksbrevet ikke var sendt ut 02.02.2023.

Klagen er mottatt innenfor fristen på tre uker etter at klager ble kjent med vedtaket. Klager er søker og dermed part i saken og har klagerett. Klagen skal derfor behandles. Miljødirektoratet er klageinstans, men klagen behandles først av det organ som fattet vedtaket, dvs. Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen.

Klager ble underrettet pr. e-post 24.02.2023 om at klagen var mottatt og at den ville bli behandlet av verneområdestyret i møte 09.03.2023.

Dersom verneområdestyret imøtekommer klagen helt eller delvis blir det fattet et nytt enkeltvedtak, og saken sendes ikke videre til Miljødirektoratet. Dersom søker ønsker å klage på det nye vedtaket startes en ny klagesak.

Vurdering av klagen vedrørende vedtakets vilkår pkt 2

Klagen gjelder vilkåret i pkt. 2 der det forutsettes at transporten skjer langs traktorvegen fram til P-plass der stien går ned til naustet gnr.89 bnr. 27, jf. blå trase på kart i saken.

Klagen gjelder at de ikke kan kjøre bil på den siste biten ned til naustet, markert med rød stipling.

Bakgrunnen for å gi avslag for adkomsten fra parkeringsplassen og ned til naustet ligger i at dette ikke er en traktorveg/kjørespor hvor det er åpnet for å gi dispensasjon til

kjøring på barmark jf verneforskriften og forvaltningsplanen for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde. Søknaden for denne strekningen er da vurdert etter unntaksbestemmelsene i §48 i naturmangfoldloven. Det vises her til de vurderingene som ble gjort ved første gangs behandling, og deler av denne er gjengitt under:

«Den rødstiplete delen av traseen må som sagt vurderes i forhold til Naturmangfoldloven §48. Her heter det at: *«Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.»*

Her foreligger det ikke sikkerhetshensyn eller vesentlige samfunnsinteresser som gjør motorferdselen nødvendig, og en må vurdere om motorisert ferdsel på den røde traseen strider mot verneformålet eller påvirker verneverdiene. En kan bare dispensere i de tilfellene tiltaket vil ha bagatellmessig påvirkning på verneverdiene.

Verneformålet er:

«Formålet med Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde er å ta vare på et større naturområde som er relativt lite påvirket av tyngre tekniske inngrep, med det biologiske mangfold som preger landskapet. Den urørte vassdragsnaturen knyttet til Glommas kilder er her av særlig verdi. Fjellbjørkeskogen skal ivaretas som en viktig del av landskapsbildet. Vernet omfatter også verdifulle innslag av kulturlandskap, kulturminner og sammenhengen mellom disse, særlig de tallrike samiske kulturminner. Allmennheten skal gis anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.»

Den aktuelle traseen ble ikke befart av forvalter på barmark. Forvalter var der før første gangs behandling, men da var det fortsatt snødekke (23.mai 2022). Siden det forelå relativt nye flybilder ble saken vurdert på bakgrunn av det en kan se på bildene. Bildene viser at adkomsten ned til naustet ikke er opparbeidet på samme måte som traktorvegen inn. Vurderingen ved første gangs behandling var at motorisert transport fra traktorvegen og ned til naustet kan gi nevneverdig skade på vegetasjonen, og dermed verneverdiene i landskapsvernområdet. Det var derfor ikke grunnlag for å gi tillatelse etter §48 i naturmangfoldloven. Dersom dette skal kunne vurderes annerledes nå, må det foretas befaring på barmark. Forvalter vil derfor foreslå at saken utsettes til etter at en har fått gjennomført en slik befaring. Saken krever også behandling etter motorferdselsloven av Røros kommune, og det vil da være hensiktsmessig med en befaring sammen med saksbehandler fra kommunen.

Vurdering av klagen vedrørende vedtakets vilkår pkt 1

Vilkår i pkt. 1 i vedtaket omhandler antall turer og periode for kjøring. Klager ønsker at det gis tillatelse til 15 turer og at kjøringen vil foregå i perioden august-oktober. Forvalter ser det slik at dette vurderes samtidig med resten av klagen etter at befaring er gjennomført.

Kan næringsfiske vurderes på lik linje med annen primærnæring?

Rørosfisk AS mener at innlandsfiske som næring må sees på, på lik linje som gårds- og skogsdrift samt reindriftsutøvelsen som skjer i området når det gjelder motorisert ferdsel.

Motorferdsel i forbindelse med næringsfiske er ikke nevnt i de spesifikke dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften og verneområdestyret kan ikke endre forskriften. En eventuell forskriftsendring må vedtas av Kongen i statsråd. I vurderingene i forhold til dispensasjon har verneområdestyret lagt vekt på at næringsfiske er en ønsket aktivitet med tanke på forvaltning av fiskebestand i Rien og lokalt næringsliv basert på naturressursene. Det er videre slik at transport på barmark også er søknadspliktig for reindriften, mens skogsdrift og transport av ved ikke er søknadspliktig i dette tilfellet.

Vurdering av presedens

Fare for uheldig presedens for andre søknader om transport på barmark skal også vurderes. I dette tilfellet er formålet næringsfiske i Rien. Saken vil derfor ikke skape presedens for formål knyttet til fritidsbruk. Det aktuelle området ligger innenfor sone B i forvaltningsplanen der det er tillatt med maskinell skogsdrift dersom det ikke gir vesentlige terrengskader. Næringsfiske av ferskvannsfisk er en primærnæring og med en slik avgrensning vurderes det som lite sannsynlig at en tillatelse til Rørosfisk AS vil skape uheldig presedens.

Konklusjon

Med bakgrunn i klagers opplysning om at det ikke vil gi nevneverdige skader på markoverflaten å kjøre bil ned til naustet, mener forvalter at behandling av klagen må utsettes til traseen kan befares på barmark. Befaring gjennomføres så snart det er barmark i området, og helst innen 1. halvdel av juni. Vedtaket fra 02.06.2022 vil fortsatt være gyldig inntil klagen er behandlet.

Miljødirektoratet
v/Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen
Fylkesmannen i Trøndelag
Postboks 2600

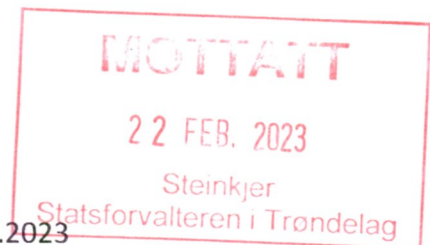
7734 STEINKJER

Glåmos 20.02.2023

Deres ref: 2022/5025-0 432.2

Saksdokumenter

- Epost 06.05.22 – vår søknad/henvendelse
- Tlf med saksbehandler etter dette
- Møtedato 02.06.2022 utvalgssak 14/2022
- Vedtak datert 02.02.2023 mottatt i Altinn, Rørosfisk AS 02.02.2023

KLAGE PÅ VEDTAK

I forvaltningslovens pgf 27 (underretning om vedtaket) står det at «Det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket, skal sørge for at partene underrettes om vedtaket så snart som mulig.» **I denne saken har det gått tilnærmet 8 måneder fra vedtak er truffet til søker har fått vedtaket i Altinn.** Det er etter vår mening uholdbart av ett offentlig forvaltningsorgan at underretning til søker skal ta så lang tid.

Søker har ikke benyttet denne traktorveien i sitt fiske for sesongen 2022.

Bakgrunnen for vår søknad var å kunne få tilgang til sjøen, nær adkomst med bil, slik at vi slapp å bære garn, fiskefangster over lengre avstander. Fiskekasser med fisk etter fangst kan veie opptil 60-70 kg med fulle kasser. Isolerte plastkar (110 ltr) med lokk godkjent for matproduksjon, der fisken er bløgget og lagt på is for å sikre god matkvalitet på råvaren.

Adkomsten fra parkering langs traktorveien og ned til båthuset er noe helt annet enn en sti (slik det står i saksfremlegget). Det er en godt kjørbare traktorvei med bil. Vi kan ikke se at denne transporten vil medføre skader eller ulemper i forhold til et mål om å redusere motorferdselen til et minimum jfr § 6 i den nasjonale motorforskriften.

Slik vedtaket er fattet i dag er det uaktuelt for Rørosfisk å benytte seg av denne muligheten.

Vi vil utfordre saksbehandler og styret til å være med å bære garnkasser og fiskekasser den aktuelle strekningen slik at dere ved selvsyn kan se hva vi snakker om og hvor uaktuelt det er å kunne benytte seg av vedtaket slik det er mottatt i dag.

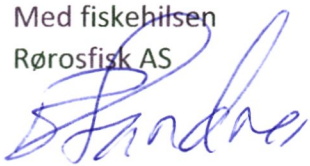
Rørosfisk AS mener at innlandsfiske som næring må sees på, på lik linje som gårds- og skogsdrift samt reindriftsutøvelsen som skjer i området når det gjelder motorisert ferdsel.

Rørosfisk AS ber om at saken tas opp til ny behandling der svaret enten får bli NEI, eller at det gis anledning til inntil 15 turer årlig jfr vår opprinnelige søknad. Turene som kan være aktuelle vil i all hovedsak være i månedene august, september og oktober.

Rørosfisk AS ser frem til ny rask saksbehandling.

Med fiskehilsen

Rørosfisk AS

Bjørn Sandnes

Daglig leder

Mobil: 41928726

Epost: post@rorosfisk.no

Arkivsaksnr: 2022/

Saksbehandler: Marit Sophie B

Dato: 01.06.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen	14/2022	02.06.2022

Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde og Tjerråøyan naturreservat - søknad om motorferdsel langs traktorveg - Rørosfisk AS

Vedlegg

- 1 Søknad fra Rørosfisk AS
- 2 Kart med kjøretrase
- 3 Tilleggsopplysninger fra Rørosfisk AS

Saksprotokoll i Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen - 02.06.2022

Behandling

Alle medlemmene i verneområdestyret svarte på e-post. Forvalters innstilling ble enstemmig vedtatt. Svarene fra styremedlemmene er gjengitt under:

03.06.22 Mona Fjellheim: Jeg har ingen merknader til forvalters saksfremlegg og forslag til vedtak.

03.03.22 Even Østbyhaug: Støtter forvalters innstilling.

03.06.22 Nils Tonny Bransfjell: Ok etter forvalters innstilling.

02.06.22 Elin Tamnes: Ut fra vedlagte saksfremlegg, har jeg ingen innvendinger til tillatelse.

02.06.22 Rasmus Skålholt: Enig i forvalters innstilling.

Vedtak

Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen gir Rørosfisk AS tillatelse til motorisert transport langs traktorveg til naust ved Sundet nord i Rien, gnr.89 bnr27, gjennom Tjerråøyan

naturreservat og i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde i Røros kommune, på disse vilkår:

1. Tillatelsen gjelder for inntil 10 turer i barmarksesongen 2022-25 for transport av utstyr og fangst i forbindelse med næringsfiske i perioden 15 juli og til isen legger seg.
2. Det forutsettes at transporten skjer langs traktorvegen fram til P-plass der stien går ned til naustet gnr 89 bnr 27, jf blå trase på kart i saken.
3. Hver enkelt tur skal føres i kjørebok før den starter. Kjøreboken skal returneres til verneområdestyret innen den 1. desember 2025.
4. Kjøringen må skje med hensyn til naturmiljø, friluftsliv og reindrift. Eventuell slitasje/kjøreskader fra virksomheten på traktorveg eller terreng, må utbedres fortløpende.

Denne tillatelsen er gitt i medhold av verneforskriften for Tjerråøyan naturreservat §5 punkt 5, der det heter at «forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til «transport av varer og utstyr til hyttene øst for naturreservatet. Transport skal foregå på eksisterende traktorvei eller med luftfartøy eller med beltekjøretøy på vinterføre.»

Tillatelsen er videre gitt i medhold av verneforskriften for Skardsfjella og Hyllingsdalen § 3 punkt 5.3.e, om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til «transport av varer og utstyr til hytter, buer, setrer og lignende. Transport skal fortrinnsvis foregå på eksisterende veger og kjørespor eller med luftfartøy eller beltekjøretøy på vinterføre.»

Tillatelsen og kjørebok skal medbringes under transporten for fremvisning til oppsyn eller politi når dette kreves.

Brudd på bestemmelsene og vilkår i tillatelsen kan medføre straffansvar.

Forvalters innstilling

Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen gir Rørosfisk AS tillatelse til motorisert transport langs traktorveg til naust ved Sundet nord i Rien, gnr.89 bnr27, gjennom Tjerråøyan naturreservat og i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde i Røros kommune, på disse vilkår:

1. *Tillatelsen gjelder for inntil 10 turer i barmarksesongen 2022-25 for transport av utstyr og fangst i forbindelse med næringsfiske i perioden 15 juli og til isen legger seg.*
2. *Det forutsettes at transporten skjer langs traktorvegen fram til P-plass der stien går ned til naustet gnr 89 bnr 27, jf blå trase på kart i saken.*
3. *Hver enkelt tur skal føres i kjørebok før den starter. Kjøreboken skal returneres til verneområdestyret innen den 1. desember 2025.*
4. *Kjøringen må skje med hensyn til naturmiljø, friluftsliv og reindrift. Eventuell slitasje/kjøreskader fra virksomheten på traktorveg eller terreng, må utbedres fortløpende.*

Denne tillatelsen er gitt i medhold av verneforskriften for Tjerråøyan naturreservat §5 punkt 5, der det heter at «forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til «transport av varer og utstyr til hyttene øst for naturreservatet. Transport skal foregå på eksisterende traktorvei eller med luftfartøy eller med beltekjøretøy på vinterføre.»

Tillatelsen er videre gitt i medhold av verneforskriften for Skardsfjella og Hyllingsdalen § 3 punkt 5.3.e, om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til «transport av varer og utstyr til hytter, buer, setrer og lignende. Transport skal fortrinnsvis foregå på eksisterende veger og kjørespor eller med luftfartøy eller beltekjøretøy på vinterføre.»

Tillatelsen og kjørebok skal medbringes under transporten for fremvisning til oppsyn eller politi når dette kreves.

Brudd på bestemmelsene og vilkår i tillatelsen kan medføre straffansvar.

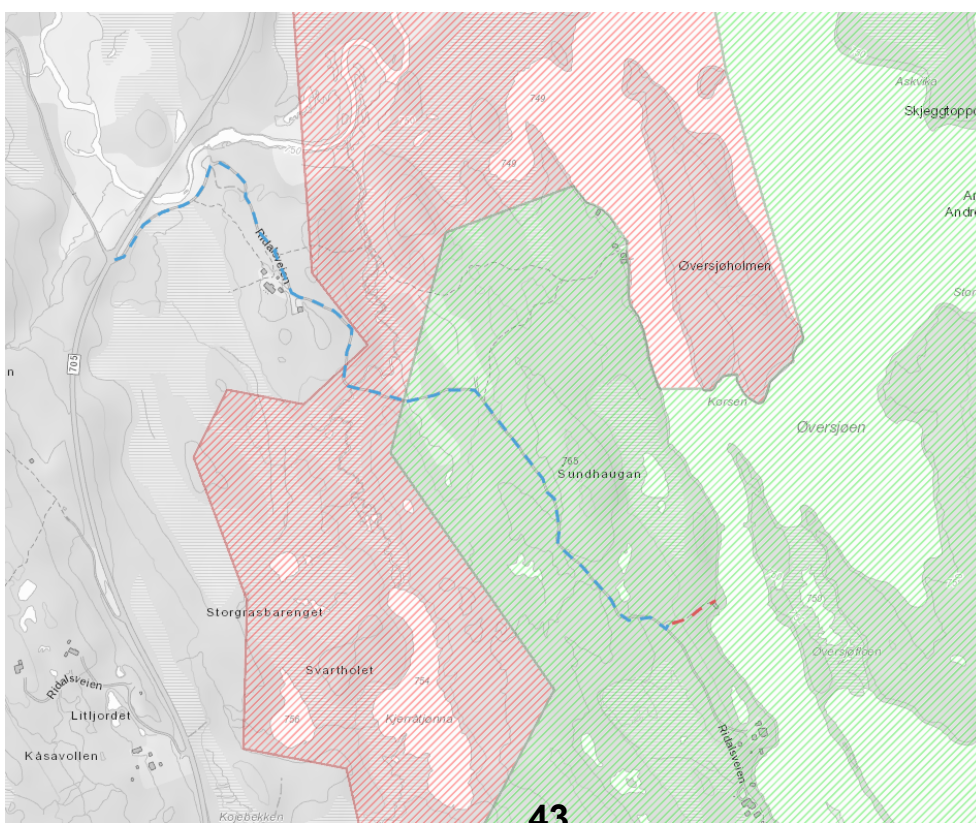
Saksopplysninger

Det vises til søknad fra Rørosfisk AS datert 06.05.2022 og tilleggsopplysninger gitt 12.05.2022 om transport med bil ned til naust gnr.89 bnr.27 ved Sundet i nordenden av Rien. Transporten skal foregå langs traktorveg fra brua ved Kjerråa, gjennom Tjerråøyan naturreservat og Skardsfjella og Hyllingsdalen naturreservat. Totalt en strekning på 1,2 km hvorav 100 meter går gjennom Tjerråøyan naturreservat og ca 600 meter går i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.

Rørosfisk oppgir at de har avtale med grunneiere og eier av naustet om bruk av veg og naust. Vegen er stengt med bom og er en enkel traktorveg klasse 7(jf. forvaltningsplan for Skardsfjella og Hyllingsdalen). Siste bit ned til naustet er ikke opparbeidet veg, ca 60 meter.

Formålet er å frakte mannskap og utstyr samt fiskefangst i forbindelse med næringsfiske. Rørosfisk har drevet næringsfiske i Aursunden de siste 9 årene og i Rien de siste 3 årene. Det opplyses at de har avtale med de to fiskeforeningene i Rien samt private grunneiere om utøvelse av næringsfiske, primært på sik. Det er tatt fangster på totalt 2-5 tonn pr år. Femundmat AS og Vauldalen Fjellhotell er de største kundene på sik fra Rien.

Hovedbase i Rien har vært Langvika, der de setter ut båt og utstyr. Bakgrunnen for å søke om transport til landingsplass ved Sundet er å kunne tilpasse fiskeområdet etter vær og vind, og det å ha to mulige landingsplasser for fiske er viktig for å kunne fiske mer jevnt gjennom sesongen og spre seg rundt omkring på Rien. Med liten båt og liten motor ønsker de så kort vei på sjøen som mulig. Antall fiskedøgn i en sesong er anslått til 60-100 dager med det fangstvolumet det her er lagt opp til. Det er ønskelig å ha tilgang med bil fra nordenden av Rien i hele perioden, og særlig under rognfiske om høsten. Det

anslås et behov på 30 – 50 dager pr år. Aktiviteten er årvisst og de ønsker derfor en flerårig tillatelse.

Kartutsnittet over viser kjøretrase. Traktorveg er markert blå, mens sti ned til naustet er rød. Rød skravur er Tjerråøyan naturreservat og grønn skravur er Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.
Flybilde under som viser strekningen fra traktorvegen og ned til naustet.

Vurdering

Søknaden berører både Tjerråøyan naturreservat og Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.

Motorferdsel er i utgangspunktet forbudt i naturreservatet og i landskapsvernområdet, og målet for forvaltningen er å holde motorisert ferdsel i verneområdene på et minimum av hensyn til naturmiljø og friluftsliv.

Verneforskriften for Tjerråøyan naturreservat

I [verneforskriften for Tjerråøyan naturreservat](#) heter det at motorferdsel på traktorvegen sør for Tjerråa er tillat for jord- og skogbruksformål §4 punkt 10., mens det ikke er åpnet for motorferdsel i forbindelse med innlandsfiske. I §5 punkt 5 heter det at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til «*transport av varer og utstyr til hyttene øst for naturreservatet. Transport skal foregå på eksisterende traktorveg eller med luftfartøy eller beltekjøretøy på vinteren.*»

Naust er ikke en hytte, men en tolker det slik at også dette naustet må kunne gå inn under denne bestemmelsen.

Verneforskriften for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde

I [verneforskriften for landskapsvernområdet §3 pkt 5.3 e\)](#) heter det at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til «*transport av varer og utstyr til hytter, buer, setrer og lignende. Transport skal fortrinnsvis foregå på eksisterende vegger og kjørespor eller med luftfartøy eller beltekjøretøy på vinterføre.*»

Forvaltningsplanen for områdene

Nærmere retningslinjer for praktisering av dispensasjonsbestemmelser for motorferdsel finnes i [forvaltningsplanen for områdene](#). Her er det ikke skilt spesifikt mellom landskapsvernområdet og naturreservatene.

Forvaltningsplanen beskriver eksisterende veier og kjørespor, hvor en eventuelt kan gi dispensasjon til barmarkstransport. Her er veien fra Tjerråa bru til Sundet beskrevet som traktorvei klasse 7. Avstikkeren ned til naustet er ikke beskrevet som vei eller kjørespor, og en kan se ut fra flybilde at strekningen ned til naustet ikke er en opparbeidet veg. Her er det derfor ikke åpning i verneforskriften for å gi dispensasjon for motorferdsel på barmark. Søknaden for denne delen av traseen kan vurderes i forhold til unntaksbestemmelsen jf §48 i naturmangfoldloven.

I retningslinjene i forvaltningsplanen står det at det for frakt av materialer og utstyr til hytter mv. skal vurderingen være strengere på barmark enn med snøscooter på snødekt mark. Det må begrunnes spesielt hvorfor transporten må skje på barmark og praksis skal samordnes med kommunens behandling etter motorferdselloven. Transport bør i størst mulig grad skje utenom hekke-/ yngletid for vilt.

Søknaden gjelder 30-50 turer. Dette er et relativt høyt antall, og betydelig over det som normalt innvilges til hytter og setrer. Formålet er næringsfiske i Rien, og en ser at dette er nyttig i forhold til kultivering av fiskebestanden i Rien. Verneforvaltningen ser derfor positivt på selve næringsfisket, og lokalt næringsliv. Tilrettelegging for næringsfiske i Rien er i tråd med [FNs bærekraftsmål 2.3](#) – rettet mot småskala matprodusenter innenfor blant annet fiske.

Det oppgis at en regner med 60-100 dager med fiske i løpet av en sesong, og at omtrent halvparten av turene da skal skje fra nordenden av Rien. Langvika har vært hovedlandingsplass til nå, mens det nå ser ut til at Langvika og Sundet blir likestilt. Ut fra at Sundet ligger i landskapsvernområdet og virksomheten utløser motorferdsel gjennom et naturreservat, må det stilles spørsmål til om det er nødvendig med like stor aktivitet ved begge landingspunktene. Det samme gjelder transport i hekke-/yngletiden som normalt pågår fram til 15.juli. Fisket bør etter forvalters vurdering legges opp slik at en i mindre grad bruker Sundet som landingsplass, og at dette skjer etter hekke-

yngetida, dvs etter 15.juli. Dette gjelder motorisert ferdsel med bil langs den blåstiplede delen av traseen.

Den rødstiplede delen av traseen må som sagt vurderes i forhold til Naturmangfoldloven §48. Her heter det at: *«Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.»*

Her foreligger det ikke sikkerhetshensyn eller vesentlige samfunnsinteresser som gjør motorferdselen nødvendig, og en må vurdere om motorisert ferdsel på den røde traseen strider mot verneformålet eller påvirker verneverdiene. En kan bare dispensere i de tilfellene tiltaket vil ha bagatellmessig påvirkning på verneverdiene.

Verneformålet er:

«Formålet med Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde er å ta vare på et større naturområde som er relativt lite påvirket av tyngre tekniske inngrep, med det biologiske mangfold som preger landskapet. Den urørte vassdragsnaturen knyttet til Glommas kilder er her av særlig verdi. Fjellbjørkeskogen skal ivaretas som en viktig del av landskapsbildet. Vernet omfatter også verdifulle innslag av kulturlandskap, kulturminner og sammenhengen mellom disse, særlig de tallrike samiske kulturminner. Allmennheten skal gis anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.»

Saken skal også vurderes etter naturmangfoldlovens §§8-12.

§ 8. Kunnskapsgrunnet

Motorferdsel kan gi forstyrrelse på dyrelivet, samt medføre skade på vegetasjonen. Motorferdsel og den støy dette medfører kan også være forstyrrende på friluftslivet.

Den aktuelle kjøretraseen går på traktorvegen gjennom Tjerråyan naturreservat som er et våtmarksområde med et rikt fugleliv og fortsetter inn i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde. Selve traktorvegen vurderes å kunne tåle noe motorisert ferdsel uten skade på vegetasjon, mens kjøresporet/stien fra traktorvegen og ned til naustet vil være utsatt for kjøreskader.

Naturbase viser registreringer av flere rødlistede fuglearter i området som ville spesielt sårbare i hekke-yngetiden fram til 15.juli. Dette gjelder blant annet Sjøorre(VU), Svartand (VU), Rødstilk (NT) og Havelle (NT).

Det er samisk reindrift i området, og reindrifas brukskart (NIBIO) viser at området brukes som beiteland mer eller mindre hele året.

§ 9. Føre-var prinsippet

Da kunnskapsgrunnet anses som godt nok til å kunne behandle søknaden, kommer ikke føre-var prinsippet til anvendelse.

§ 10. Økosystemtilnærming og samlet belastning

For å redusere den samlede belastning av motorferdselen i landskapsvernområdet er transport generelt styrt til bruk av snøscooter i et definert begrenset omfang langs faste traseer til nyttetransport, mens barmarktransport, herunder transport i hekke/yngetid, normalt ikke tillates. Transportbehovet er her knyttet til næringsfiske, og aktiviteten vil føre til økt belastning i forhold til forstyrrelse av dyrelivet, og slitasje på vegetasjonen på strekningen fra traktorvegen og ned til naustet. Dette gjør at transporten bør skje utenom hekke-yngetiden og i mindre omfang enn det som er omsøkt.

*§ 11. Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver
Dersom det gis tillatelse til transporten må eventuelle kostnader ved utbedring av skader dekkes av tiltakshaver.*

§ 12. Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

I Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde og Tjerråøyan naturreservat er det mye myr og kjøresvak mark. Området har dessuten verdifulle forekomster av både fugler og dyr, som særlig er sårbare i hekke/yngetida. Området brukes til reindrift. Motorisert transport er styrt til faste veger og kjørespor definert i forvaltningsplanen og en bør ikke gå utover disse. Rørosfisk AS bør fortsatt ha Langvika, som ligger utenfor verneområdene, som sin hovedlandingsplass, og Sundet bør kun benyttes unntaksvis for motorisert ferdsel.

Konklusjon

Med bakgrunn i verneforskriftene og retningslinjene i forvaltningsplanen kan det gis dispensasjon til motorferdsel langs traktorvegen i begrenset omfang etter hekke-og yngetiden, dvs etter 15.juli. Det legges avgjørende vekt på at formålet er næringsfiske i Rien, og at det er en ønsket aktivitet. Hovedlandingsplass bør fortsatt være Langvika som ligger utenfor verneområdene. Antall turer til Sundet begrenses til 10 turer per sesong for frakt av utstyr og fangst, og gjelder kun langs traktorvegen. Motorisert transport fra traktorvegen og ned til naustet kan gi nevneverdig skade på vegetasjonen, og dermed verneverdiene i landskapsvernområdet. Det er derfor ikke grunnlag for å gi tillatelse etter §48 i naturmangfoldloven

Arkivsaksnr: 2019/2544

Saksbehandler: Marit Sophie Berger

Dato: 12.07.2023

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen	21/2023	17.08.2023

Besøksstrategi for Skardsfjella og Hyllingsdalen - godkjenning av dokument for ny høring

Vedlegg

1 Besøksstrategi 12.07.2023 - Skardsfjella og Hyllingsdalen

Forvalters innstilling

Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen godkjenner utkast til besøksstrategi datert 12.07.2023 som høringsdokument.

Forvalter gis fullmakt til å klargjøre høringsdokumentet for utsending.

Besøksstrategien skal legges ut på høring med 6 ukers høringsfrist.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, andre offentlige instanser, lokale turistbedrifter, og andre berørte organisasjoner får tilsendt høringsbrev med link til besøksstrategien på nettsida til verneområdestyret.

Saksopplysninger

Arbeidet med besøksstrategi for Skardsfjella og Hyllingsdalen startet i 2018 og verneområdestyret godkjente prosjektplan for arbeidet 09.03.2018 i sak ST 6/2018. Etter planen skulle arbeidet være ferdig og besøksstrategi godkjent i 2020, men arbeidet har av ulike årsaker tatt lengre tid enn planlagt.

Besøksstrategien ble første gang lagt ut på høring høsten 2022 med høringsfrist 11.11.2022.

Høringsinnspill og faglig vurdering fra Miljødirektoratet ble lagt fram for verneområdestyret 25.11.2022 i sak ST 35/2022. Det ble da fattet følgende vedtak:

«Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen tar tilbakemeldingene fra Miljødirektoratet til etterretning, og ber forvalter gjennomarbeidet forslaget til besøksstrategi med bakgrunn i de faglige rådene som er gitt. Innspill som har kommet i forbindelse med høringen vurderes i arbeidet med det nye forslaget.

Nytt forslag til besøksstrategi skal legges fram for Verneområdestyret 1. halvdel av 2023, og det skal da vurderes om forslaget skal ut på ny høring.»

Status for besøksstrategiarbeidet var tema på dialogmøte mellom rådgivende utvalg, administrativt kontaktutvalg og verneområdestyret den 09.03.2023. Det ble da foreslått å arrangere to grendemøter med presentasjon og diskusjon rundt av besøksstrategien for å sikre bedre medvirkning fra lokalmiljøene. Etter møte i mars er besøksstrategien bearbeidet i tråd med Miljødirektoratets bemerkninger og høringsinnspillene fra høsten 2022 er vurdert og innarbeidet i tråd med notatet som ble presentert for verneområdestyret 25.11.2022. Nytt utkast til besøksstrategi ble oversendt Miljødirektoratet 11.mai 2023 og de ga sin faglige godkjenning 23.05.2023.

Det ble gjennomført grendemøte i Brekken samfunnshus 22.juni med 26 tilstede, og på Vækstarstua i Stugudalen den 29.juni med 7 tilstede. Tema på møtene var besøksstrategien, og det var lagt opp til diskusjon og mulighet for innspill til strategien. Det er laget oppsummeringer fra møtene, og innspillene er vurdert og innarbeidet i strategien etter dette. Brekken bygdeutvikling ønsker å komme med et skriftlig innspill til besøksstrategien før den legges ut på høring.

Det gjenstår noe detaljplanlegging for de ulike innfallsporene og infopunktene. Dette gjelder spesielt samarbeid om merking av stier ut fra Stugudal sentrum. Her er det behov for et samarbeidsmøte med de berørte aktører før en kan bestemme hvordan dette skal gjøres. Dette gjelder også om en skal ha en natursti i tilknytning til informasjonspunktet i sentrum og hvor denne skal være.

Vurdering

Utkast til besøksstrategi for Skardsfjella og Hyllingsdalen med tilliggende naturreservater er nå faglig godkjent av Miljødirektoratet og tidligere høringsuttalelser og innspill på grendemøtene i juni 2023 er vurdert og innarbeidet i besøksstrategien. Med bakgrunn i at planen er vesentlig forandret i struktur og flere innspill er tatt til etterretning er endringene såpass store at planen bør legges ut på ny høring.

Besøksstrategien danner grunnlag for hvilke tiltak som verneområdestyret skal prioritere å gjennomføre det enkelte år. Dersom denne skal være grunnlag for prioriteringene i 2024 bør planen godkjennes av verneområdestyret senest på årets siste styremøte, det vil si 30.11.2023. Det foreslås 6 ukers høringsfrist fra den legges ut.

Verneområdestyret
for Skardsfjella og
Hyllingsdalen

Gaejsietjahken j̄ih Hyllegen
eatnemevaarjelimmiedajven stávroe

Besøksstrategi

Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde med Viglåa, Litlrien, Tjerråøyan, Djuptjønna og Finnfloen naturreservater.

Høringsutkast 12.07.2023

«VELKOMMEN TIL SKARDSFJELLA OG HYLLINGSDALEN – MED RESPEKT FOR NATUREN,
KULTURLANDSKAPET OG DEN SAMISKE REINDRIFTA»

Innhold

1. Innledning.....	3
1.1. Formål	5
1.2 Rammeverk.....	5
1.2.1 Verneformål og forvaltningsmål.....	5
1.2.2 Andre styrende forhold / faktorer.....	6
1.3 Merkevarerstrategien for Norges nasjonalparker	7
2. Kunnskapsgrunnlaget	8
2.1 Sårbare naturverdier	9
2.1.1 Sårbarhetsvurderinger av utvalgte områder i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde	9
2.1.2 Naturreservatene	17
2.2 Sårbarhet samisk reindrift i forhold til ferdsel	19
2.3 Sårbarhet kulturminner og kulturmiljøer	22
2.4 Reiselivet	25
2.5 Den besøkende.....	27
2.5.1 Ferdselsundersøkelse 2018	27
2.5.2 Resultat ferdselstellere.....	31
2.6 Kunnskap om eksisterende informasjonstiltak	32
2.6.1 Innfallsportene – dagens status	32
2.6.2 Naturveiledning i skolen.....	34
2.6.3 Forvaltningsknutepunktet – utstilling m.v.	34
2.7 Sammenfatning av kunnskapsgrunnlaget.	36
3. Mål og strategiske grep	38
3.1 Mål med besøksforvaltning.....	38
3.2 Strategiske grep.....	38
3.2.1. Strategi 1: Kanalisering av ferdsel for å ivareta verneverdiene	40
3.2.2 Strategi 2: Hvordan møte nye former for friluftsliv	52
3.2.3 Strategi 3 og 4: Informasjon om verneområdene - bruk av nasjonal merkevare.	53
4. Tiltaksplan.....	56
5. Litteratur/Kunnskapsgrunnlag.....	57

1. Innledning

Besøksstrategi er å lage en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning i verneområdet. Dette for å ivareta naturverdiene og opprettholde grunnlaget for samisk reindrift, samtidig som en skal gi en bedre opplevelse for brukerne, og øke mulighetene for lokal verdiskaping. Besøksstrategien er et vedlegg til forvaltningsplanen, og vil bli rullert når forvaltningsplanen rulleres.

Miljødirektoratet har utarbeidet en veileder for besøksforvaltning i norske verneområder. Veilederen beskriver hvordan forvaltningsmyndigheten kan bruke besøksforvaltning som verktøy i en strategisk og god forvaltning av verneområdene. Definisjonen på besøksforvaltning er:

Å legge til rette for og styre bruken i et verneområde slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas

Det er laget en egen merkevarestrategi for norske verneområder som vil bli brukt ved utforming av informasjonsmateriell og tilrettelegging for besøk i og ved verneområdene.

Denne besøksstrategien omfatter Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde, Viglåa, Litlrien, Tjerråøyen, Djuptjønnen og Finnfloen naturreservater.

Verneforskriftene setter begrensninger for etablering av bedrifter inne i området, men næringslivsbedrifter kan bruke verneområdene til verdiskaping som ikke påvirker verneverdiene. De tiltak og eventuelle restriksjoner verneforvaltningen setter i verk inne i verneområdet er for å styre ferdsel utenom sårbare naturverdier, hindre slitasje på vegetasjon og for å ivareta verneverdiene i områdene. Sporløs ferdsel fra de besøkende er et viktig prinsipp.

I Veilederen for besøksforvaltning i norske verneområder legges følgende definisjoner til grunn:

Besøksforvaltning er å legge til rette for og styre bruken av et verneområde slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

Besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for verneområdet. Besøksstrategi skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn o.l.) som er nødvendig for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskaping i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser.

Prinsipp: dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelsen av verneverdiene tillegges størst vekt.

Kunnskap om verneverdiene, reiselivsnæringen og de besøkende er et viktig grunnlag for å kunne utarbeide en besøksstrategi. I våre områder har vi også den samiske reindriften som er en viktig stedegen næring og kulturbærer basert på naturgrunnlaget, og som er sårbar for ferdsel og inngrep.

Det foreligger en god del rapporter om naturverdiene utarbeidet i verneprosessene og delvis i ettertid. I prosessen fram til ferdig besøksstrategi er det eksisterende kunnskap samordnet, slik at en har fått et bilde av hvilke områder som er mer sårbare enn andre, og til hvilke tider. Dette sammen med mer kunnskap om reindriften behov for ro i tid og rom vil gi premissene for ferdsel og aktivitet i verneområdene.

Videre er det laget en oversikt over aktuelle reiselivsbedrifter i og rundt verneområdene. Det er like viktig her å legge til rette for det de ønsker, som å formidle til dem hva som ikke er ønskelig i verneområde.

Til sist var det behov for å få bedre oversikt over hvem som besøker verneområdene, hvorfor de gjør det og hva de ønsker. Dette ble gjort ved brukerundersøkelser som fylles ut av den besøkende på strategiske steder, som innfallsporter og stier. Det er få merka turiststier i Skardsfjella og Hyllingsdalen slik at det kan være utfordrende å fange opp de som ferdes i området. Stugudal Fjell er en aktiv aktør i forhold til tilrettelegging av friluftslivet med blant annet merking av stier i tilknytning til hyttefeltene på Tydalsiden.

Figur 1: Oversiktskart over Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde med tilhørende naturreservater

1.1. Formål

Formålet med besøksstrategien er å gjennomføre gode tilretteleggings- og informasjonstiltak for de besøkende, som ivaretar både verneinteressene, grunneierinteressene og interessene for stedegen naturbasert næring. I tillegg skal dette kunne være et positivt bidrag til næringsutvikling i bygdene rundt.

Effekt mål:

Øke kvaliteten på besøksforvaltningen i tilknytning til Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde og naturreservatene.

- Styrke vernet av naturverdiene i alle de berørte verneområdene.
- Ivareta eksisterende naturbasert næringsutøvelse, som reindrift, jakt, fiske og beitenæring.
- Økt bevisstgjøring om verneområdene hos reiselivsbedriftene og den besøkende.
- Økt begeistring og stolthet i lokalmiljøet.
- Ringvirkninger i form av økt verdiskaping i bygdene rundt verneområdene.

1.2 Rammeverk

Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen har forvaltningsansvaret for de aktuelle verneområdene i denne besøksstrategien, og har myndigheten etter verneforskriftene for det enkelte området. Verneforskriftene er i sin tur underlagt Naturmangfoldloven. I tillegg til verneforskriftene er det laget forvaltningsplan for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde med naturreservatene. Forvaltningsplanen beskriver området og har retningslinjer for hvordan vernebestemmelsene skal praktiseres. Besøksstrategien vil være en del av forvaltningsplanen og gi retningslinjer for tiltak som kan gjennomføres i verneområdene.

1.2.1 Verneformål og forvaltningsmål

Som grunnpilar for besøksforvaltningen ligger verneformålet for det enkelte verneområdet. Det vises her til den enkelte verneforskrift hvor formålet er beskrevet i en egen paragraf. I forvaltningsplanen er det i tillegg gitt mer detaljerte retningslinjer for blant annet ferdsel og reiseliv.

Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.

§ 2. Formål (fra verneforskriften)

Formålet med Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde er å ta vare på et større naturområde som er relativt lite påvirket av tyngre inngrep, men med det biologiske mangfold som preger landskapet. Den urørte vassdragsnaturen knyttet til Glommas kilder er her av særlig verdi. Fjellbjørkeskogen skal ivaretas som en viktig del av landskapsbildet. Vernet omfatter også verdifulle innslag av kulturlandskap, kulturminner og sammenhengen mellom disse, særlig de tallrike samiske kulturminnene.

Allmennheten skal gis anledning til natur- og landskapsopplevelser gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

Viglåa naturreservat.

§ 2. Formål (fra verneforskriften)

Formålet med fredningen er å bevare et tilnærmet urørt bjørkeskogområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har også særskilt vitenskapelig betydning som referanseområde og er egenartet i form av at det er et av de mest urskognære bjørkeskogområder i Rørosområdet.

Djuptjønna naturreservat.

§ 2. Formål (fra verneforskriften)

Formålet med fredningen er å bevare et urørt og spesielt våtmarksområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har også særskilt vitenskapelig betydning som referanseområde og er egenartet i form av at det er et rikt fugleliv knyttet til vann og våtmark.

Tjerråøyan og Litlrien naturreservat.

§ 2. Formål (fra verneforskriften)

Formålet med fredningen er å bevare et urørt og spesielt våtmarksområde med sitt biologiske mangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har også særskilt vitenskapelig betydning som referanseområde og er egenartet i form av rik forekomst av eutrofe vierkratt og et rikt fugleliv.

Finnfloen naturreservat.

§ 2. Formål (fra verneforskriften)

Formålet med fredningen er å bevare et stort, variert myrsystem i Rørosregionen, med et rikt plante- og dyreliv.

1.2.2 Andre styrende forhold / faktorer

Grunneiere, den samiske reindriften og rettighetshavere beholder sine rettigheter selv om et område vernes. Dette er viktig å ha med seg i arbeidet med besøksforvaltning. Mange tilretteleggingstiltak krever grunneiers tillatelse før de kan gjennomføres. Oppgradering av en etablert sti er eksempel på tiltak som krever ny godkjennelse fra grunneier.

Eksisterende tilrettelegging som er utført av turistforeningene, lokale turlag, beitebrukere og grunneiere, bør i hovedsak bare endres / omlegges når det er enighet om dette. Dersom et fellestiltak stoppes av en grunneier kan kommunen med bruk av Frilufsloven § 35 bidra til at et fellestiltak likevel kan gjennomføres. Det er likevel en hovedregel at man først forsøker å finne en frivillig basert avtale.

Dersom et tiltak gjennomføres som skjøtselstiltak av forvaltningsmyndigheten faller krav om grunneiers tillatelse bort (NML § 47). Dette kan være både kloppleggingstiltak på sti, omlegging og / eller fjerning av en merket sti.

En del tiltak som kan være aktuelle å gjennomføre i forbindelse med besøksstrategien vil også kreve behandling etter andre lovverk, som plan- og bygningsloven, lov om motorferdsel m.fl.

Det er videre viktig å påpeke at alle de berørte verneområdene som besøksstrategien omfatter ligger innenfor Riast-Hylling reinbeitedistrikt /Gåebrien Sijte. Deler av Essand reinbeitedistrikt/ Saanti Sijte ligger innenfor nordre del av Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde. Dette innebærer at naturgrunnlaget skal ivaretas og at områdene skal kunne brukes til samisk reindrift jf. formålsparagrafene i verneforskriftene.

1.3 Merkevarerstrategien for Norges nasjonalparker

Miljødirektoratet har utviklet en egen merkevarerstrategi for Norges nasjonalparker - som også inkluderer andre store verneområder.

Merket - en portal - symboliserer en overgang mellom det kultiverte og det naturlige. Portalen kan også tolkes som en ramme, men skal tydelig invitere inn i verneområdene. Det er et nasjonalt mål at verneområdene både skal bevares og oppleves. Portalen skal åpne porten til nye opplevelser, senke terskelen for de besøkende og øke kunnskapen om naturen. Tanken er at vi sammen skal ta vare på det aller fineste vi har - vi skal både ta imot de besøkende og lære de hvordan vi tar vare på naturen. For å greie dette må vi ha en plan for formidling og tilrettelegge for opplevelse og bruk av områder som tåler det.

Merkevaren skal tas i bruk på nye informasjonsplakater, nettsider og skilt, og på etablering eller utvikling av innfallsportene. Ulike innfallsporter har ulik bruk. Utfra hvor mange som nytter en innfallsport og ønsket framtidig bruk kan vi utvikle innfallsportene etter en følgende inndeling:

1) Utkikkspunkt

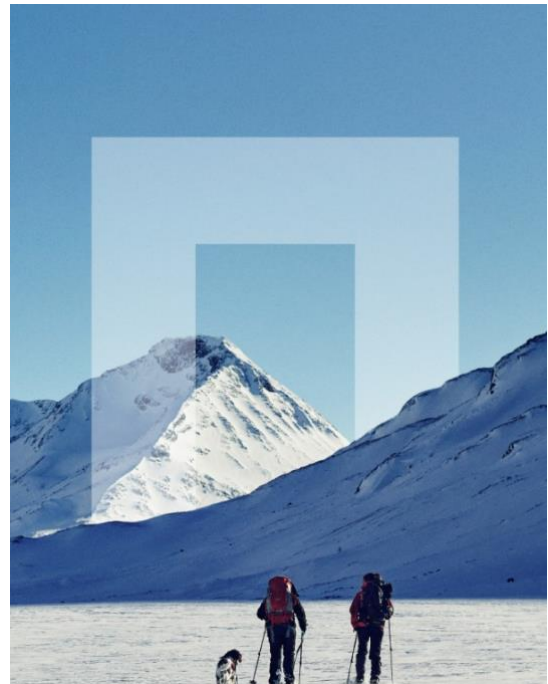
Tilrettelegging av utkikkspunkt gjelder verneområder/nasjonalparker med høyt antall besøkende, stor attraksjonskraft og nødvendig høy tålegrense. Dette skal være et tydelig utkikkspunkt/opplevelsespunkt med høy grad av tilrettelegging. Utkikkspunktene skal ha tydelige og gjenkjennelige særtrekk fra merkevaren. Det kan være i utforming av infrastruktur som parkering, toaletter, skilt/pyloner, universelt utformede gangstier, kunstnerisk utformede artefakter og/eller landskapsutforming. For at et utkikkspunkt skal oppfylle kvalitetskravene til merket må det være adkomstmulighet og parkering for bil og buss, synlighet fra hovedferdselsåre, tilgang til toaletter med daglig renhold og gode sanitære forhold. Utkikkspunktet bør dessuten ha selvstendige kvaliteter som gjør det til et reisemål i seg selv.

2) Informasjonspunkt

Informasjonspunkter er enklere utformet enn utkikkspunkt, uten sanitæranlegg etc. Det kan godt ligge sentrumsnært og i tilknytning til annet kommunikasjonspunkt eller sted hvor reisende gjerne oppsøker.

3) Innfallsport - startpunkt

Samme nivå som informasjonspunkt, men dette må være et sted hvor man også kan starte en tur.

2. Kunnskapsgrunnlaget

Kunnskap om verneverdiene, reiselivsnæringen og brukere er nødvendig for å kunne utarbeide en besøksstrategi. I våre områder har vi også den samiske reindriften som er en viktig stedegen næring og kulturbærer basert på naturgrunnlaget, og som er sårbar for ferdsel og inngrep.

Verneverdiene kan deles i fire kategorier:

- Et større naturområde som er relativt lite påvirket av tyngre tekniske inngrep.
- Det biologiske mangfoldet med økosystemer, arter og bestander
- Kulturminner
- Naturgrunnlaget med tanke på opprettholdelse av samisk kultur og næringsutnyttelse.

Forvaltningsplanen for verneområdene og fagrapporter utarbeidet i forbindelse med verneprosessen danner viktig kunnskapsgrunnlag for besøksforvaltningsarbeidet. Det vises her til litteraturlisten i forvaltningsplanen og spesielt til Rapport nr. 3 -2006 fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som er høringsdokumentet i forbindelse med vernet. Det er gjort en botanisk rekartlegging i 2022 av 5 prioriterte setervoller av Dag-Inge Øien ved NTNU Vitenskapsmuseet. I forhold til artsmangfold er data i artsdatabanken viktige. Forvalterne har også tilgang til data om de sensitive artene som krever spesielle hensyn i forhold til ferdsel. Det kan også nevnes at det er forskningsprosjekt med registrering av insekter og fugl i og utenfor Djuptjønna naturreservat. Alle registreringer av arter skal legges inn i artsdatabanken. Naturreservatene Litlrien, Tjerråøyen, Vigelåa og Finnfloen er basiskartlagt for naturtyper (NiN). Kartlegging for Djuptjønna naturreservat vil bli gjennomført i 2023.

Det er utført sårbarhetskartlegginger for vegetasjon og dyreliv langs utvalgte stier for å gi bedre kunnskapsgrunnlag til å ta de strategiske valg for besøksforvaltningen i verneområdene (NINA 2019 rapport 1601)

Det er videre gjennomført en sårbarhetskartlegging i forhold til samisk reindrift (Fjelldriv 2021). Dette gir et bilde av hvilke områder som er sårbare for ferdsel til hvilke tider med tanke på å opprettholde samisk reindrift. Her må det tas hensyn til reinen som dyr og den nomadiske reindriften som er grunnlag for samisk kultur og næringsutøvelse i områdene.

Det er ikke gjennomført egen sårbarhetskartlegging i forhold til beitebruk for sau og storfe. I verneområdene slippes det beitedyr fra Aursund Sankelag og Stugudal beitelag. Det vises her til beitebruksplaner for [Røros kommune](#) og [Tydal kommune](#). Beitedyrnæringene representerer naturbasert næringsutøvelse og er viktige for å unngå gjengroing og opprettholde beitepåvirkete vegetasjonstyper i verneområdene.

Det er gjennomført brukerundersøkelse i området for å få bedre oversikt over hvem som besøker verneområdene, hvorfor de gjør det og hva de ønsker. Dette ble gjennomført av lokalt oppsynspersonell sommeren 2018, mens Nord Universitet og Oslo Economics har gjort analysearbeidet og skrevet rapport. Det ble satt ut svarkasser på 8 steder i nærheten av viktige innfallsporer til landskapsvernområdet. I tillegg er besøkstrykket kartlagt med en automatisk besøksteller, som sammen med brukerundersøkelsen gir et bilde av omfanget med besøkende.

2.1 Sårbare naturverdier

Det er gjennomført sårbarhetsvurdering for utvalgte stistrekninger i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde med tanke på sensitive enheter for vegetasjon, dyreliv og fugl. Sammen med tidligere kartleggingsrapporter og artsdatabanken danner dette grunnlaget for sårbarhetsvurderinger for dyreliv og vegetasjon i forhold til ferdsel. Store områder er uten tilrettelegging og stier, og den verdien urørt natur representerer utgjør en betydelig naturkvalitet for området. De fem naturreservatene er hot-spots for biologisk mangfold og sårbar natur inne i landskapsvernområde. Mer om disse i kapittel 2.1.2.

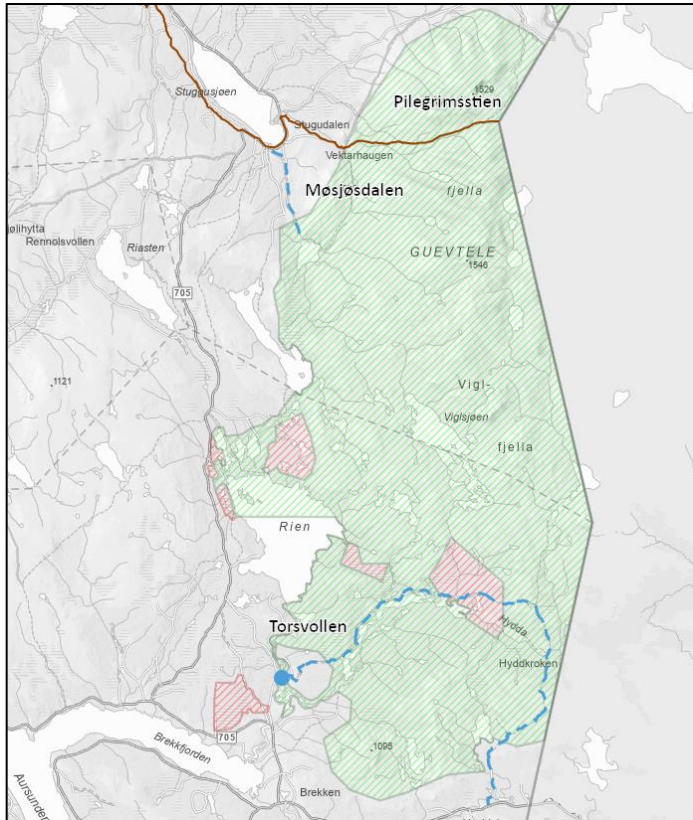
Jaktfalk og fjellrev er spesielt viktige arter i landskapsvernområdet. Fjellreven er karakterisert som sterkt truet (EN) på den norske rødlista og er en prioritert art, mens jaktfalken er vurdert som sårbar (VU) i den norske rødlista 2021. Sommeren 2022 ble det registrert en yngling av fjellrev innenfor landskapsvernområde. Fjellreven i Skardsfjella er en del av den svensk-norske fjellrevstammen i Sylan – Helags og har vært fulgt opp med spesielle tiltak siden 2008. Det er i dag en fôringsstasjon for fjellrev i Skardsfjella. I likhet med fjellreven er også jaktfalken sårbar for forstyrrelser særlig ved reirlokaltetene i hekketiden fra slutten av februar fram til ungene er flyvedyktige i juni. Det er i dag to-tre hekkelokaliteter for jaktfalk i landskapsvernområdet som følges opp av SNO.

2.1.1 Sårbarhetsvurderinger av utvalgte områder i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde

Sårbarhetsvurdering for dyreliv og vegetasjon Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde er utført av NINA- Norsk institutt for naturforskning i 2019, og studiet er publisert som rapport 1601. Norsk institutt for naturforskning har på oppdrag av Miljødirektoratet, utviklet modeller for sårbarhetsvurderinger for ferdsel i verneområder. Ferdselen i Skardsfjella er både sommer og vinter konsentrert om noen få stier og oppkjørte skiløyper. Sårbarhetsvurderingene i denne rapporten omfatter tre lokaliteter hvor en forventer økt ferdsel.

Det ble sett spesifikt på følgende områder:

- Pilegrimsleden gjennom Skarddøra (mellom Vektarhaugen og riksgrensen).
- Stien i Møsjødalen
- Ferdselsåren mellom Torsvollen og Vauldalen via Hyddkroken

Figur2: Oversiktskart som viser de tre stitraseene som er sårbarhetskartlagt av NINA i 2019 (blå stiplet strek og rød-brun strek).

Deler av Øversjøen inkludert Tjerråøyen og Litjrien naturreservat ble også befart av NINA, og problemstillingen der er knyttet til økt padling (og leirplasser) og potensielt sårbart dyreliv og vegetasjon. Denne lokaliteten ble kun befart fra land i et begrenset område, og er ikke sårbarhetsvurdert.

For detaljer i sårbarhetsvurderingen vises det til NINA Rapport 1601. Her har vi tatt med utdrag av rapporten med vurdering av framtidig forvaltning for de tre lokalitetene.

Væktarhaugan -Skarddøra

Sårbare naturverdier langs stien

Stien starter ved Væktarstua i Stugudalen, passerer Væktarhaugan som ligger like utenfor vernegrensa og fortsetter innover mot Skarddøra og svenskegrensa. Innenfor vernegrensa går det raskt fra bjørkeskog til alpin fjellhei. Strekingen inneholder mange og ulike sensitive enheter som gjør dette til en svært sårbar lokalitet.

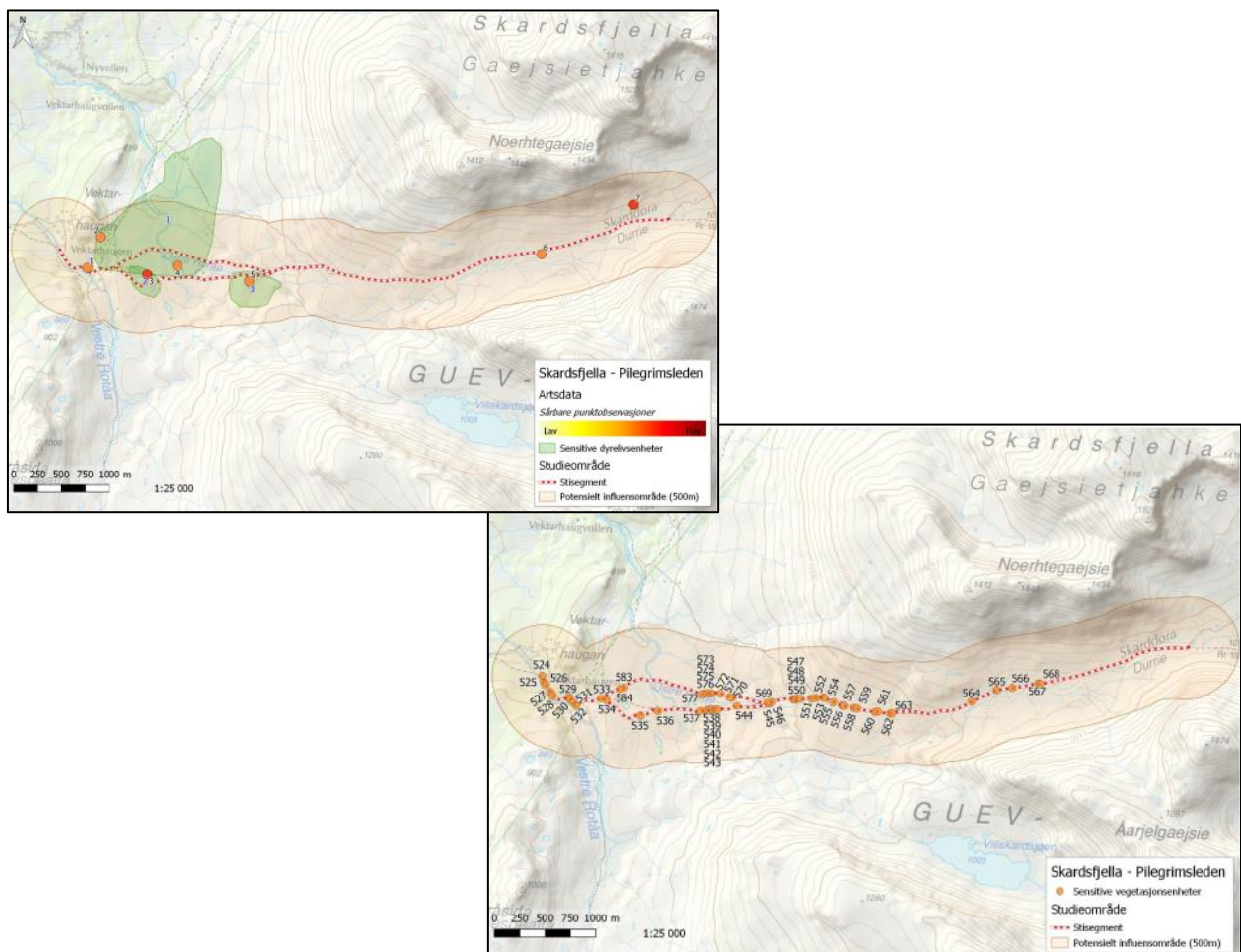
I nedre og midtre deler av stien er det en del fuktige områder, mens det blir tørrere og mer lettgått lengre innover. De mest sensitive vegetasjonsenhetene finner vi i de våte områdene med myr, men også de tørre rabbene med tynt vegetasjonsdekke er utsatt for slitasje.

Stien er merket som pilgrimsled og turiststi. I et området svinger turisstien sørover og forlater pilgrimsleden. Her er det flere åpne vannspeil og forekomst av sensitive fuglearter som heilo, rødstilk, sivspurv, småspove og gluttsnipe. Ved sårbarhetskartleggingen ble det konkludert med at en bør kanalisere ferdsele langs en felles trase og at den nordre stien, pilgrimsleden, da er å foretrekke. Av andre sensitive dyrearter i området finnes fjellvåk, jerv og fjellrev. Kanalisering av ferdsele langs en definert rute er å foretrekke for å unngå forstyrrelser av dyrelivet. Tilrettelegging i form av klopplegging anbefales i de våte områdene.

Figur 3: Utsikt mot Skarddøra fra Væktauhaugen. Foto: Marit S Berger

Figur 4 og 5: Sensitive enheter registrert langs den befarte stien fra Væktauhaugen mot Skarddøra og svenkegrensa. For detaljer for hvert punkt vises det til NINA Rapport 1601.

Ferdsele og anbefalinger for tilrettelegging hentet fra NINA Rapport 1601.

Det er lange tradisjoner på ferdsel langs denne traseen, og det er en viktig historisk rute for pilegrimer, handelsreisende og for andre. Ferdselele forandrer seg med tiden, og bruken i dag er helt annerledes enn den var for bare noen tiår eller hundreår tilbake. I dag preges lokaliteten av dagsturer for hyttefolk og tilreisende, som enten går turen innover mot riksgrensen eller som går T-merka sti mot Nedalshytta. Det kommer også opp en del folk på tur fra hyttefeltene ved Nyvollen. Til sammen gjør dette området ved Væktarhaugan til den mest brukte lokaliteten i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde. Selv om fottur dominerer stort sommerstid, er det noen som sykler inn stien og dette er en aktivitet som kan øke framover. Men i første rekke ser vi på denne lokaliteten som en lavterskel tur for mange med hytte i Stugudalen til å komme seg raskt opp på snaufjellet og den er derfor veldig attraktiv.

Tilretteleggingen i området er enkel og inkluderer parkeringsplass ved kirka med tilhørende informasjon, merking, bruer og klopper. Rammen for friluftsliv er å stimulere til enkelt friluftsliv i området. Det er i dag mange spor etter den gamle ferdselsåren, men også nyere spor av økt aktivitet til fots og med sykkel. Dette er en historisk rute som opplagt har hatt mye ferdsel over lang tid.

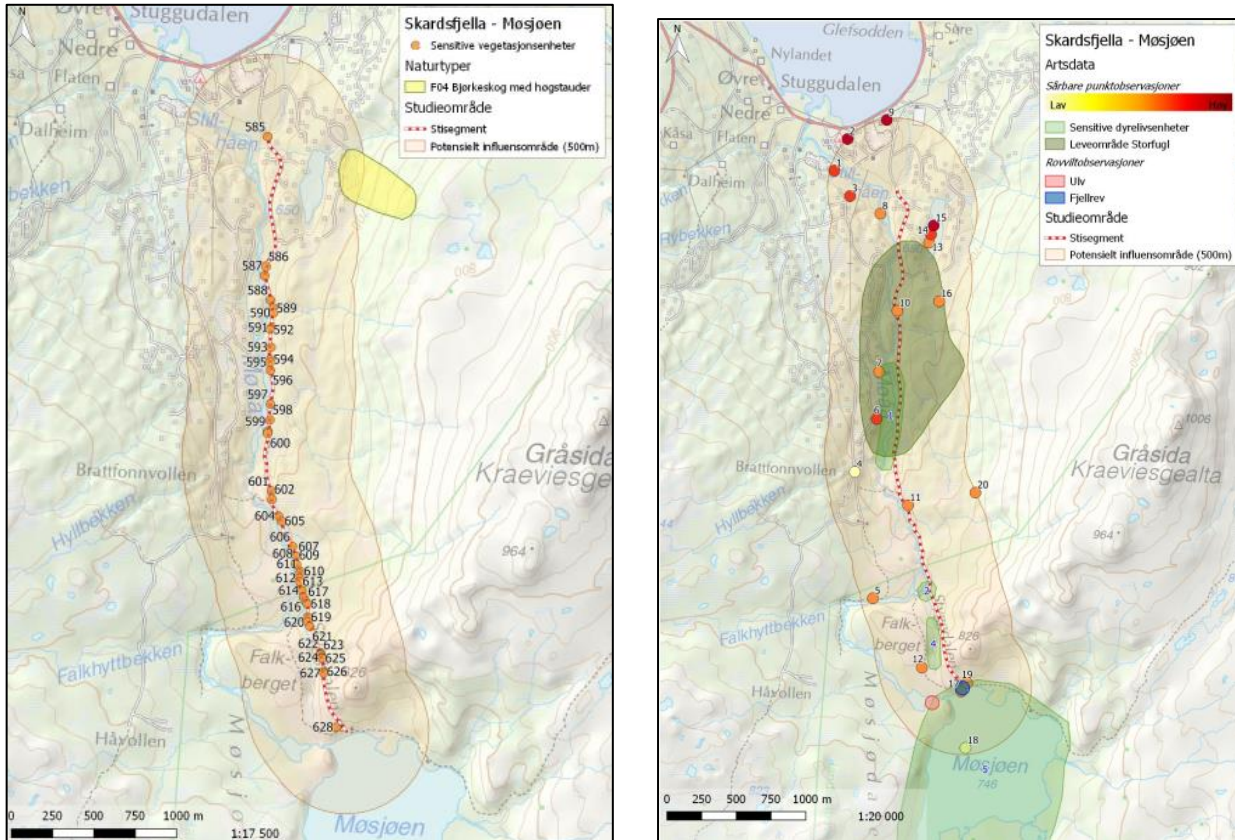
Ferdselele i denne lokaliteten kan forventes å øke i tida framover, i første rekke på grunn av en svært lett tilgang til høyfjellsområdet for hyttefolket i Stugudalen. Det anbefales å rendyrke en hovedsti som markedsføres som pilegrimssti. Det er spesielt utfordringer knyttet til de to stitraséer i den midtre delen (Pilegrimsled nordlig trasé, T-merka sti sørlig trasé), og der den sørlige traséen går spredt i mange stier og tråkk og berører viktige sensitive enheter for dyreliv. Det anbefales å legge ned sørlige trasé ved å fjerne merking, og eventuelt lage hindringer eller oppfordre med informasjon til å følge nordlige trasé. Den nordlige traséen er utbedret med klopper, og det er mulighet å etablere en bru over elva der for å øke tilgjengeligheten. Ved å velge den nordlige traséen vil ferdselen unngå mange sensitive enheter for dyreliv og vegetasjon. Samtidig må arbeidet med klopplegging fortsette på den nordlige traséen over våtmarksområdene. Det er mange sensitive enheter videre innover dalen også, men her er det vanskelig å foreslå tiltak. Sykling er spesielt utfordrende. Ferdselele i de fuktige områdene fører til slitasje og sykling forsterker dette ved at bruken øker ytterligere. Det er vanskeligere å tilrettelegge for sykkel og for eksempel klopper som det ikke skal sykles på kan forverre situasjonen ytterligere ved at det sykles på sidene. Vi anbefaler at man kanaliserele ferdselen til ett stiløp gjennom god merking, klopper og eventuelt etablering av hindringer enkelte steder.

Møsjødalen

Stien fra Stugusjøen opp gjennom hyttefeltet og langs vassdraget Møåa opp til Møsjøen byr på varierte og gode opplevelser for turgåeren. Det er frodige bjørkeskoger, myrpartier, fosser, kulper, juv, høgdedrag og vann langs traséen. De rike opplevelseskvalitetene og kort avstand fra hytteområdene rundt Stugusjøen, gjør dette til et attraktivt område der ferdselen kan øke mye framover. Dette er en veldig typisk dagsturlokalitet, der nesten alle som er på tur går en dagstur av varighet i gjennomsnitt 4 timer opp og ned. Det er kun den innerste kilometeren som ligger innenfor verneområde.

For vegetasjon er det registrert ganske mange sensitive enheter på stien opp til Møsjøen også innenfor verneområdet. De fleste punktene gjelder fuktige områder med myr eller blauthøl. Myrene er relativt robuste, og det var bare helt lokalt på korte strekk at det er tilløp til erosjon. Observasjoner i senere (2022) viser økt slitasje i myrene. Av rødlistede naturtyper langs stien er det registrert en lokalitet bjørkeskog med høgstaudele beliggende utenfor selve verneområdet.

Når det gjelder pattedyr, er det flere observasjoner av jerv i områdene rundt Møsjøen. I tillegg foreligger enkeltobservasjoner av fjellrev og ulv. Jerv, fjellrev og oter forekommer permanent i Skardsfjella og Hyllingsdalen LVO, mens ulv, bjørn og gaupe kan opptre som streifdyr. Fuglefaunaen i landskapsvernområdet betraktes som rik, med hekkefunn av en rekke rødlistede arter. En rekke fuglearter er påtruffet i delområdet i hekketiden, og leveområde for storfugl er også definert. Det er minst to kjente territorier av jaktfalk i landskapsvernområdet.

Figur 6 og 7: Den vurderte stien langs Møåa. Punktene viser sensitive vegetasjonseenheter til venstre og punkter for dyrelivet til høyre. For detaljer for hvert punkt vises det til NINA Rapport 1601.

Ferdsel og anbefalinger for tilrettelegging hentet fra NINA Rapport 1601.

Ferdselen er i dag ganske beskjeden, trolig fordi stien er dårlig skiltet, kun med enkelte skilt som angir sted og retning. Hyttefolket er kjent i området, og det er de som bruker dette området mest. Det pågår fortsatt hyttebygging langs vassdraget på vestre side, og turgåere fra hyttefeltet bruker en bru lenger opp i vassdraget og kobler seg på stien inn mot Møsjøen der. Vi forventer stor økning i bruken sommerstid dersom det blir økt tilrettelegging i området. Slitasje på stien bærer preg av at mye av ferdselen allerede har økt de siste årene. Ferdselen vinterstid foregår i første rekke i oppkjørte spor.

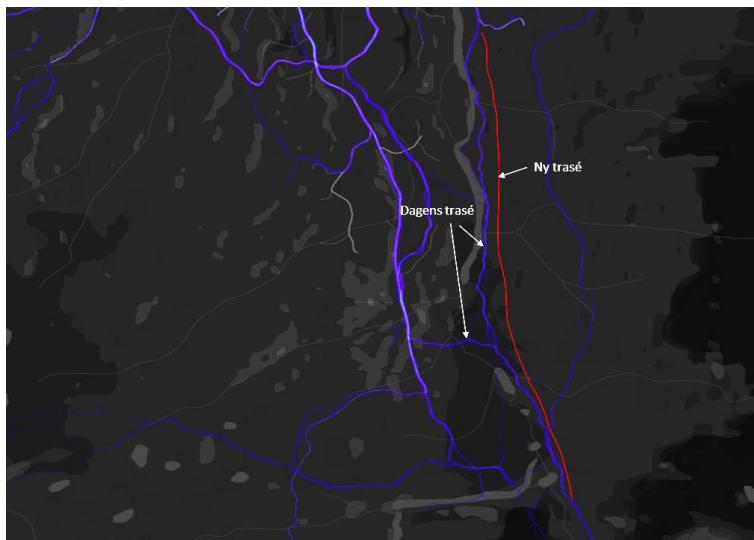
Problemstillingen er knyttet til om det er tilrådelig å legge til rette for mer ferdsel i området, og eventuelt hvordan dette kan gjøres uten å forringe naturverdiene. Stor utbygging av hytter i området og bruk av område som nærturterreng er den viktigste kilden til ferdsel, og dermed slitasje og forstyrrelser. Et hovedpoeng er at ferdselen vil øke uansett om man legger til rette for dette eller ikke, på grunn av store hyttekonsentrasjoner i Møsjødalen og omegn. Forvaltningen kan dermed

være tjent med å lage en god plan for hvor denne ferdselen skal foregå sommer som vinter, altså være i forkant av utviklingen. Dette er utgangspunktet for de anbefalingene som er foreslått i rapporten.

Økt bruk av sykkel vil forsterke denne effekten. Kloppegging vil være et tiltak som letter framkommeligheten og kanalisere ferdselen. Kloppegging oppfattes som et stort inngrep i slike områder, og veldig mange av de besøkende til Møsjødalen bruker dette området nettopp fordi det er lite tilrettelegging og også få andre besøkende. Som et kompromiss kan det vurderes å gjøre begrenset klopping eller stiforsterking på noen kritiske punkter i første omgang.

I tillegg kan det vurderes om det er mulig å kanalisere folk til alternative traséer i enkelte deler av stien, slik at ferdselen trekker unna de blauteste myrene og inn på fastmark, og også kanalisere ferdselen bort fra sensitive enheter for dyreliv. Dette gjelder spesielt myrer og mindre vann langs vassdraget, samt bratte skrenter med nakent berg. Merking av stien slik at den går inntil naturlige kanter eller mellom trær vil føre til smalere trase enn der-som folk beveger seg fritt utpå myra.

I rapporten anbefales det at det etableres en helt ny sti som merkes og tilrettelegges godt og som har en bedre beliggenhet enn dagens trasé. For å unngå slitasjeskader med økt bruk bør stien trekkes inn på fastmark, dvs. inn til kanten av skogsmark. Da unngår man også berøring med flere sensitive enheter for dyreliv langs vassdraget. Det er viktig at den nye stien legges slik at den gir god utsikt til vassdraget og muligens berøring med vassdraget enkelte steder. Vinterstid foreslås det at gapahuken og tilhørende løyper flyttes minst 500 meter lenger nord eller vest.

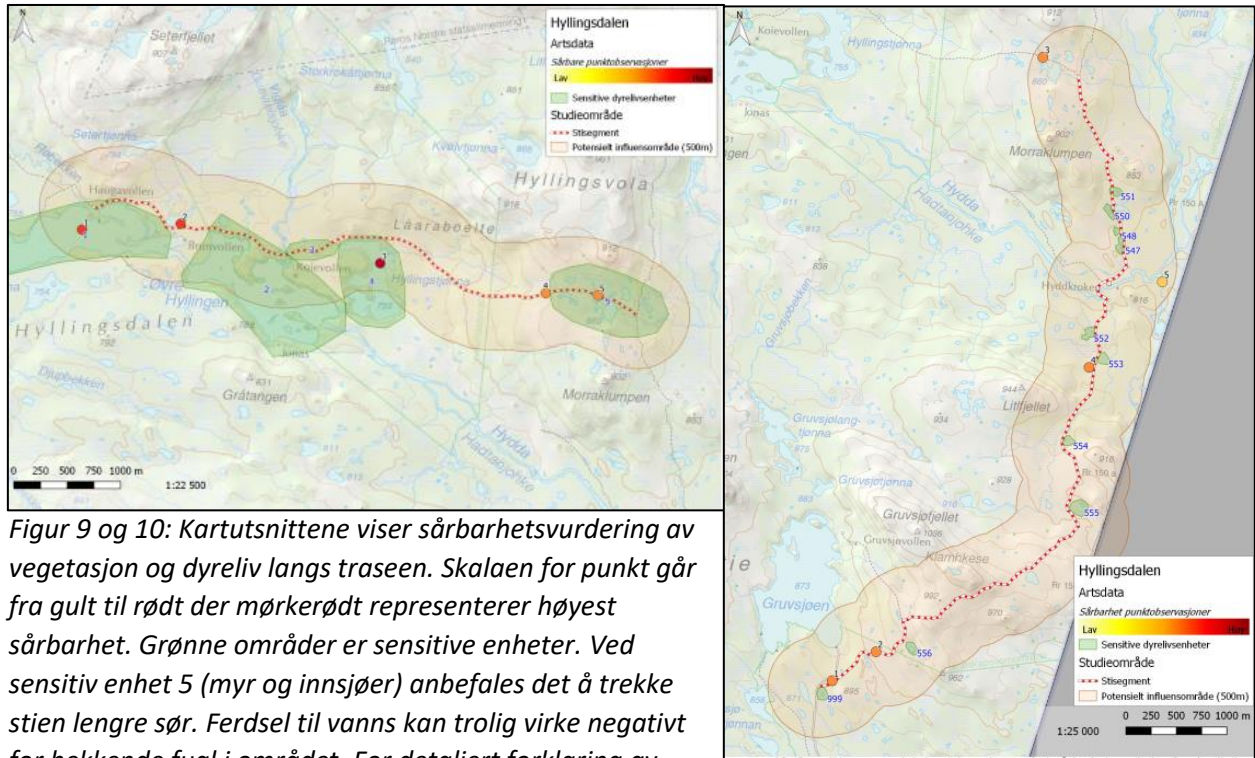
Figur 8: Viser dagens ferdsel i Møsjødalen (blått) www.strava/heatmap/sommer, og foreslått merking og skilting av ny trasé (rød) som følger fastmark et stykke fra vassdraget.

Torsvollen - Vauldalen

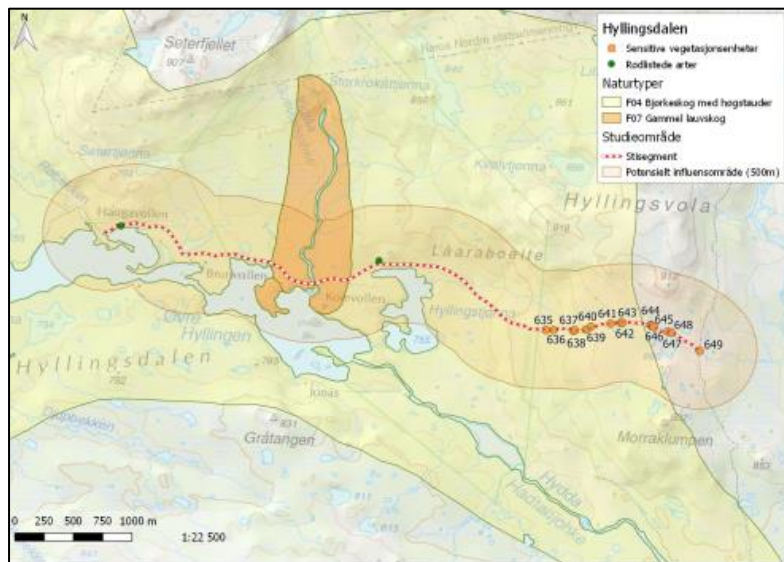
Vegen/stien starter ved Torsvollen og går langs Hyllingsdalsvegen fram til Haugavollen, videre gjennom Viglåa naturreservat rundt Morraklumpen, ned til Hyddkroken og videre langs kjøresporet over Gruvsjøfjellet og til Krokvegen mot Vauldalen.

Det er gjort en vurdering av hele strekningen, og det er jevnt over mange sensitive enheter for vegetasjon og dyreliv. Rapporten anbefaler ikke at det tilrettelegges for økt ferdsel i dette området. Når det gjelder sykling er dette en aktivitet som vil medføre økt slitasje på vegetasjonen og som vil kunne forstyrre dyrelivet i mange av de sensitive enhetene som finnes langs strekningen. Sykling på noen deler av strekningen utløser veldig liten sårbarhet, og strekningen Torsvollen-Haugavollen og

Vauldalen-Hyddkroken er godt egnet der det er grusveg og kjørespor. Problemene oppstår på strekningen mellom Haugavollen og Hyddkroken, der økt sykling vil kreve store tiltak over strekninger, slik som klopplugging og omlegging av traséen for å unngå forringelse av naturverdiene.

Figur 9 og 10: Kartutsnittene viser sårbarhetsvurdering av vegetasjon og dyreliv langs traseen. Skalaen for punkt går fra gult til rødt der mørkerødt representerer høyest sårbarhet. Grønne områder er sensitive enheter. Ved sensitiv enhet 5 (myr og innsjøer) anbefales det å trekke stien lengre sør. Ferdsel til vanns kan trolig virke negativt for hekkende fugl i området. For detaljert forklaring av hvert punkt vises det til NINA rapport 1601.

Figur 11: Viser stisegmentet fra Haugavollen til Morraklumpen. Stien går gjennom Vigelåa naturreservat med naturtypene gammel lauvskog og bjørkeskog med høgstaude. Nyere NiN-kartlegging viser at stien går gjennom blåbærskog og lågurtskog dominert av bjørk, med noe innslag av myr. De sensitive vegetasjonsenhetene er myr og fuktige områder.

Når det gjelder pattedyr, er det observasjoner av tamrein tatt av jerv, samt observasjon av oterspor. Fjellrev forekommer også permanent i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde, mens ulv, bjørn og gaupe kan opptre som streifdyr. Fuglefaunaen i landskapsvernområdet betraktes som rik, med hekkefunn av en rekke rødlistede arter. En del fuglearter er påtruffet i delområdet i hekketiden, men det synes som om kunnskapen rundt fuglefaunaen er noe mangelfull. Det er for øvrig minst to kjente territorier av jaktfalk i landskapsvernsområdet.

Konkrete råd hentet fra NINA rapport 1601 vedrørende tilrettelegging for besøkende og videre utvikling i hele verneområdet:

«Det er viktig at forvaltningstiltak og tilrettelegging ivaretar områdets særpreg og tradisjonell bruk av området.

*Det er en lav andel høypurist-brukere og de besøkende stiller seg positive til mange ulike tiltak og tilrettelegging. Dette gir noen klare fordeler for å kunne styre bruk i områdene. Samtidig er det mange besøkende med tidligere erfaring i området, som det er vanskeligere å endre bruken til. Disse er kjent i området og har gjerne spesielle plasser de vil oppsøke eller steder de ønsker å gå. **Dersom en skal kanalisere ferdsel i området er det hensiktsmessig å styre bruk til utvalgte (korte) rundturer eller turer til attraksjoner, som er noe de besøkende etterspør.** For at dette skal være vellykket kan det blant annet benyttes fysisk tilrettelegging.*

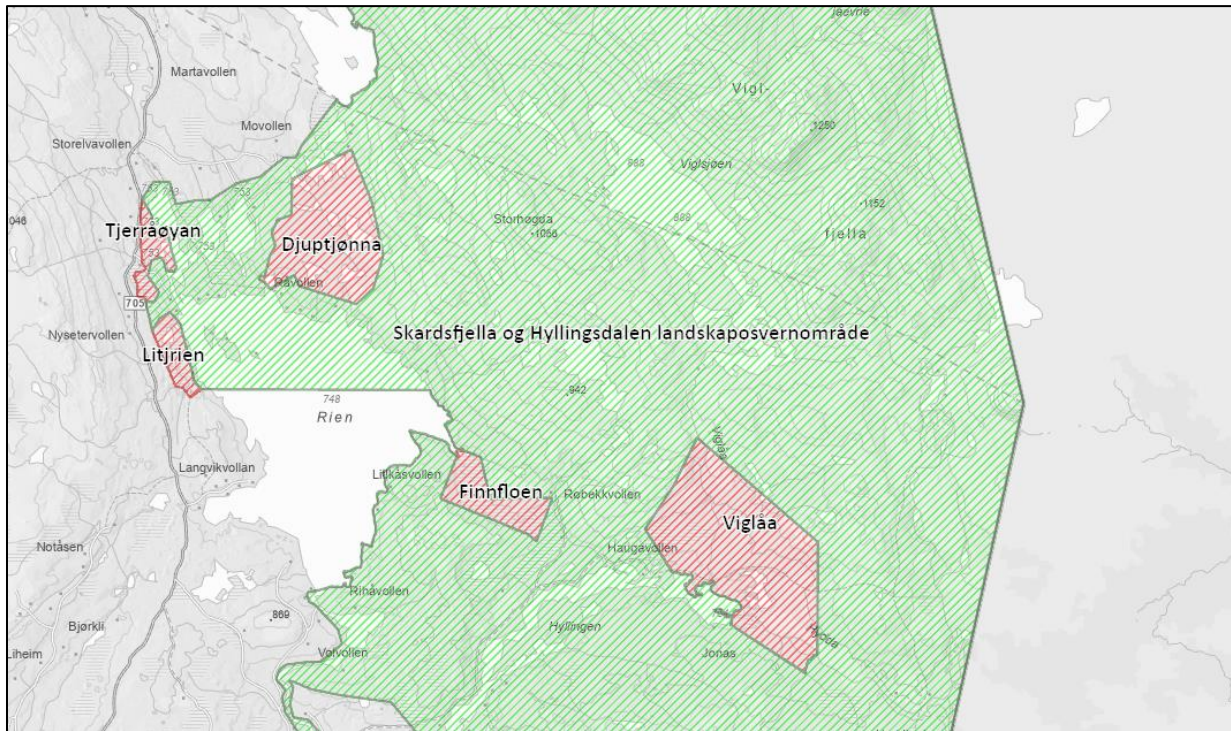
Tilretteleggingen bør likevel ikke være dominerende, men være naturtilpasset og enkel for å ivareta natur- og villmarksopplevelsen. Det kan for eksempel brukes gangbaner og klopplegging av partier, så lenge forvaltningen er flink til å forklare hvorfor tiltakene er gjennomført. Samtidig bør eventuelle tilrettelegging/tiltak ikke være ødeleggende for opplevelsen som de besøkende ønsker, knyttet til stillhet og ro og villmark.

Utvalgte turer kan med fordel utformes slik at de besøkende har mulighet til å finne stille og rolige plasser å være for seg selv langs traseen. Dette vil også være med på å unngå at de besøkende får følelsen av å bli kanalisert i flokk.

*Forvaltningen bør tenke på at et viktig motiv for de besøkende til å bruke området er å føle frihet. **De tiltak som eventuelt iverksettes bør ikke føles som tvang, men være utformet på en slik måte at det blir et naturlig valg for de besøkende.»***

2.1.2 Naturreservatene

I tilknytning til Skardsfjella og Hyllingsdalen er det fem naturreservater. Naturreservatene Litjrien, Tjerråøyan, Djuptjønna og Finnfloen har spesielt viktige våtmarksområder som ivaretar unike vegetasjonstyper og viktige fuglebiotoper. Viglåa har naturverdier knyttet til eldre bjørkeskog. Alle unntatt Djuptjønna er naturtypekartlagt, (basiskartlegging NiN).

Figur 12: Oversiktskart naturreservatene i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.

Tjerråøyan naturreservat

Beliggenhet: Røros kommune, mellom fv 705 og Øversjøen nord for Rien.

Naturverdier: Våtmark med store forekomster av rike vierkjerr, og viktige biotoper for våtmarksfugl. Basiskartleggingen for naturtyper viser intermediære og litt kalkrike åpne jordvannsmyrer, nedbørsmyrer og myr- og sumpskogsmark. Videre har vi høgstaudeskog, lågurtskog, samt noe blåbærskog og åpen flomfastmark.

Påvirkningsfaktorer og ferdsel: Naturreservatet ligger nær trafikkert veg. En adkomstveg til 4 hytter går gjennom reservatet. Det er båttrafikk forbi eller gjennom naturreservatet forbi Øversjøholmen. Det er noe fritidsfiske og padling i naturreservatet.

Litjrien naturreservat

Beliggenhet: Røros kommune, mellom fylkesveg 705 og Rien.

Naturverdier: Bjørkeskog og våtmark med store forekomster av rike vierkjerr, og viktige biotoper for våtmarksfugl. Basiskartleggingen for naturtyper viser mye det samme som i Tjerråøyan, men med noe mer kalkrike myrer. Her finner vi også forekomst av kildepåvirket flomskogsmark.

Påvirkningsfaktorer og ferdsel: Flere adkomstveger/stier inn i reservatet fra fv 705. Ei nedfallen laue og et naust ligger ved sjøen Litjrien. Det er noe fritidsfiske og sopplukking i naturreservatet.

Djuptjønna

Beliggenhet: Nord for Rien og øst for Storhåen

Naturverdier: Variert terreng med myrer, bjørkeskog og flere tjern. Rikt område for fugl. Vil bli basiskartlagt for naturtyper i 2023.

Påvirkningsfaktorer og ferdsel: Flere hytter/setre ligger i randsonen rundt naturreservatet. Det går sti inn i området fra Råvollen ved Rien. Det er lite ferdsel i reservatet, men noe må på påregnes fra hyttefolk og i forbindelse med fritidsfiske.

Finnfloen

Beliggenhet: Ligger i Hyllingsdalen ved Røbekkvollen og ned mot Rien

Naturverdier: Myrområder med forekomst av rike vierkjerr ned mot Rien. Registreringer av flere rødlista fuglearter som vipe, gjøk og smålom. Basiskartlegging for naturtyper viser mosaikk av lite kalkholdige myrtyper, både nedbørsmyrer og åpne jordvannsmyrer, samt skogsmark med blåbærskog, åpen grunnlendt mark og fjellhei

Påvirkningsfaktorer og ferdsel: Området er uten stier, og en antar at det er lite ferdsel her. Hyllingsdalsveien fra Torsvollen til Røbekkvollen går forbi naturreservatet i øst. Det er også mulig med adkomst med båt fra Rien.

Viglåa

Beliggenhet: Ligger innerst i Hyllingsdalen ved østenden av Hyllingen og rundt Hyllingtjønna

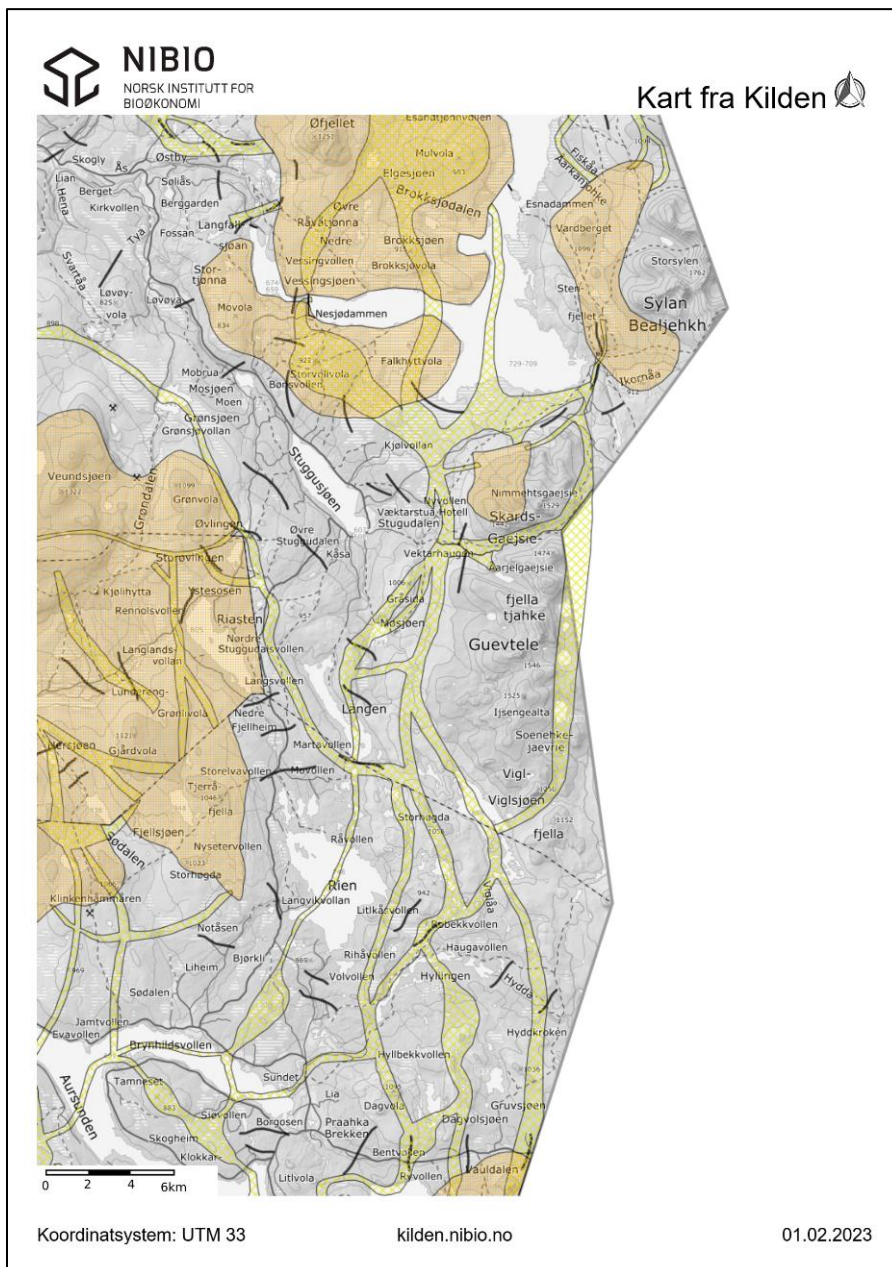
Naturverdier: Gammel stor bjørkeskog. Artsdata viser flere forekomster av orkideen hvitkurle og lavarten rustdoggnål som begge er rødlistet. Det er videre registrert sjøorre i Hyllingtjønna. Basiskartleggingen for naturtyper viser at reservatet domineres av skogsmark med blåbærskog/bærlyngskog, men med innslag av høgstaudskog, lågurtskog, sumpskog og ulike myrtyper, både næringsfattige og noen kalkrike.

Påvirkningsfaktorer og ferdsel: Hyllingsdalsveien går innover forbi Haugavollen og inn i Viglåa naturreservat. I forvaltningsplanen er det åpnet for sykling helt inn til Hyllingtjønna. Det er gitt tillatelse til noen organiserte sykkelturner inn hit, men omfanget er foreløpig lite.

2.2 Sårbarhet samisk reindrift i forhold til ferdsel

Skardsfjella og Hyllingsdalen ligger både i Gåebrien sijte/Riast Hylling og Saanti Sijte/ Essand reinbeitedistrikter. Langs riksgrensen grenser Handölsdalen sameby, Mittådalen sameby og Ruvhten sijte. Området er svært sentralt i reindriften, og hele landskapsvernområdet inngår som helårsdistrikt for reinen. Det er uttalt i verneformålet at samisk reindrift skal kunne utøves innenfor verneområdene. Reindriftenes behov for arealer har de siste tiårene stått under særlig hardt press. Arealvern er en av reindriftnæringens viktigste strategier for å sikre egen eksistens.

Fjelldriv AS har hatt oppdraget med å kartlegge reindriftenes sårbarhet overfor ferdsel i området. Reindriftenes sårbarhet er vurdert i forhold til sensitivitet og sannsynlighet for eksponering. Arbeidet er utført i dialog med reinbeitedistriktet. Arealbruken er beskrevet i reindriftenes kartene som ligger på nettsiden <https://kilden.nibio.no>. Disse kartene sammen med tilleggsinformasjon fra reinbeitedistriktet er brukt som utgangspunkt for vurderingene.

Figur 13: Arealbrukskart for reindriften med temalaget for trekk- og flyttleder og oppsamlingsplasser for reinen.

Arealbrukskartet vist på forrige side gir blant annet informasjon om hvor reinen flytter mellom årstidsbeitene. Særlig vårflyttingen i april kan være utfordrende dersom det er mye ferdsel i forbindelse med påske og helgeutfart. Andre temalag i reindriftskartene viser beitebruken til ulike årstider. Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde kan brukes av reinen hele året, men er særlig viktig som beiteområde på sensommeren og høsten.

Samisk reindrift og utfordringer med ferdsel i landskapsvernområdet.

Reindriften er en bærebjelke i den samiske kulturen, spesielt i de sørsamiske områdene. Grunnlovens § 108 og folkerettslige regler om urfolk og minoriteter, forplikter myndighetene til å ivareta samisk kultur, næringsutøvelse og ivaretagelse av naturgrunnlaget i samfunnsplanleggingen. I formålet for vernet av Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde og naturreservatene heter det at «Ivaretakelsen av naturgrunnlaget innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.»

I samisk historisk perspektiv er verneområdene verken villmark eller urørte naturområder. Samer har bebodd og brukt områdene i århundrer. I Skardsfjella og Hyllingsdalen finnes samiske kulturminner tidfestet tilbake til vikingtiden, og er fremdeles hjemmet til reinen og samene.

Reinens behov gjennom året og at årene kan være veldig forskjellig avhengig av vær- og beiteforhold, gjør driften avhengig av arealene for å opprettholde nomadisk drift.

Særlig sårbare perioder for reinen er før, under og etter kalving. Simlene er svært sky i denne tiden. Men også brunstperioden, og tidligvinter før skilling og slakt er sårbare perioder.

Beitelandet og sijtens (reinbeitedistriktets) drift er en helhet, der forandringer på en del av arealet eller drifta vil påvirke de andre delene. Reindriften er et sosioøkologisk system der menneske, natur og dyr har utviklet seg sammen over lang tid.

Reindriften har et flersidig forhold til områdevern. Reindriften oppfatter masseturisme/organisert turisme som en overhengende trussel mot næringen.

Rein og forstyrrelser.

Villreinen og tamreinen er det samme dyret. Den såkalte tamreinen er mer vill enn tam, slik at forskning gjort i forhold til forstyrrelser for villrein også er anvendbart for tamrein.

Inngrep som kraftanlegg, hytter og veier mv. reduserer reinens beiteområder i areal, men kan også redusere reinens bruksområder på grunn av forstyrrelser. Generell ferdsel er også en viktig kilde til forstyrrelser. Alt dette kan gi forstyrrelser av enkeltindivid, gjentatte forstyrrelser over tid, forstyrrelse av beiter og ha unnvikelseeffekt.

Ferdsel er komplekst siden det omfatter en ønsket menneskelig aktivitet (friluftsliv og høsting, transport og næring med mer).

Generelt deler man ferdsel i to former:

1. Uforutsigbar/tilfeldig forstyrrelse (potensiell konflikt dersom man går "tilfeldig i terrenget på sensitivt sted til "feil tid, kalvingstida kan være et slikt eksempel)
2. Systematisk forstyrrelse (fotturer, skiturer o.l. etter merkede løyper)

Vanligvis regner en med at ca. 80% av ferdselen skjer i kanaliserte løyper/stier. Det er viktig å være obs på at få personer som går på et sensitivt sted til "feil tid" kan forårsake forstyrrelser med store konsekvenser, slik som i kalvingstida eller pregingsperioden. Når det snakkes om ferdsel som forstyrrelse i denne sammenhengen er det ferdsel som påvirker reinens adferd, trekkmonster og beiter.

Råd og anbefalinger til besøksstrategien

I rapporten fra Fjelldriv AS er det gitt konkrete råd i forhold informasjon, etablering av utkikkspunkt og plassering av innfallspor/infopunkt.

Det er et stort behov for å informere om reinen, samisk reindrift og båndtvang. Dette gjelder spesielt til brukergrupper som ikke har så mye erfaring med ferdsel i fjellet. Informasjonen må tilpasses hvor den plasseres (både fysisk og digitalt), samt at informasjon på digitale flater blir tilpasset reindriften årshjul og hvilke utfordringer man har med ferdsel og type ferdsel. Det er videre viktig å kommunisere ut hva allemannsretten innebærer og hvilke plikter som følger med den.

Når det gjelder **utkikkspunkt** langs fylkesveg 705 over Langsvola, pekes det på at dette vil berøre viktige flyttveier og oppsamlingsområde for rein på en svært uheldig måte særlig for Gåebrien sijte. Flytt- og trekkleder har stor verdi fordi reinen og reindriften er avhengige av å kunne trekke (eller flytte) mellom beiteområder lokalt eller mellom sesongbeiter. Forstyrrelser eller inngrep i trekk- og flyttleder kan hindre naturlig trekk eller gjøre flytting av rein arbeids- og ressurskrevende for reindriften. I og ved oppsamlingsområder i forbindelse med flyttleder er det også svært uheldig med forstyrrelser og inngrep. Det er viktig å vurdere sumvirkning av negativ påvirkning for sijten/reinbeitedistriktet. For reindrift er det også særlig viktig å se nye tiltak i sammenheng med eksisterende tiltak og planlagte tiltak for å vurdere den samlede virkningen.

I dag er det relativt mange **innfallspor/startpunkt** til Skardsfjella og Hyllingsdalen. Dette er utfordrende av mange grunner. Et av virkemidlene man har som forvaltning i forhold til å styre ferdsel er å begrense tilgang. Et slik tiltak kan være at man ikke tilrettelegger for parkering ved mange innfallspor. I vurderingen i denne rapporten anbefales det at man opprettholder innfallspor fra Stugudal, Brekken og Vauldalen. Dette er etablerte infopunkt med infrastruktur og med mange brukere i form av fritidsboligbefolkning og bofaste, samt at de har god tilgjengelighet.

Når det gjelder innfallspor eller startpunkt fra Sylsjøen anbefales det at den ikke videreføres. Man har allerede i dag utfordringer med mye trafikk og ferdsel langs Skardsfjellet. Det samme gjelder parkering og infopunkt ved Storelvavollen. Det er utfordrende med økt ferdsel fra Torsvollen og inn i Hyllingsdalen, særlig gjelder dette om det blir mer utbredt også med sykkel. Ferdsel inn fra Torsvollen på høst tidligvinter er også problematisk for reindriften.

2.3 Sårbarhet kulturminner og kulturmiljøer

I verneformålet for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde heter det at vernet også omfatter vern av verdifulle kulturlandskap, kulturminner og sammenhengen mellom disse, særlig de tallrike samiske kulturminnene. Begrepet kulturmiljøforvaltning er nå i ferd med å bli innarbeidet i stedet for kulturminneforvaltning. Hvert enkelt kulturminne ses dermed i en større sammenheng i et kulturmiljø.

Det ble i 2014/15 laget en utredning om kulturminner i verneområdet av Rørosmuseet på oppdrag for Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen. Den tar for seg både samiske kulturminner og kulturminner knyttet til setring og bosetting. Hele den delen av verneområdene som ligger i Røros kommune ligger innenfor Verdensarven Røros Bergstad med Cirkumferensen. Det finnes også kulturminner relatert til verdensarven i Tydal kommune, men Tydal kommune har valgt å ikke være en del av verdensarvområdet.

Verneverdige bygninger.

Dette gjelder i stor grad seterbebyggelse. Utfordringer i forhold til vernet er ofte knyttet til bruksendring og/eller standardheving. Bygninger skal kunne brukes, men ombygging må skje med hensyn til kulturmiljøet på stedet og en bruksendring bør ikke føre til økning av besøkstrykket på bekostning av naturverdiene.

Gamle veifar

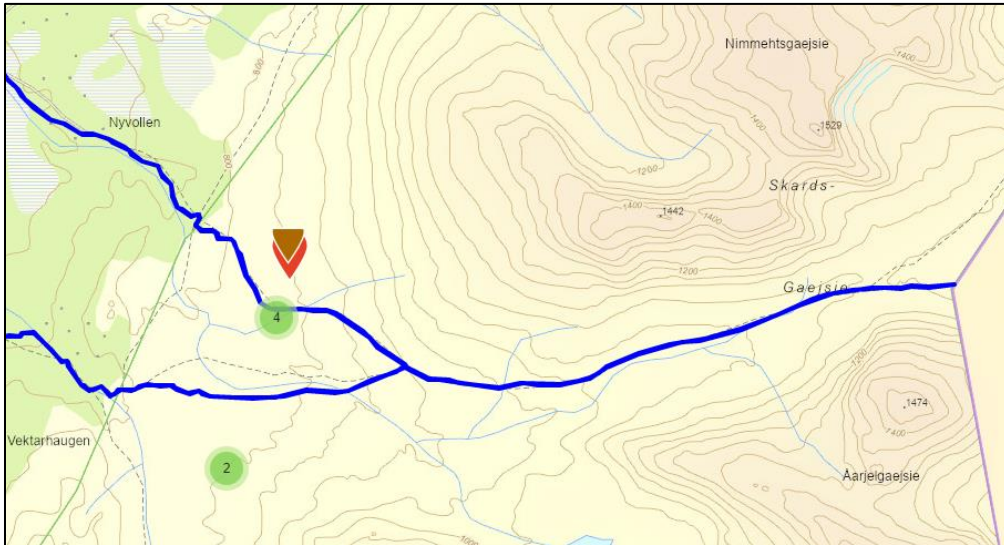
Pilegrimsleden er den eneste merkete historiske vegen i området og pilegrimsvandringer har en generelt god tilnærming til naturverdiene. Det finnes i tillegg flere umerka historiske veifar gjennom verneområdet. Disse er mer og mindre synlige i dag, og det er vist en viss interesse for å gjenoppta disse. Dette gjelder ferdselsrutene fra Stugudalen i Tydal og Vauldalen i Brekken til Grøndalen på svensk side. Ved eventuelle tiltak (merking av stier mv.) skal regionale kulturminnemyndigheter (sametinget og fylkeskulturminnemyndigheten) vurdere kulturminnehensyn.

Samiske kulturminner

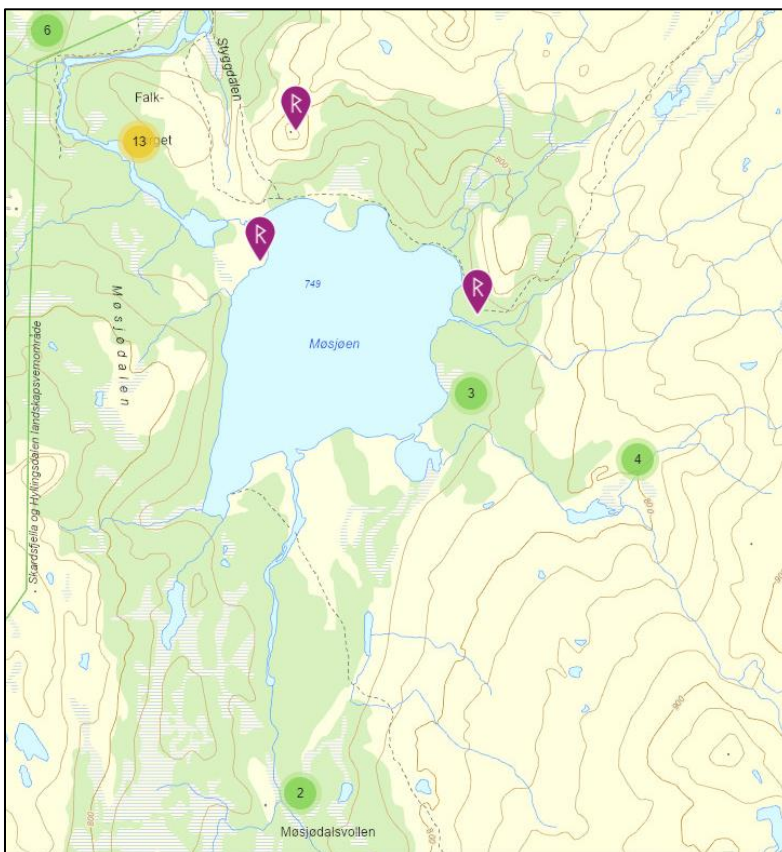
Det har i perioden 2020-2023 pågått et kartleggingsprosjekt for samiske kulturminner i verneområdene fra Skardsfjella og Hyllingsdalen i sør til Skarvan og Roltdalen i nord. Alle registreringer blir lagt inn i kulturminnebasen og finnes på kart på nettstedet kulturminnesok.no.

Alle samiske kulturminner fra før 1917 er automatisk fredet. Samiske kulturminner og kulturmiljøer er spesielt sårbare da samenes aktivitet var basert på bruk av naturlige materialer som senere gikk tilbake til naturen og dermed ble lite synlige i terrenget.

Her har vi valgt å vise kartutsnitt fra www.kulturminnesok.no med samiske kulturminner langs Pilegrimsstien, Møsjødalen, Knugeltjønnen og Vigelsjøen. Det er også kartlagt en del samiske kulturminner sørvest for Store Hyddsjøen.

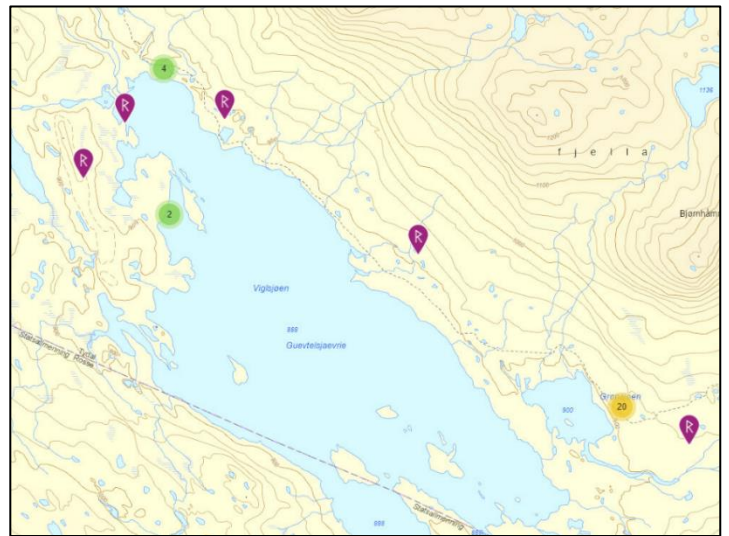
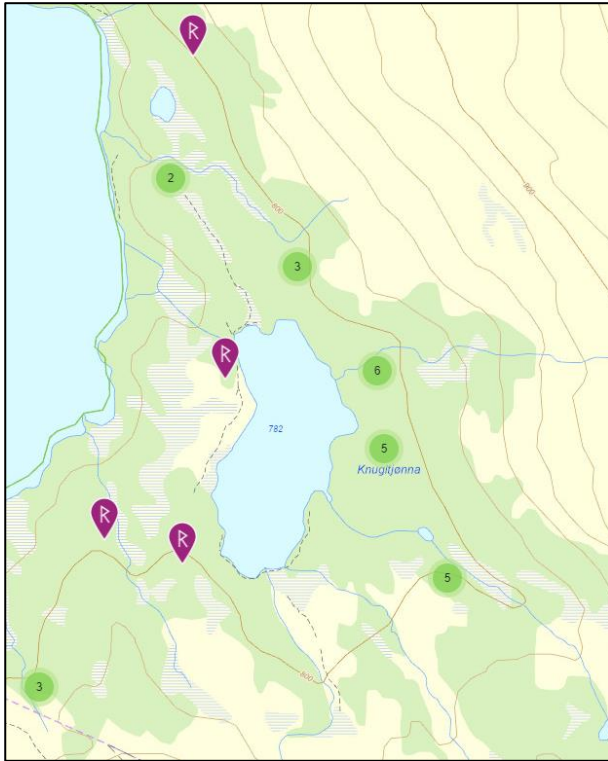

Figur 14: Pilegrimstien i Skardøra (blå strek) er et svært gammelt vegløp som har vært brukt som ride- og gangvei mellom Sverige og Norge og er vurdert som verneverdig. De grønne punktene er automatisk freda samiske kulturminner.

Figur 15: Samiske kulturminner ved Møsjøen. Fra nord mot sør: Fangstgroper ved Falkberget. Samisk gravplass ved nordenden av Møsjøen. Samiske boplasser og ildsted (arnie) øst for Møsjøen. Samiske boplasser og ildsted øst for Møsjødalsvollen.

Figur 16 og 17: Mange samiske kulturminner ved Knugeltjønna (til venstre), Vigelsjøen og Grønsjøen (til høyre) i Tydal kommune. Boplasser, ildsted, forrådsplasser, bogasteller og beingjemmer.

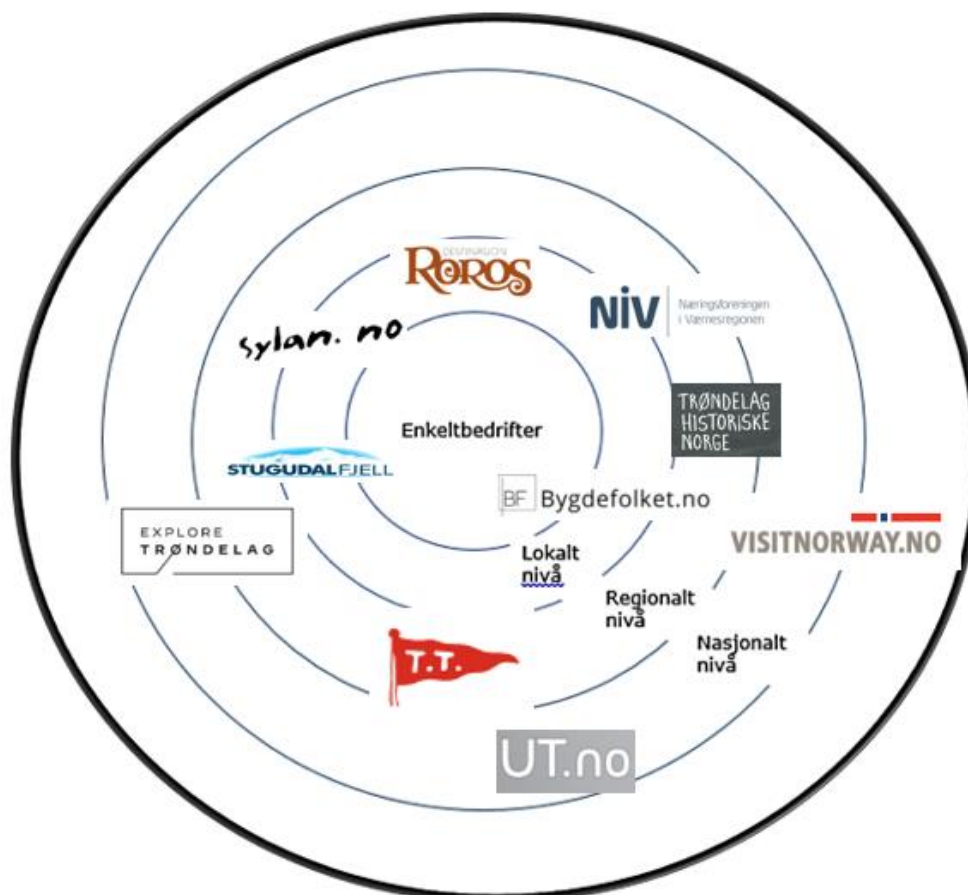

Sikringssoner

Sikringszone er 5 m gjelder for alle automatisk fredete kulturminner. Sikringszone kan være større i et sammenhengene kulturmiljø.

2.4 Reiselivet

Reiselivet i og rundt Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde er for Røros kommune dekket av Destinasjon Røros. Mens reiselivsbedriftene for Tydal kommune ikke har et destinasjonsselskap, men de fleste er medlemmer i Næringsforeningen i Værnesregionen, www.nivr.no. Det vises til nettsidene til Destinasjon Røros www.roros.no og Tydal kommunes informasjonsside www.sylan.no for oversikt over reiselivsaktører som kan ha en eller annen interesse eller relasjon til Skardsfjella og Hyllingsdalen. I tabell 1 er de reiselivsaktørene som opererer delvis inne i verneområdene listet opp.

Figur 18. Figuren illustrerer reiselivsorganisasjoner og bedriftssammenslutninger i og rundt landskapsvernområde på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Tabell 1. Reiselivsaktører som opererer delvis inne i verneområdene.

Navn på aktør/firma	Kommune/verneområde	Type tjeneste/aktivitet i verneområdet
Dyrhaug ridesenter	Tydal/Røros/Alle	Rideturer 2-7 dager
Sylan Adventure AS	Tydal/Skardsfjella og Hyllingsdalen	Sykkelturer
Fjellguiden Tydal	Tydal/Skardsfjella og Hyllingsdalen	Guidete fjellturer,
Tydal grunneierlag	Tydal/ Skardsfjella og Hyllingsdalen	Salg av jakt- og fiskekort
Kirkvollen pilegrimsgård	Tydal/ Skardsfjella og Hyllingsdalen	Guidete pilegrimsvandringer
Fjelldriv AS	Tydal/Skardsfjella og Hyllingsdalen	Naturveiledning og ulike naturbaserte tjenester.
Trondhjems Turistforening	Tydal/ Skardsfjella og Hyllingsdalen	Turiststi
Stugudal Fjell	Tydal/ Skardsfjella og Hyllingsdalen	Turstier og løypekjøring
Alle på tur	Tydal/ Skardsfjella og Hyllingsdalen	Digitale trimposter
Tydal kommune	Tydal/ Skardsfjella og Hyllingsdalen	Digitale trimposter
Tydal IL	Tydal/ Skardsfjella og Hyllingsdalen	Stolpejakten
Aursund Fjellstyre	Røros/Skardsfjella og Hyllingsdalen	Salg av jakt- og fiskekort. Hytteutleie
Brekken og omegn grendeutvikling	Røros/Skardsfjella og Hyllingsdalen	Turstier? Hytte for allmenheten?
Brekken IL	Røros/Skardsfjella og Hyllingsdalen	Løypekjøring

Turistinformasjon er ulikt organisert i kommunene rundt Skardsfjella og Hyllingsdalen. Tydal har turistinformasjon på rådhuset i tilknytning til servicetorget. I tillegg er det turistinformasjon i Stugudal i regi av Stugudal Handverk og Fritid. På 705 Senteret i Ås er det forvaltningsknutepunkt for verneområdene med kontor for nasjonalparkforvalterne og en utstilling om verneområdene. Tydal kommune har i tillegg laget et brosjyrestativ med aktuell turistinfo for kommunen som er plassert ut på en rekke reiselivsbedrifter i kommunen. Videre driver kommunen nettstedet sylan.no.

Destinasjon Røros er et felles destinasjonsselskap for kommunene Alvdal, Os, Røros, Tolga og Tynset med hovedkontor på Røros. Destinasjon Røros er hovedansvarlig for salg og markedsføring av Rørosregionen som reisemål inkludert drift av turistkontor.

I Brekken er det et eget grendeutviklingsprosjekt som nå er pådriver for mer nærings- og kulturaktivitet samt bolyst i Brekken. De har ønske om ei bu for overnatting for allmenheten, primært for bygdefolket i Brekken og eventuelt merking av turstier. Det er åpnet for å søke om ei hytte for allmenheten i verneforskriften.

Aktuell turistinformasjon finnes ellers på hoteller, campingplasser og andre reiselivsbedrifter.

2.5 Den besøkende

2.5.1 Ferdelsundersøkelse 2018

Sommeren 2018 ble det gjennomført en brukerundersøkelse i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde. Det ble hentet inn informasjon ved hjelp av kortfattede selvregistreringskort plassert i lett synlige kasser ved innfallsportene. Det ble satt ut 8 svarkasser og vi fikk inn totalt 572 svarskjemaer som representerte 680 personer. Dette er et lavt tall som indikerer lav besøksmengde i området, sammenlignet med andre verneområder i Norge.

Figur 19: Blå punkt i kartet viser plassering av svarkasser.

Fordelingen av svar mellom innfallsportene var som følger:

Væktarhaugan	191
Møsjødalen	109
Torsvollen	83
Jervbekkhammaren	76
Gruvsjøen	65
Sylsjøen	61
Håvollen	60
Storelvavollen	12

De tre førstnevnte var de tre lokalitetene som sanket flest svarskjema, og er dermed også de mest brukte innfalls-portene i verneområdet.

Det er i tillegg gjennomført en etterundersøkelse blant de 680 svarende, der det ble sendt ut et mer detaljert spørreskjema til de som ønsket det. Her fikk vi inn 122 svar. Spørsmålene var standard spørsmål for slike undersøkelser med noe lokal tilpasning. Rapporten for brukerundersøkelsen er utarbeidet av Oslo Economics sammen med Nord universitet, og sammenfatter resultatene fra begge spørreundersøkelsene. Oppsummeringen fra rapporten er tatt inn i teksten her.

Antall respondenter: 680 i kasseundersøkelse / 122 i etterundersøkelse			
Andel nordmenn (n=654)	80 %	Antall nasjonaliteter (utenom Norge) (n=138)	25
Andel førstegangsbesøkende (n=666)	34 %	Lokalt bosatte* (n=654)	8 %
Andel som er på flerdagstur (n=640)	17 %	Andel med barn i turfølget (n=668)	11 %
Varighet dagstur (gj.snitt timer) (n=538)	4,0	Kvinneandel (n=672)	50 %
Varighet flerdagstur (gj.snitt dager) (n=111)	4,2 ¹	Gjennomsnittsalder (n=654)	52,8 år
Andel som er med på organisert tur (n=672)	5 %	Andel som går bare på sti (n=122)	18 %
Andel lavpurister (n=513)	62 %	Andel som alltid går utenfor sti (n=122)	2 %
Andel mellompurister (n=513)	24 %	Andel som går både på og utenfor sti (n=122)	80 %
Andel høypurister (n=513)	15 %	Andel som overnatter i eller i nærheten av landskapsvernområdet (n=122)	71 %

*Personer som er bosatt i kommune Tydal og Røros

Tabell 2: Tabell fra rapporten som viser nøkkelinformasjon om brukerne av Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.

Majoriteten av de som besøker Skardsfjella og Hyllingsdalen er nordmenn. 80 prosent av personene som fylte ut et svarskjema i løpet av sommeren 2018 hadde bostedsadresse i Norge. Det var 8 prosent av respondentutvalget som oppga at de bodde i kommunene hvor landskapsvernområdet ligger, dvs. Røros og Tydal.

Blant de utenlandske besøkende er det desidert flest svensker som besøker Skardsfjella og Hyllingsdalen, som er naturlig ettersom verneområdet grenser til Sverige, og en av svarkassene lå i Sverige. 65 prosent av de utenlandske respondentene oppga at de hadde bostedsadresse i Sverige. Videre er det også en andel av de utenlandske besøkende som er fra Tyskland (11 %), Nederland (9 %) og Danmark (6 %).

Mange av de som besøker Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde oppgir at de enten eier eller har tilgang til hytte i nærheten av landskapsvernområdet. Fra etterundersøkelsen ble det kartlagt at i underkant av 60 prosent av respondentene enten eier eller har tilgang til en hytte i kommunene Røros eller Tydal. Dette bidrar til å forklare den høye andelen som oppgir at de har besøkt verneområdet tidligere (66 %).

Skardsfjella og Hyllingsdalen tiltrekker seg en like høy andel kvinner som menn. De besøkende er jevnt over godt voksne personer med mye turerfaring. Gjennomsnittsalderen på de besøkende var i underkant av 53 år, og kun 12 prosent av de besøkende var under 35 år.

Om lag 73 prosent av de besøkende oppga at de hadde erfaring med flerdagers turer til fots eller ski før de besøkte Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.

Det er en forholdsvis liten andel av de besøkende (17 %) som er på turer som strekker seg over flere dager i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde. Dette må ses i sammenheng med at det

ikke finnes turisthytter inne i verneområdet som fotturister kan benytte ved flerdagsturer. Blant besøkende som gjennomfører flerdagsturer i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde er det imidlertid en høy andel som er på tur i mange dager. I gjennomsnitt varer en flerdagstur i Skardsfjella og Hyllingsdalen 4,2 dager.

Respondentene i brukerundersøkelsen har blitt bedt om å vurdere hvilke typer tilretteleggingstiltak som er *viktige* for dem når de ferdes i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde. De er særlig opptatt av at det finnes bruer som gjør elvekryssing mulig, informasjonstavler ved innfallsporter, parkeringsplasser i ytterkanten av verneområdet, samt at stiene i området er godt merket.

Når respondentene blir spurt om å vurdere hvilke typer tilretteleggingstiltak som er av høyest *kvalitet* i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde, blir tilretteleggingstiltakene som er vurdert til å være viktigst for brukerne også trukket frem som de tiltakene som er av høyest kvalitet. En slik viktighet-kvalitet-analyse kan bidra til å avdekke om forvaltningsmyndighetene prioriterer de riktige tilretteleggingstiltakene ut ifra et brukerperspektiv. Basert på undersøkelsen, kan det virke som at forvaltningsmyndigheten for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde foretar de riktige prioriteringene.

Det er kartlagt at personer som foretrekker lite tilrettelegging for friluftsliv, samt foretrekker å møte få folk når de er på tur (høypurister), er de brukerne som er mest tilfredse med nivået og kvaliteten på tilrettelegging i Skardsfjella og Hyllingsdalen.

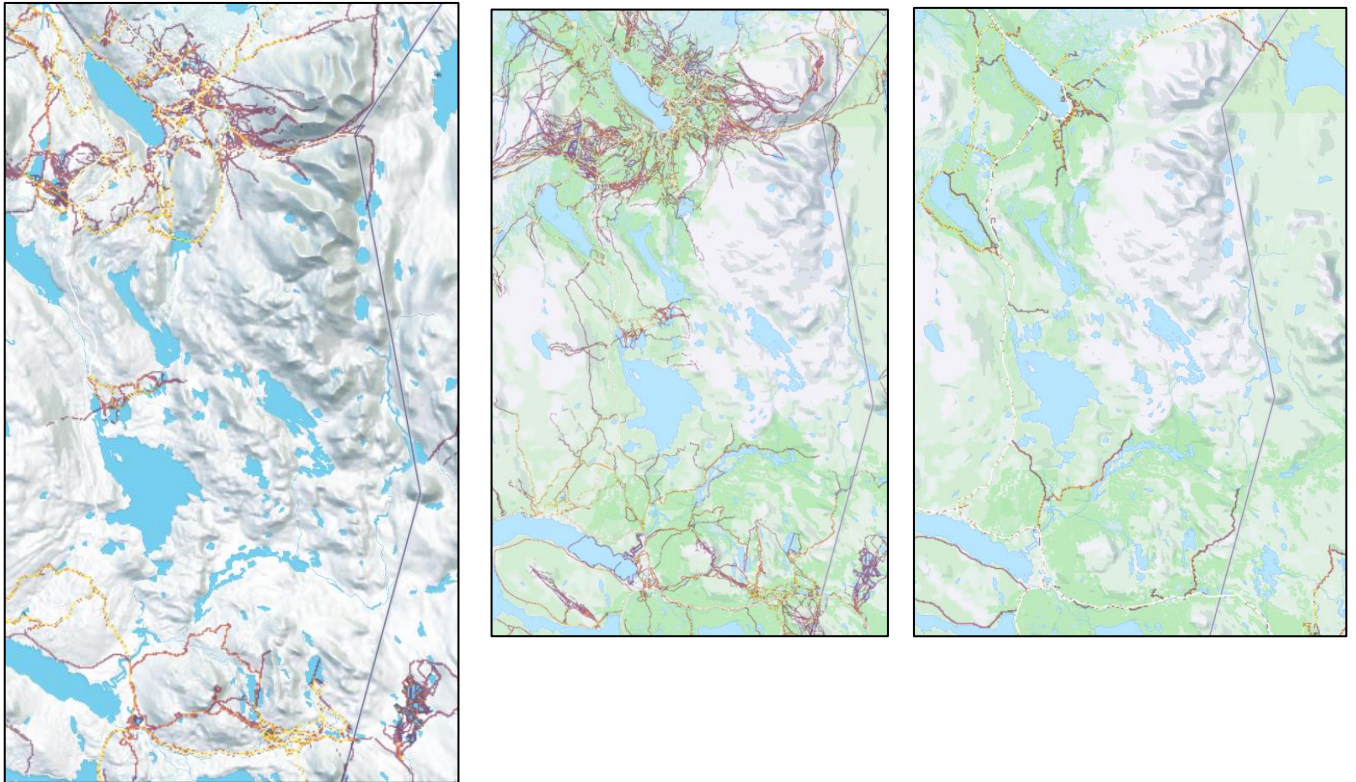
I forvaltningsplanen for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde står det at *allmennheten skal gis anledning til natur- og landskapsopplevelse igjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging*. Videre presiseres det at brukerinteressene skal vike til fordel for verneformål når det er motstridende interesser mellom bruk og vern. Når vi har analysert dataene fra brukerundersøkelsen, har det vært interessant å kartlegge om det foreligger tydelige motsetninger mellom bruken av området og verneformålene. Dette innbefatter å kartlegge bruken av området i dag, kunnskap om verneregler og interesse for ulike typer friluftslivsaktiviteter. Vår generelle oppfatning er at det foreligger få tydelige konflikter mellom de besøkendes bruk av området og verneformålene som gjelder for landskapsvernområde. De fleste besøkende gjennomfører tradisjonelle fot- eller skiturer i verneområdet. Videre er det svært få besøkende som rapporterer om at det er mye gjenglemt søppel i eller rundt landskapsvernområdet. Til tross for dette, kan det være enkelte forhold ved bruken av området som verneområdestyret skal være spesielt oppmerksom på; Det er flere respondenter i etterundersøkelsen som reagerer på det de mener er illegal motorisert ferdsel i verneområdet. Det trenger nødvendigvis ikke være illegal motorisert ferdsel. En forklaring kan være at den motoriserte ferdselen knytter seg til reineiernes rettmessige bruk av terrengkjøretøyer og at de besøkende ikke er oppmerksomme på dette. Hvis dette er tilfelle, bør en informere tydeligere om hvilke aktører som har lov til å benytte motoriserte kjøretøy i verneområdet. Videre er det en nokså høy andel av de besøkende som ikke var kjent med at Skardsfjella og Hyllingsdalen var vernet som landskapsvernområde da de besøkte området. Spesielt blant utenlandske besøkende var kjennskapen til vernestatusen og relevante verneregler svak.

Brukerundersøkelsen dekker ikke ferdsel om vinteren. Det kjøres opp skiløyper i Stugudalen og ved Rien, samt fra Vauldalen fjellhotell. Det virker å være svært begrenset med skigåing utenfor de oppkjørte løypene.

På kartene fra Strava Heatmap vist under får vi et bilde av hvilke deler av verneområdet som har ferdsel. Disse viser kun ferdsel fra de som registrerer sine turer digitalt på Strava.

<https://www.strava.com/heatmap#16.00/11.67427/63.04441/hot/all>

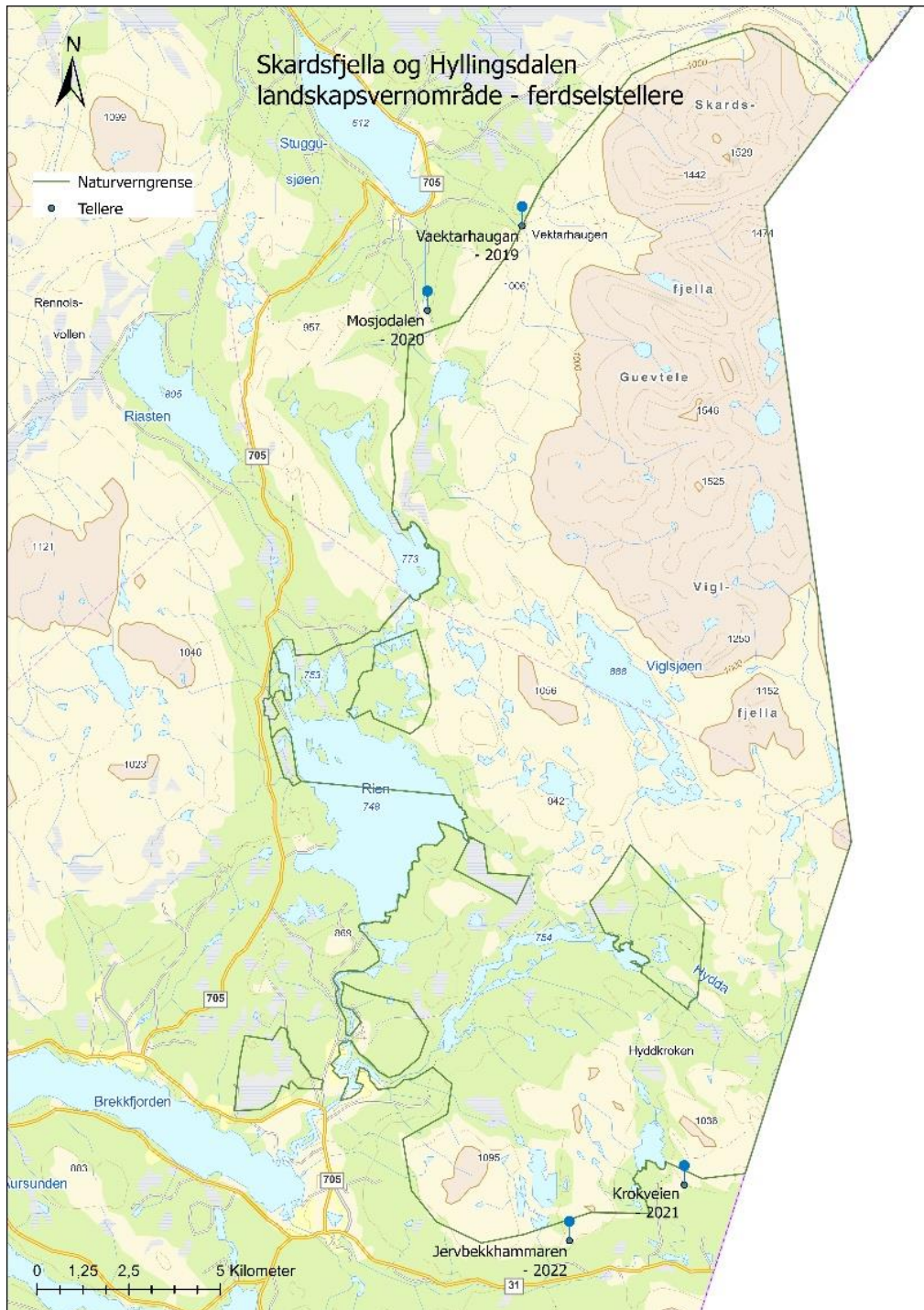
Figur 20 -22: Kartutsnittene er fra Strava Heatmap og viser ferdsel registrert digitalt på Strava av privatpersoner. Strekene har ulik farge utfra antall registreringer. Vinterferdsel vises til venstre, sommer i midten og sykling til høyre.

2.5.2 Resultat ferdselstellere

Vi har hatt en ferdselsteller som har telt i ett år på 4 ulike stier. Den har telt antall passeringer av folk (begge veger). Det er noe mer trafikk på stiene i Møsjødalen og Væktarhaugan i Tydal sammenlignet med stiene Jervbekkhåmmåren og Krokvegen i Brekken. Tallene for Jervbekkhåmmåren er ikke fullstendige, da det mangler noen dager i juni og hele perioden 01.09 – 13.10. Ser en på daglig gjennomsnitt og travleste dag er Jervbekkhåmmåren og Væktarhaugan ganske like. Sammenlignet med tellinger i Sylan landskapsvernområde på stier ved Nedalshytta er besøkstrykket i Skardsfjella og Hyllingsdalen lavt (godt under halvparten).

Figur 23: Kartet viser hvor ferdselstellere har vært plassert.

Beskrivelse av tellepunktene:

Væktarhaugen sommer 2019: Ferdsestelleren stod der stien krysser vernegrensa ved Væktarhaugen. Dette er felles punkt for Pilegrimsleden og turiststien gjennom Skarddøra.

Møsjødalen sommer 2020: Ferdsestelleren stod langs stien til Møsjøen ca 500 m før vernegrensa. Her fanger en opp både de som går innover til verneområdet og de som går bare en rundtur i randsona til verneområdet.

Krokveien 2021: Ferdsestelleren stod langs stien til Hyddkroken omtrent på vernegrensa. Her fanger vi opp de som er på tur innover landskapsvernområdet fra Vauldalen og mot Hyddkroken.

Jervbekkhåmmåren sommer 2022: Ferdsestelleren sto ved stien fra hyttefeltet ved passering av reinstengselet ca 500 m før passering av vernegrensa. Her fanger vi opp dagsturister fra hyttefeltet ved Jervbekkhåmmåren og til ulike turmål i verneområdet blant annet Kvitmannen 1036 moh.

Tellepunkt	Periode	Totalt antall passeringer	Daglig snitt	Travleste dag	
				Ant	Dato
Væktarhaugen	20.06 - 13.10.2019	2 416	20	88	31.08
Møsjødalen	20.06 - 13.10.2020	1 878	16	182	12.08
Krokvegen	01.07 - 13.10.2021	1 252	12	69	06.08
Jervbekkhåmmåren*	08.06 - 31.08.2022	1 548	20	87	11.08

*Tabell 3: Data fra ferdsestellers. * Mangler telledata for Jervbekkhåmmåren etter 31.08 og siste uke i juni pga. av teknisk feil.*

2.6 Kunnskap om eksisterende informasjonstiltak

I all videre utarbeiding av informasjonsmateriell og plakater/tavler skal merkevarestrategien for Norges Nasjonalparker tas i bruk.

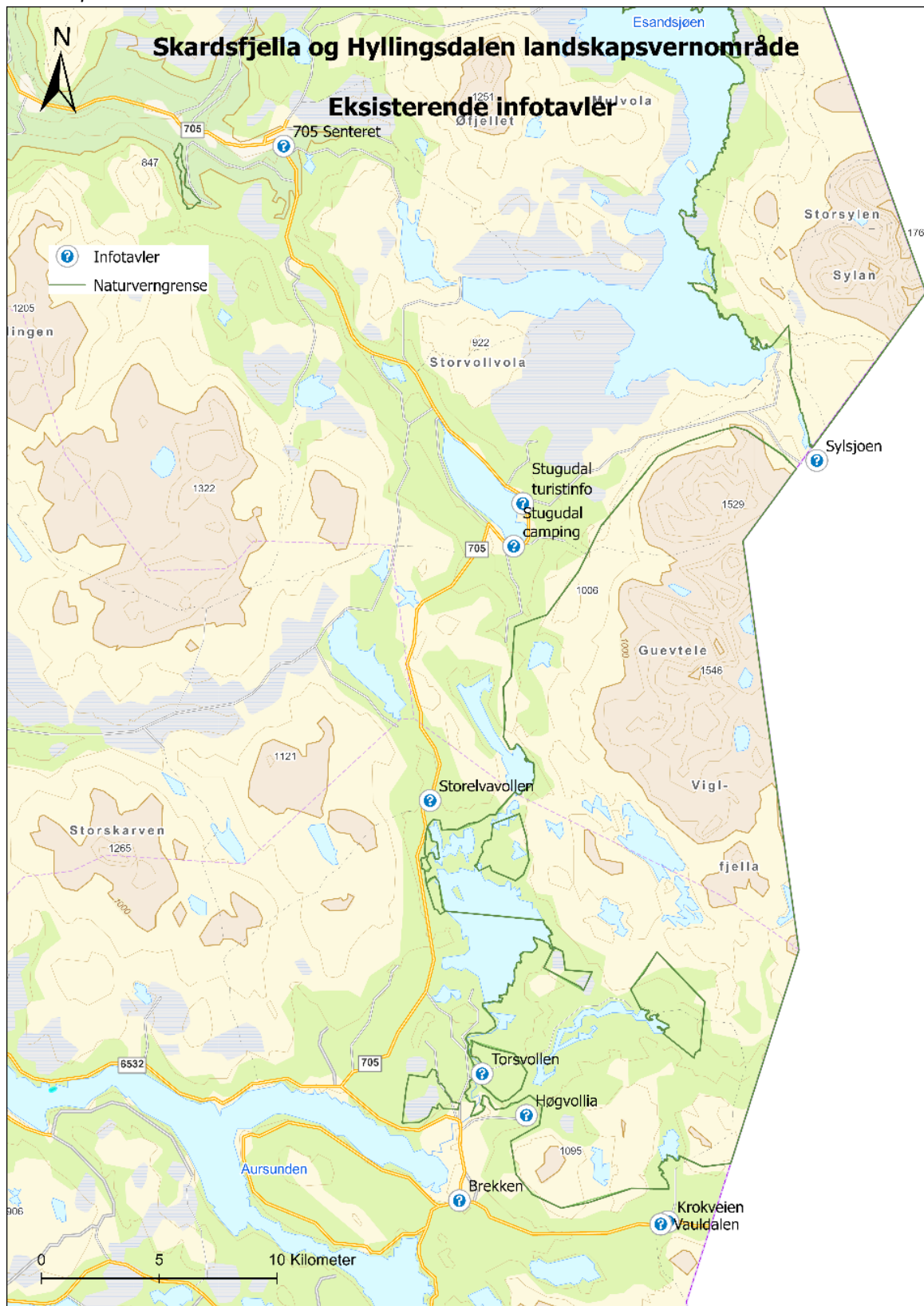
2.6.1 Innfallsportene – dagens status

Vi har i dag 9 punkter hvor det er satt opp informasjon om Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde. Disse er vist på kartet på neste side. De ni punktene er: scooterbanen ved Vauldalen, Vauldalen fjellhotell, Brekken sentrum, Høgvollia, Torsvollen, Storelvavollen, Stugudal Camping, Turistinfoen Stugudal og Sylsjøen.

Figur 25: Dagens informasjonstavler ser slik ut. Disse ble satt opp ved innfallsportene og i Brekken sentrum i 2013/2014. og er laget etter gammel mal for infotavler for verneområder. Det er i tillegg informasjonplakater ved Turistinfoen på Stugudal (på husveggen) og ved 705 Senteret i Ås (innendørs). Foto: Marit S. Berger.

Figur 24: Kartet viser dagens punkter med informasjon om Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.

2.6.2 Naturveiledning i skolen

Det har i flere år vært gitt et tilbud om naturveiledning til skole- og barnehagebarn i Tydal og i Brekken i regi av Fjelldriv AS. Det har vært fokus på verneverdiene og forvaltning med hovedfokus på fjellrev. Med utgangspunkt i dette har Fjelldriv på oppdrag fra nasjonalparkstyret utviklet et konsept for naturveiledning i skolene kalt «Spillet om fjellet». Dette har vært gjennomført i perioden 2015-2021.

2.6.3 Forvaltningsknutepunktet – utstilling m.v.

705 Senteret i Ås i Tydal er forvaltningsknutepunkt for de aktuelle verneområdene. Nasjonalparkforvalterne har kontor her og det ble ved etablering av kontoret laget en enkel utstilling om verneområdene. 705- Senteret har ellers kafe (privat drift) og utstillingslokaler. Utstillingslokalene har vært leid av verneforvaltningen i deler av 2020, hele 2021, 2022 og 2023 for ulike utstillinger og arrangement i verneforvaltningens regi. Dette er finansiert av prosjektmidler til nå. Videreføring er noe usikkert.

Utendørs infopunkt for verneområdene er nå etablert ved 705 Senteret. Her skal alle verneområdene som er knyttet til forvaltningsknutepunktet presenteres. Kartplakat for Skardsfjella og Hyllingsdalen mangler foreløpig, men vil komme så snart besøksstrategien er vedtatt. Informasjonspunktet er finansiert av tiltaksmidler fra begge styrene.

Figur 26: Informasjonspunktet ved 705 Senteret med infotavler og lekevennlige skulpturer i tre. Foto Marit S. Berger.

Naturpark Tydal har utgangspunkt fra 705 Senteret. Naturparken fikk midler til prosjektering fra Miljødirektoratets midler til verdiskaping basert på natur- og kulturarven. Naturparken er et nærfriluftstilbud til alle, tilgjengelig for funksjonshemmede og i umiddelbar nærhet til skole- og barnehage.

Figur 27: Startskiltet for Naturpark Tydal – en friluftssarena for alle hele livet. Foto: Marit S. Berger

2.7 Sammenfatning av kunnskapsgrunnlaget.

Kunnskapsgrunnlaget om natur- og kulturverdiene i verneområdene viser at det er behov for å styre besøkende slik at vi unngår unødig forstyrrelser og slitasje. Dette er viktig for å unngå skade på myr og våtmark og for å unngå forstyrrelser av sårbare arter som fjellrev og jaktfalk, samt en rekke andre rødlistede arter. Hekkelokaliteter for jaktfalk og fjellrevhi er sensitive artsopplysninger som er unntatt offentlig, og er derfor ikke synliggjort i dette dokumentet, men må hensyntas i forslag til tiltak. Enkelte arter som jerv og fjellrev krever store sammenhengende nærmest urørte naturområder for å kunne overleve og trives. I landskapsvernområdet ligger det 5 naturreservater, som alle er hot-spots for spesielle biotoper og økosystemer. Det er viktig å ta vare på de spesifikke naturtypene som er bakgrunnen for opprettelsen av naturreservatene.

I sårbarhetsvurderingen fra NINA er det sett spesifikt på tre stistrekninger hvor vi vet at ferdselen er betydelig i dag og hvor den sannsynligvis vil øke. Det er i rapporten foreslått tiltak som er nødvendig å sette inn for å unngå ytterligere skade på naturverdiene her. Utfordringen er å finne riktig nivå på tilrettelegging og informasjon. Erfaring viser at økt tilrettelegging ofte gir mer ferdsel og dermed enda mer slitasje og forstyrrelser.

Reinen og den samiske reindrifta med sine kulturverdier er avhengig av store områder som har lite inngrep. Reinen bruker området hele året gjennom viktige trekkleder mellom årstidsbeitene og som beiteområder særlig på sensommeren og høsten. I rapporten fra Fjelldriv anbefales det å ikke legge til rette for parkering ved flere innfallsporner. Innfallsporner fra Stugudalen, Brekken og Vauldalen kan opprettholdes. Det er lite ønskelig med økt ferdsel med utgangspunkt i Sylsjøvegen nord for Skardsfjella. Det samme gjelder fra startpunktet Storelvavollen og Torsvollen. Det pekes videre på et stort informasjonsbehov om rein og samisk reindrift.

Sårbarhetsvurderingene, oversikt av eksisterende reiseliv og besøksundersøkelsen danner grunnlaget for valg av innfallsporner og graden av tilrettelegging i verneområdene som er beskrevet i kapittel 3. Besøksundersøkelsen viser at det er en høy andel besøkende som er på dagstur i områdene, og at mange av disse bor på private hytter. De som går på flerdagsturer er på tur i snitt 4,2 dager på tross av at det ikke er turisthytter i området. På Tydalssiden har det vært størst trafikk ved svarkassene ved Væktarhaugan og i Møsjødalen, mens Torsvollen, Jervbekkhåmmåren og Gruvsjøfjellet har fått flest svarskjema på Rørossiden.

En besøksstrategi skal også ta hensyn til handels- og turistnæring når en skal velge steder for informasjonspunkt og tilrettelegging for aktiviteter. Da dette kan gi positive ringvirkninger i randområdene til verneområdene. Kommunesentrene i de to berørte kommunene er Ås i Tydal og Bergstaden Røros. 705 Senteret i Ås er forvaltningsknutepunkt for verneforvaltningen og et naturlig informasjonspunkt. Det er ikke lagt opp til tilsvarende informasjonspunkt i Røros sentrum. I randsonen rundt landskapsvernområdet ligger Vauldalen, Brekken sentrum og Stugudalen sentrum. Disse er steder hvor det er gunstig for det lokale næringslivet at det etableres tilbud for besøkende i form av informasjonstavler og eventuelt annen tilrettelegging som tursti i nærområdet. Dette vil være tiltak som kan øke besøk og aktivitet uten at verneområdene belastes direkte.

Hvilke informasjonspunkt og startsteder vi skal satse videre på må avgjøres av hensynet til sårbar natur og til den samiske reindrifta, samt hvilke som er viktigst for det enkle friluftslivet. Besøksundersøkelsen viser at det er relativt mange som ønsker god tilrettelegging i form av klopping, bruer og merking.

Sentrum av Stugudalen er et naturlig sted for informasjonspunkt og kan fungere som startsted for pilegrimsleden gjennom Skarddøra. For de som ønsker å gå Pilegrimsleden fra Sverige og helt fram til Nidarosdomen er **Sylsjøen** et naturlige startsted, men Sylsjøen er ikke anbefalt som innfallsport av hensyn til den samiske reindriften. **Stugudal camping** er startsted for stien innover Møsjødalen. Her må stien tilrettelegges bedre og helst legges om slik at sårbare lokaliteter langs Møåa og nord for Møsjøen skjerms bedre. Brua over Møåa gir en fin mulighet for en rundtur utenfor selve verneområdet.

På Rørossiden er **Storelvavollen og Høgvollia** begge innfallsporter i dag, men som er relativt lite brukt. **Torsvollen** ligger mellom disse to, og er mest aktuell å videreføre som innfallsport for turer inn mot Hyllingen og videre til Vigelsjøen, men en må være obs på at økt ferdsel her kan være utfordrende for den samiske reindriften. Informasjonspunktet i **Brekken sentrum** foreslås beholdt, da dette ligger ved samfunnshuset, butikken og skolen, og er et naturlig stoppested. Videre ser en at en bør velge ett sted for informasjon ved **Vauldalen**, og at det da er mest aktuelt ved fjellhotellet.

Det er i tillegg flere steder som fungerer som startsteder i dag som ikke har vært tilrettelagt fra verneforvaltningens side tidligere. Det er viktig å være kjent med disse og de konsekvenser det kan ha for verneverdiene (slitasje og forstyrrelser) dersom ferdselen øker. Dette er:

- Stoppesteder langs Sylsjøvegen for å gå innover i Skardsfjella, blant annet til badekulpene.
- Stoppesteder langs fv. 705 ved Øversjøen og Rien for båtturer, padling eller soppturer.
- Hyttefeltet ved Jervbekkhåmmåren, med stier inn i landskapsvernområdet.

3. Mål og strategiske grep

3.1 Mål med besøksforvaltning

Målene med besøksstrategien er først og fremst å:

- Styrke vernet av naturverdiene i alle de berørte verneområdene
- Ivareta eksisterende naturbasert næringsutøvelse, som samisk reindrift, beitenæring, seterdrift, jakt og fiske.

I tillegg er det mål om å:

- Øke kvaliteten på besøksforvaltningen i tilknytning til Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde og naturreservatene.
- Økt bevisstgjøring om verneområdene hos reiselivsbedriftene og den besøkende.
- Økt begeistring og stolthet i lokalmiljøet.
- Ringvirkninger i form av økt verdiskaping i bygdene rundt verneområdene.

Nøkkelen i besøksstrategiarbeidet er å ha fokus på hva som kan aksepteres av ferdsel hvor og til hvilken tid, samtidig som en er obs på samlet effekt av inngrep og ferdsel. Et styrket vern av naturen, kulturminnene, den samiske reindriften og beitenæringene vil være å kanalisere ferdselen i randsonene framfor mer tilrettelegging inne i verneområdene. Økt ferdsel er ikke et primært mål, men heller å øke kunnskapen blant de som bruker området i dag.

3.2 Strategiske grep .

Gjennom prosessen med utarbeiding av besøksstrategien er følgende visjon lagt til grunn for utarbeiding av strategier

«Velkommen til Skardsfjella og Hyllingsdalen med respekt for naturen, kulturlandskapet og den samiske reindriften».

Strategivalgene kan deles inn i følgende hovedgrupper

1. Kanalisering av ferdsel for å ivareta verneverdiene.
 - Valg av innfallsporter/startpunkt. Hvilke punkt skal trekkes fram og hvilke bør tas vekk av hensyn til naturverdiene, beitenæringene og samisk reindrift.
 - Tilrettelegging på stiene tilpasset det enkelte område. Minst mulig tilrettelegging inne i verneområdene. Stimulere til rundturer i randsonene og nær bebyggelse.
 - Utvikle eksisterende infrastruktur, ikke bygge nytt eller ta i bruk nye stier/plasser.
 - Skjerme sårbare områder som lokaliteter for fjellrev og jaktfalk, samt områder med slitasjesvak mark (myr og våtmark).
2. Møte nye former for friluftsliv.
 - Være føre var for å ivareta verneverdiene. Verneformålene skal ivaretas.
 - Møte utfordringer og trender med folkeopplysning. Holdningsendring er nødvendig. Behov for et besøksenter med tema samisk reindrift.

- Sykling er en økende trend og må styres. Bruk av sykkel øker rekkevidden, og har derfor potensiale til å være mer forstyrrende enn ferdsel til fots.
- Ikke bare plakater, ting må oppleves, opplegg for barn-skoleungdom. Naturstier i tilknytning til infopunkt i bygdene.

3. Informasjon

- Info om verneområdene, verneverdiene, nødvendige hensyn og aktuelle stier/turmål. Stedtilpasset informasjon både generell og temabasert.
- Infotavler ved innfallsportene/startpunktene og på infopunkter i bygdene rundt verneområdet. Viktig med god informasjon lett tilgjengelig på nett.
- Kommunikasjonsplan som inneholder de ulike former for informasjon. Hvordan nå folk med nødvendig informasjon før de går på tur.

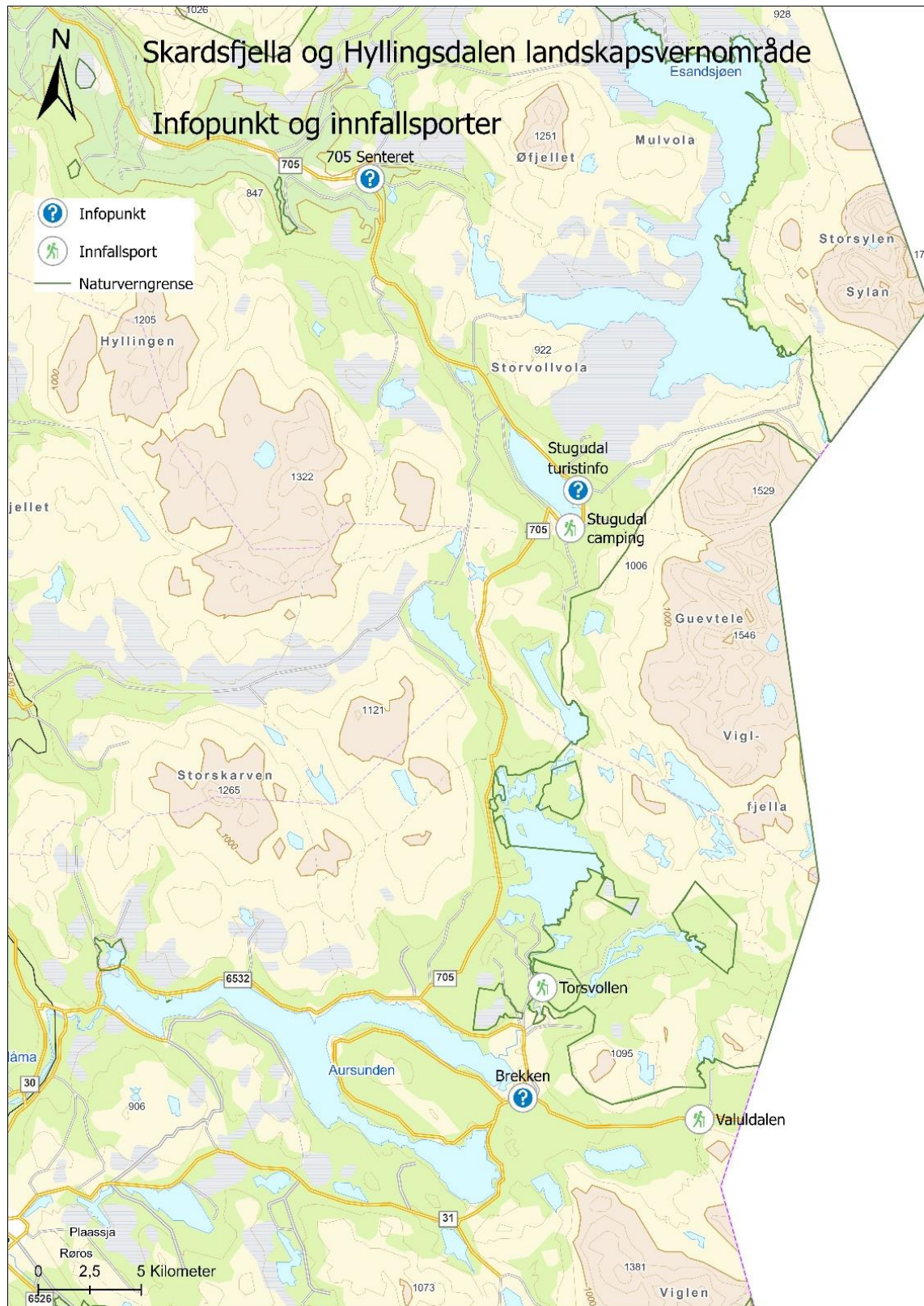
4. Implementering av merkevaren for Norges nasjonalparker– enhetlig uttrykk.

- Nye infotavler og temaplakater skal lages i tråd med merkevaren for Norges nasjonalparker.
- Samordning med andre aktører og eksisterende infotavler.
- Brosjyrer og annen skriftlig informasjon utformes i tråd med merkevaren for Norges nasjonalparker.
- Informasjon skal tilpasses publisering på nett. Etablere egen publikumsvennlig nettside.

Figur 28: Skarddørsjøan og Skardsfjella/Gaejsietjahke. Foto Marit S. Berger

3.2.1. Strategi 1: Kanalisering av ferdsel for å ivareta verneverdiene

Figur 29. Kartet viser innfallspurter/startpunkt og informasjonspunkt som er prioritert i besøksstrategien. I tillegg kan det være aktuelt å beholde noe informasjon ved Sylsjøen.

Kartet i figur 29 viser en oversikt over de prioriterte stedene for informasjonspunkt og for startsteder/innfallsporner. Strategiske valg av informasjonspunkt og innfallsporner/startsteder styrer de besøkende til bestemte områder og skjærer sårbar natur andre steder i verneområdene. Det er lagt vesentlig vekt på de råd og anbefalinger som er gitt i sårbarhetsvurderingene beskrevet i kapittel 2.

Aktuelle tiltak for kanalisering/styring av ferdsel:

- Strategisk valg av infopunkt og innfallsporner.
- Kartplakat for verneområdene på infopunkt og innfallsporner som viser de prioriterte innfallsporene og infopunkta i Brekken og Tydal, samt omkringliggende overnattingstilbud og severdigheter i Røros og Tydal.
- Temaplakater om samisk reindrift og råd om ferdsel. Spesielt fokus på ferdsel på vårsnø og kalvingsland for rein. Info om båndtvangsbestemmelsene i området.
- Opplysningskilt på innfallsporene om parkering, hvor går stien, hvor kan det sykles mv.
- Naturstier i nærturområdene nede i bygda tilknyttet infopunktene.
- Datobegrensning for organisert ferdsel i verneområdene kan være aktuelt. (Dette må i tilfelle avklares i forvaltningsplanen.)
- Trimposter må fortrinnsvis lokaliseres til de merka stiene for å unngå skade på sårbare lokaliteter og uheldig spredt ferdsel.
- Aktuelle aktører som planlegger aktivitet i området oppfordres til å ha god dialog med grunneiere og reindrift før gjennomføring

Figur 30: Fra Hyllingtjønnna, Viglåa naturreservat. Foto: Eli Cora Myrseth

Beskrivelse av tiltak i og rundt informasjonspunkter i bygdene

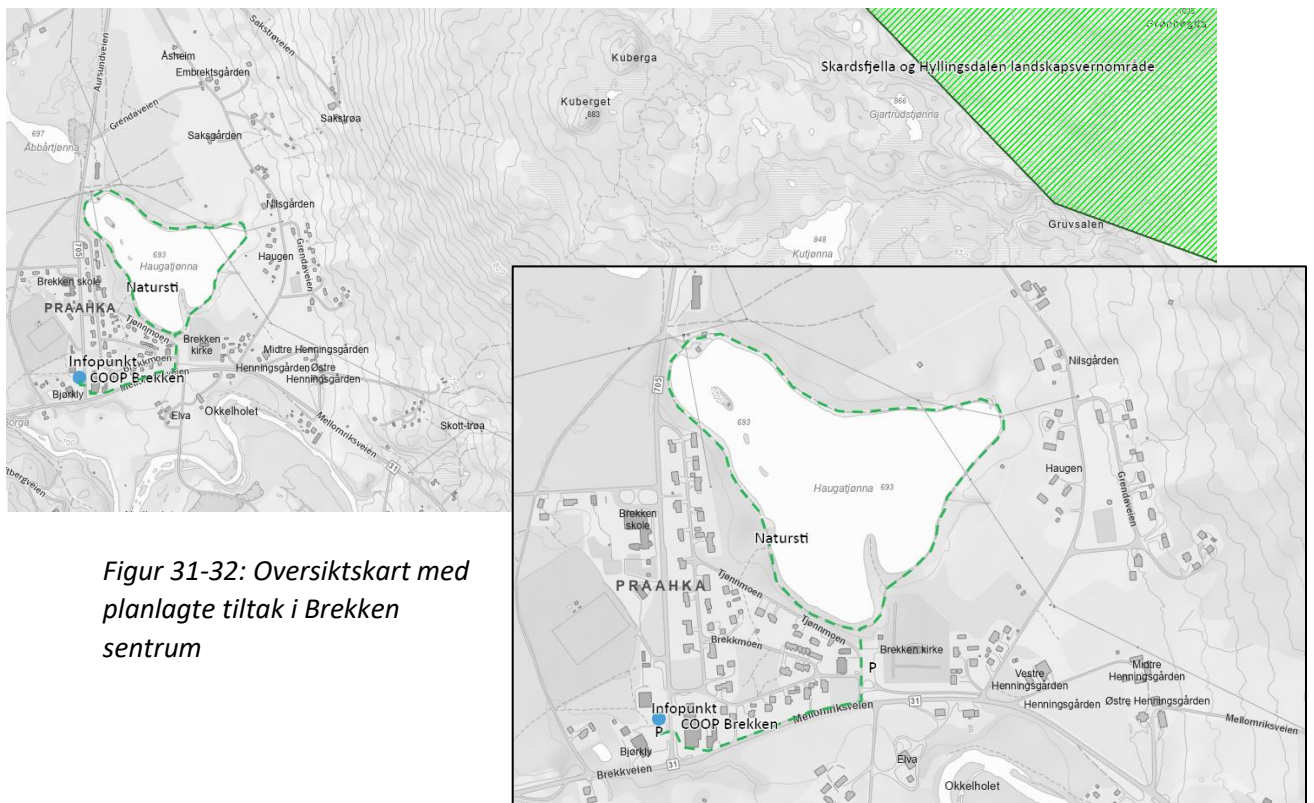
Brekken ved Coop:

Informasjonspunktet ligger sentralt i Brekken og er et naturlig stoppested for folk som bor i området eller er turister. Her finnes bygdas eneste dagligvareforretning, samfunnshus, kirke og skole. Informasjonspunkt her vil gi ringvirkninger til lokalt næringsliv og belaster ikke verneområdet direkte.

Status 2023: Her er det ei infotavle om Skardsfjella og Hyllingsdalen med naturreservatene. Denne beholdes inntil videre. Ungdomslaget i Brekken prøver ut et tilbud om bobilcamping ved ungdomshuset, og ønsker informasjonstiltak knyttet til området. Coop Brekken planlegger oppussing av kaffekroken i butikken og er positiv til å ha en informasjonsvegg for verneområdene her. Det er en anlagt en tursti rundt Haugatjønnna med rasteplass/gapahuk i nordenden

Plan:

- Gammel tavle erstattes med nye tavler jf merkevarestrategien. Beholde samme plassering som i dag.
- Aktuelle infoplakater utendørs er: kartplakat over verneområdene og temaplakater om samisk reindrift og råd om ferdsel i naturen.
- Lage natursti rundt Haugatjønnna i sentrum langs eksisterende sti i samarbeid med grunneierne, Brekken idrettslag og Hyllingen fiskeområde. Informasjon om naturkvaliteter langs stien og i nærområdet. Info om at grunder må lukkes av hensyn til beitedyr.
- Lage informasjonsvegg om verneområdene i kaffekroken på Coop Brekken. Brekken er også aktuell som infopunkt for Sølendet naturreservat og Femundsmarka nasjonalpark, slik at det er aktuelt med samarbeid med flere vernemyndigheter her.

Figur 31-32: Oversiktskart med planlagte tiltak i Brekken sentrum

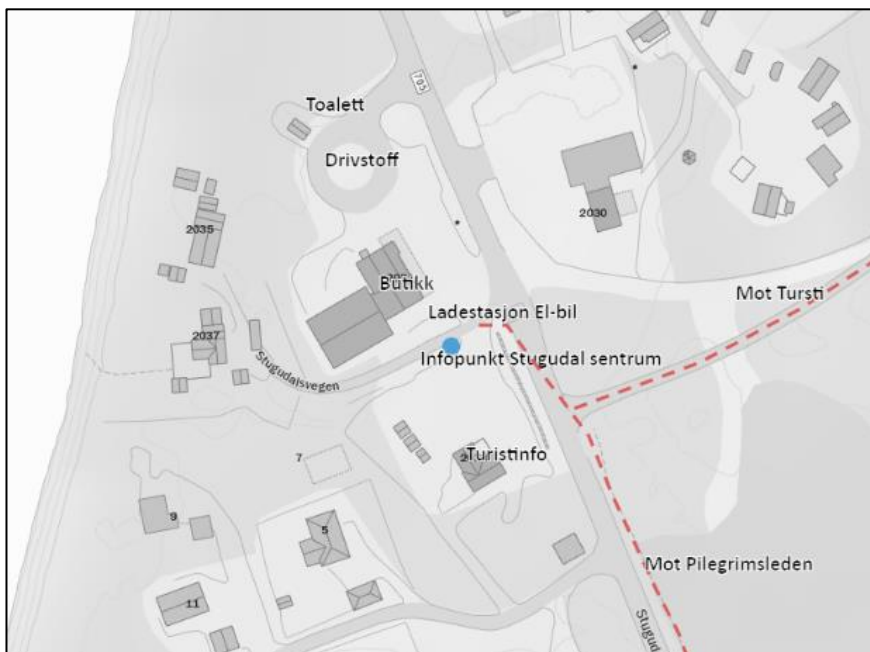
Stugudalen ved turistinfoen.

Informasjonspunktet ligger sentralt i Stugudalen og er et naturlig stoppested for folk som bor i området eller er turister. Her finnes turistinformasjon med servering og salg av turutstyr, grendas eneste dagligvareforretning, campingplass med serveringsted og parkeringsarealer i nærheten. Informasjonspunkt her vil gi ringvirkninger til lokalt næringsliv og belaster ikke verneområdene direkte.

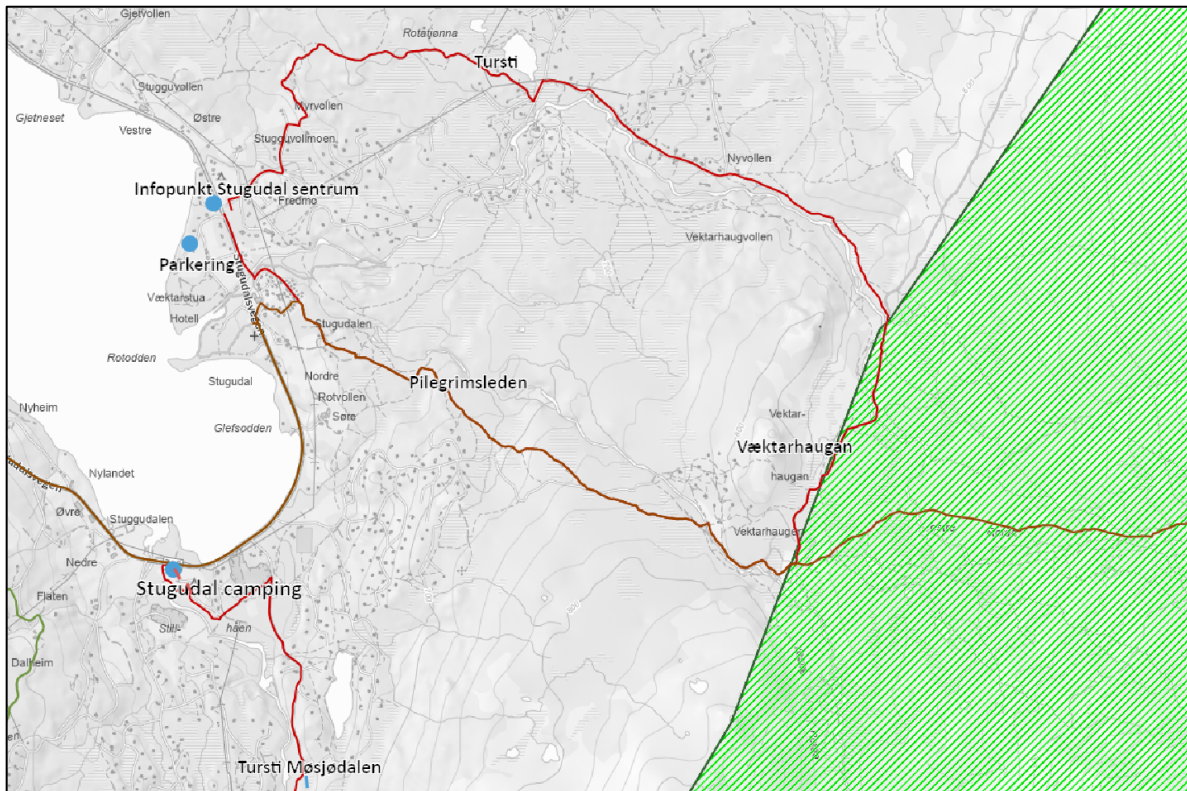
Status 2023: Her er det infoplakat om Skardsfjella og Hyllingsdalen på husveggen. Brosjyrer om verneområdene finnes inne på turistinfoen

Plan:

- Etablere felles informasjonspunkt for Sylan og Skardsfjella og Hyllingsdalen. Det er laget ei planskisse for dette av landskapsarkitekt i Feste NordØst. Dette er foreløpig plan for informasjonspunktet.
- Aktuelle infoplakater: Kartplakater for Sylan og Skardsfjella og Hyllingsdalen. Temaplakater om samisk reindrift og råd om ferdsel i naturen.
- Infopunktet kan også fungere som innfallsport mot Væktahaugan og Pilegrimsstien, samt turiststi mot Nedalshytta. Stuggudal fjell og turistforeningen har merking som starter ved Væktastua, merkingen bør starte ved turistinformasjonen. Rundtur rundt Væktahaugan er populær både sommer og vinter.
- Det bør lages en natursti/merket rundtur i nærområdet i Stugudal for å synliggjøre naturverdiene, samisk reindrift og øke bruken av lokale attraksjoner. Dette må gjøres i samarbeid med Tydal kommune og turistbedriftene på Stugudal. Det er ikke avklart hvor en slik rundtur kan gå, men Stugguvollmoen og Rotodden friluftsområde er aktuelle lokaliteter.
- Planlegging av stimerking og natursti må skje i samarbeid med Stugudal fjell, Trondhjems turistforening, Tydal kommune, grunneiere og turistbedriftene i Stugudal sentrum

Figur 33: Kart med planlagte tiltak i Stugudal sentrum

Figur 34: Oversiktskart Stugudalen med stier markert med rødt og infopunkt/innfallsporter med blå punkt.

705 Senteret i Ås

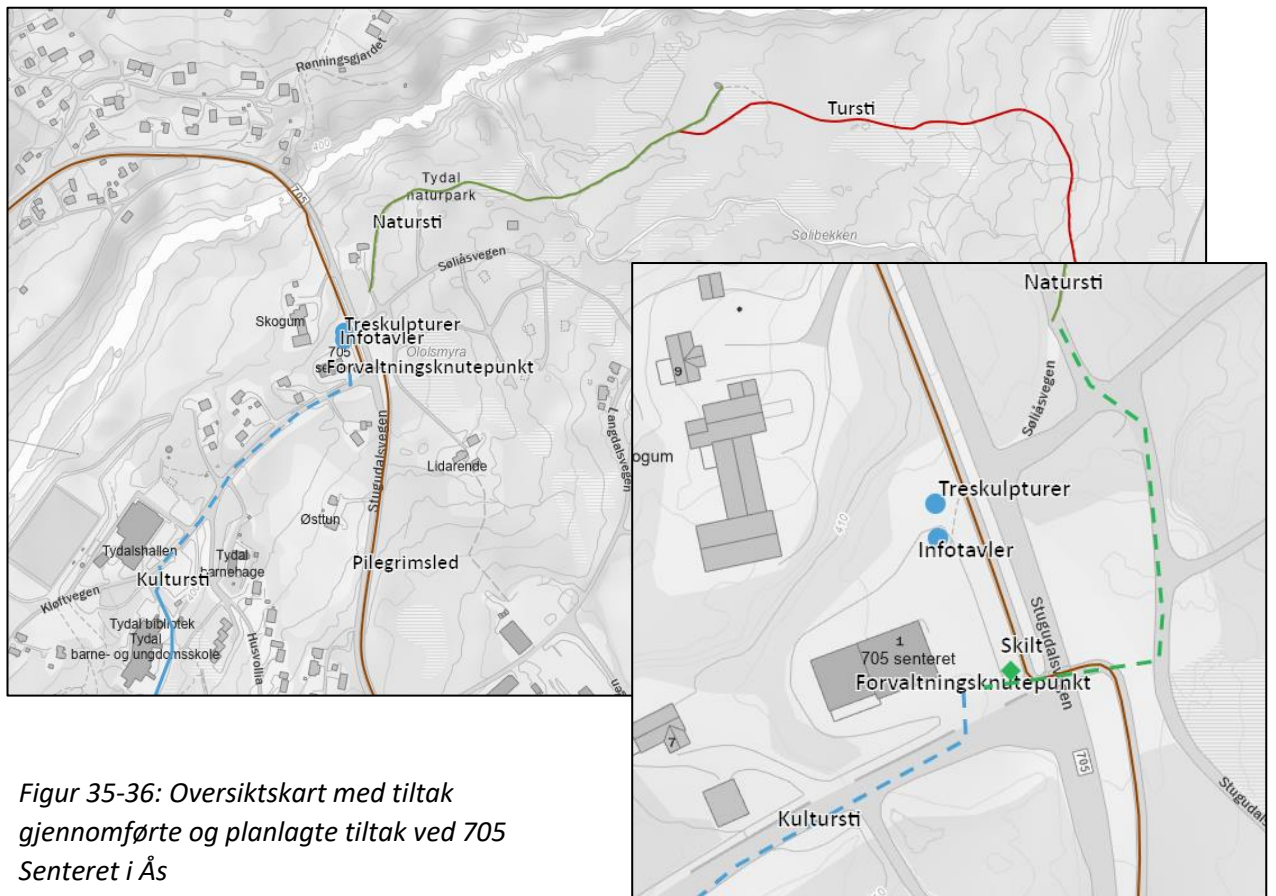
Informasjonspunktet ligger sentralt i Ås i Tydal og er et naturlig stoppested for folk som bor i området eller er turister. Skole og idrettsanlegg ligger like ved og 705 Senteret har en kafe med utstillingslokaler. Like ved er det utfartsparkering for skiløype og tilrettelagt natursti og kultursti, samt at pilegrimstien «Romboleden» går forbi. Informasjonspunkt her vil gi ringvirkninger til lokalt næringsliv og belaster ikke verneområdet direkte.

Status: Dette er forvaltningsknutepunkt med kontor for nasjonalparkforvalterne. Her er det informasjon innendørs og utendørs. Dette omfatter også informasjon om Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde med naturreservatene.

Plan:

- Utvendig informasjon suppleres med kartplakat for Skardsfjella og Hyllingsdalen. Informasjonstavle om samisk reindrift må oppdateres slik at den også omfatter rein i Skardsfjella og Hyllingsdalen.
- Knytte infopunktet til den naturstien (grønn) på andre siden av vegen og kulturstien (blå) med start fra skolen, samt pilegrimsleden (mørk rød).

- Sette opp et veiviserskilt (grønn firkant på kartet under) som viser retning mot de ulike turalternativene.

Figur 35-36: Oversiktskart med tiltak gjennomførte og planlagte tiltak ved 705 Senteret i Ås

Beskrivelse av tiltak i og rundt Innfallsportene/startstedene

P-plass ved scooterbanen Vauldalen:

Status: Her er det en stor P-plass i tilknytning til en scooterbane og ei infotavle om verneområdene.

Plan: Eksisterende tavle beholdes inntil videre. Prioriteres ikke som innfallsport videre da den vi har valgt å satse på innfallsporten ved Vauldalen Fjellhotell som ligger like ved..

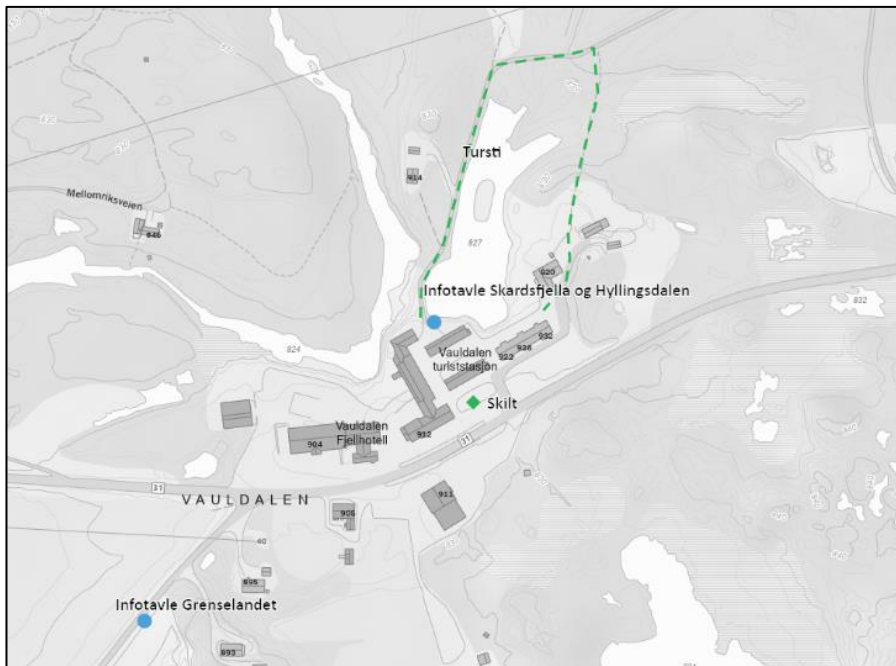
Vauldalen:

Innfallsporten ligger på tomte til Vauldalen Fjellhotell i Brekken og er et naturlig sted å starte tur for hotellets gjester og andre tilreisende. Det er flere stier og veier i nærheten som er egnet for nærturer som ikke vil belaste verneområdene direkte, samtidig som du kan starte turen innover i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde bla. langs en etablert seterveg mot Gruvsjøen og Hyddkroken. Dette gjør stedet godt egnet som innfallsport samtidig som sårbare områder i verneområdet skjermes. Plassering ved hotellet kan gi ringvirkninger til lokalt næringsliv.

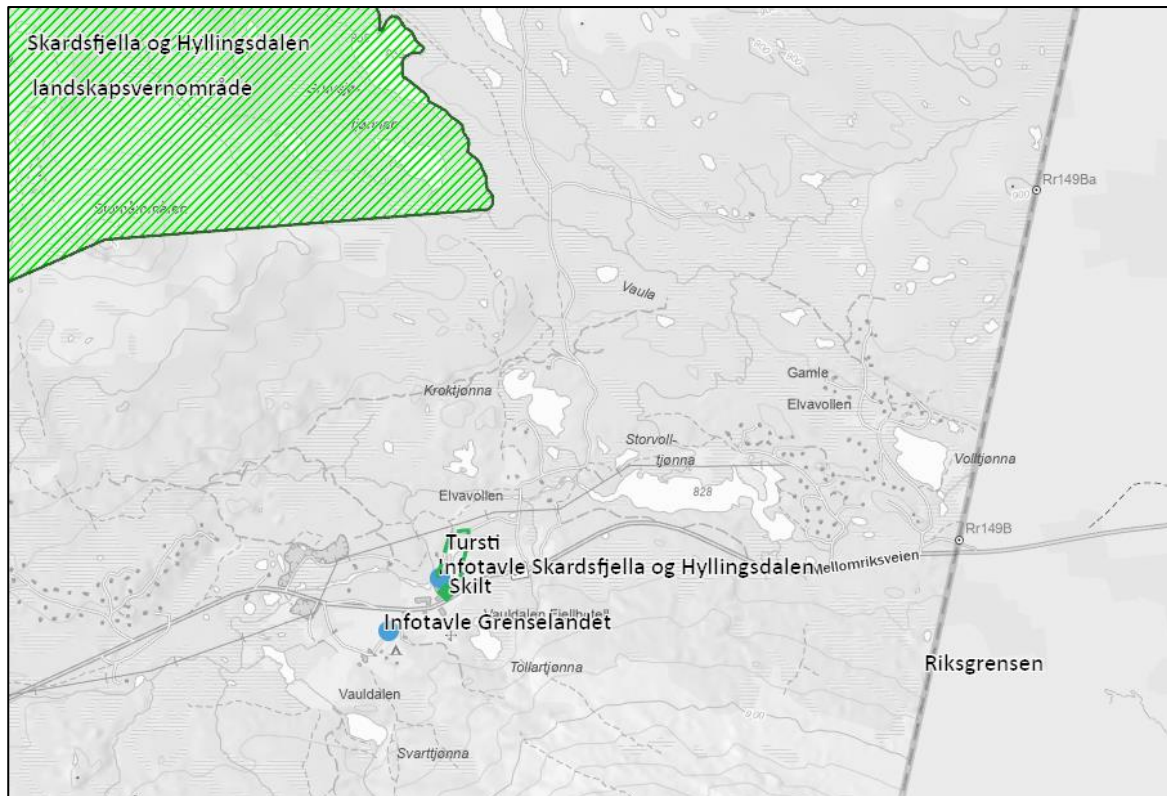
Status: Det står ei informasjonstavle bak hotellet der sti/veg går ut.

Plan:

- Prioriteres som innfallsport. Gammel tavle erstattes med nye tavler med kartplakat og temaplakter («samisk reindrift» og «råd om ferdsel»). Eksisterende plassering beholdes.
- Det er ikke merka sti fra Vauldalen, og det er derfor aktuelt med et opplysningskilt for hvilke stier som kan benyttes til turer til fots eller med sykkel.
- Et veiviserskilt settes opp sentralt foran hotellet som viser aktuelle turmål og peker hvor en finner infotavler om Grenselandet og Skardsfjella Hyllingsdalen landskapsvernområde. Her er det aktuelt å samarbeide med Femundsmarka nasjonalpark og Verdensarven Bergstaden Røros og Circumferensen.
- Det er aktuelt å samarbeide med Vauldalen om en universelt tilgjengelig natursti i nærområdet til bruk for fjellhotellets gjester og allmenheten.

Figur 37: Kart med planlagte tiltak ved innfallsport Vauldalen. Blå punkt er infotavler, grønt punkt er veiviserskilt og grønnstipling er tursti

Figur 38: Oversiktskart for innfallsport Valdalen der en ser nærheten til verneområdet og Sverige.

Høgvollia:

Status: Her er det en liten P-plass med infotavle.

Plan: Eksisterende tavle beholdes inntil videre. Prioriteres ikke som innfallsport.

Torsvollen:

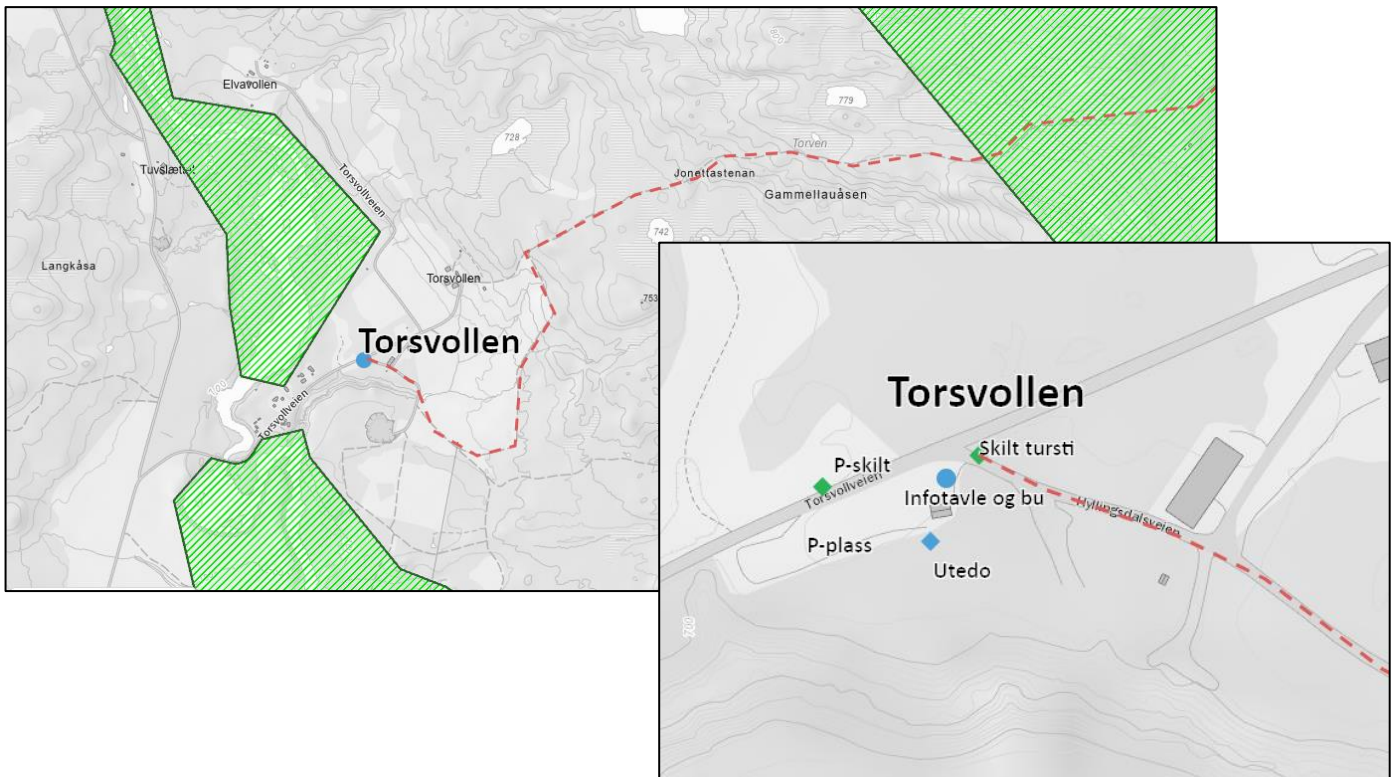
Innfallsporten ligger like før en kommer til Torsvollen gård der Hyllingsdalsveien starter. Det er ikke tillatt med motorferdsel videre innover, og dette er derfor et naturlig startsted for både fotturer og sykkelturner innover Hyllingsdalsveien. Hyllingsdalen har flere setrer og Hyllingen er et vatn egnet til fiske og padling. Vegen er egnet til fotturer og sykkelturner, uten større fare for uheldig påvirkning på sårbare naturverdier. Det er reindrift i område og økt trafikk vil ha negative konsekvenser for reinens beitero sommer og høst.

Status: Her er det P-plass med lita bu, utedo og infotavle.

Plan:

- Prioriteres som innfallsport. Gammel tavle erstattes med nye tavler med kartplakat og temaplakter («samisk reindrift» og «råd om ferdsel»). Her er det ikke merka sti.
- Sette opp et eget skilt som viser stier/veger hvor en kan gå og sykle.
- Tydelig P-skilt og veviserskilt hvor turvegen (Hyllingsdalsveien) mot verneområdet starter (dette er satt opp).
- Det er inngått vedlikeholdsavtale med grunneier for P-plass, infobu, utedo og brøyting P-plass. Denne kan videreføres.
- P-plass brøytes til påske. Kan vurdere utvidet periode for brøyting med brukerbetaling (f.eks. Vipps).
- Info - bua merkes med skilt «Velkommen inn» på døra.

Figur 39-40: Oversiktskart med planlagte tiltak ved innfallsport Torsvollen. Grønn skravur er landskapsvernområde, blå punkt er infotavle, rødstipling er Hyllingdalsveien

Storelvavollen:

Status: Her er det P-plass med infotavle.

Plan: Eksisterende tavle beholdes inntil videre. Prioriteres ikke som innfallsport.

Stugudal camping.

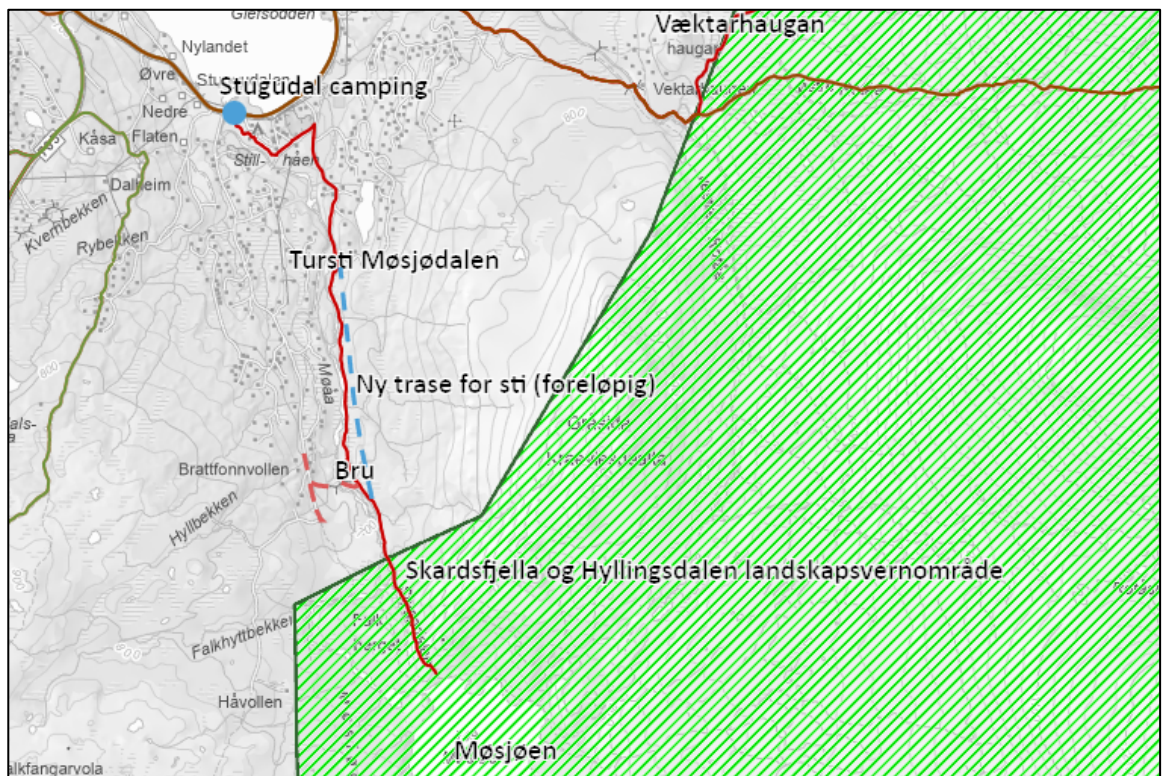
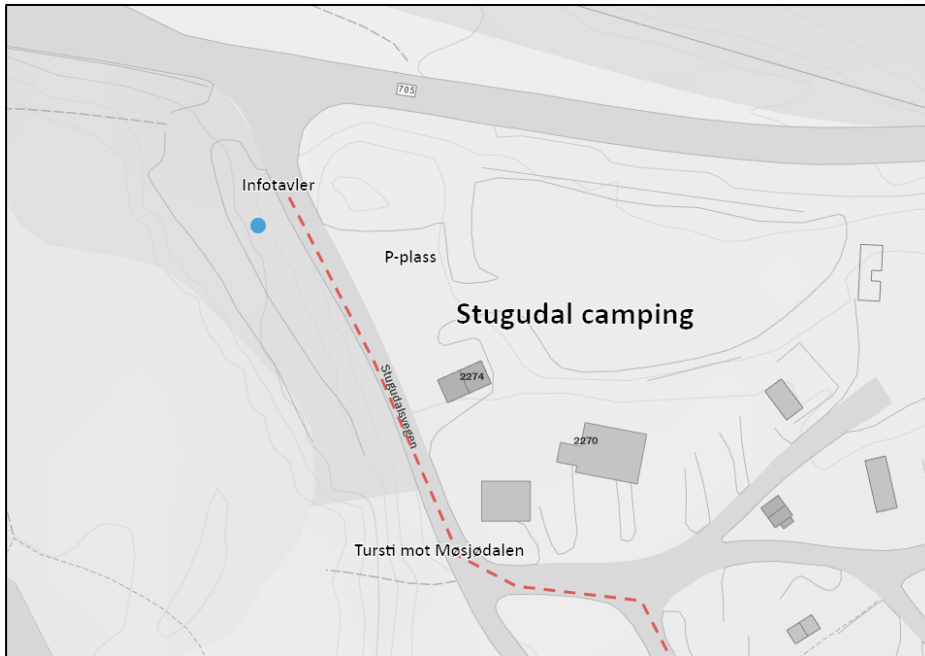
Innfallsporten ligger i sørenden av Stugusjøen på tomta til campingplassen. Det er et naturlig startsted for fotturer innover Møsjødalen og det er blåmerket sti som starter her. Sårbarhetsvurdering langs stien tilsier at stien bør klopplegges og delvis legges om for å skåne sårbar vegetasjon og dyreliv.

Status: Her er det P-plass med infotavle. Blåmerket tursti mot Møsjødalen (merket rød på kartet). Stien går også som en rundtur over brua og tilbake gjennom hyttefeltet (utenfor verneområdet). Eier av campingplassen har P-plass til rådighet mot betaling.

Plan:

- Prioriteres som innfallsport. Gammel tavle erstattes med nye tavler med kartplakat og temaplakater («samisk reindrift» og «råd om ferdsel»). God merking av P-plass.
- Stugudal Fjell har blåmerka sti fra campingplassen og innover Møsjødalen til verneområdet. Denne er anbefalt flyttet litt lengre øst (blå stiplet strek). Ny trase skal legges i samråd med grunneier og Stugudal fjell. Stien ned til Møsjøen må skiltes slik at den går utenom hytta ved sjøen.

Figur 41 og 42: Kart med planlagte tiltak ved innfallsport Stugudal camping. Blå punkt er infotavle, rød stipling er merket sti, blå stipling er foreslått omlegging (grovt plassert). Grønn skraver er Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.

Sylsjøen:

Status: Denne innfallsporten ligger i Sverige. Her er det en liten P-plass med infotavle. Startpunkt for pilegrimsstien «Romboleden».

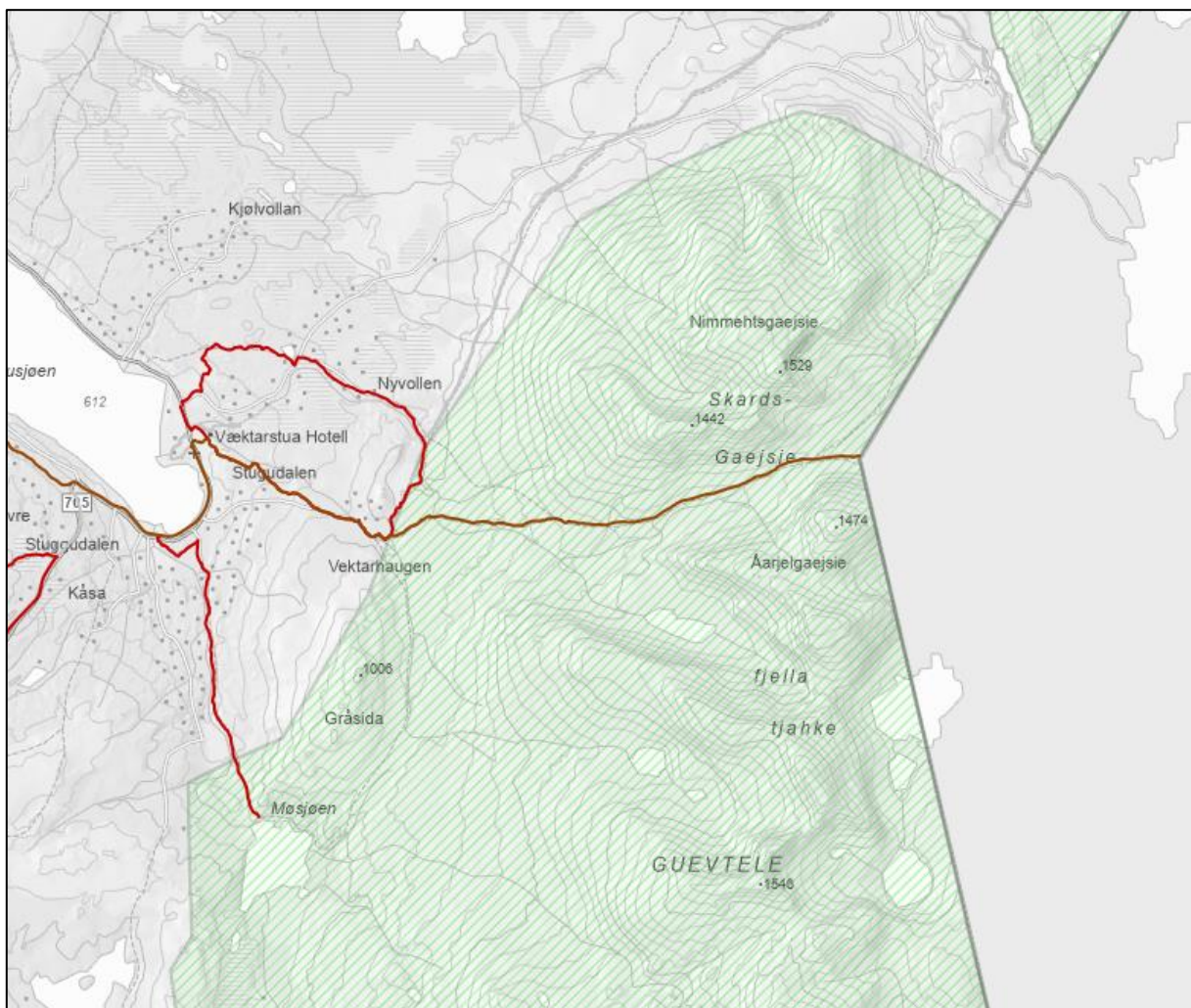
Plan:

- Prioriteres ikke som innfallsport. Eksisterende tavle vedlikeholdes og beholdes inntil videre for å sikre informasjon ved startpunktet.
- Det kan settes opp opplysningskilt om hensyn til rein og fjellrev, men det krever samarbeid med svenske myndigheter (foreløpig ikke godkjent).

Merka turstier -kanalisering

Eksisterende merka stier

- Pilegrimsleden/Romboleden gjennom Skarddøra. (Pilegrimsmerket).
- Turiststier fra Væktarstua til Skardøra og til Nedalshytta (T-merkete stier)
- Sti rundt Væktarhaugan. Blåmerka av Stugudal fjell. Denne er koblet til pilegrimsstien gjennom Skardøra.
- Stier i Møsjødalen. Blåmerka av Stugudal fjell fra Stugudal camping
- Stier i Brekken. Kjenner ikke til at det er merka stier i verneområdene i Rørosdelen av Skardsfjella og Hyllingsdalen, men det er flere umerka ferdselsårer.

Figur 43: Kartet viser merka turstier inn i landskapsvernområdet i Tydal kommune.

Utfordringer

Merking av sti til en attraksjon i verneområdet vil erfaringsmessig øke trafikken til attraksjonen og øke slitasjen og forstyrrelser av dyrelivet langs den traseen som blir merka. Denne effekten har vi blant annet sett etter merking av sti til Storskarven i Skarvan og Roltdalen nasjonalpark. Potensialet for økt trafikk er tilstede pga. relativt mange hytteeiendommer i Stugudalen og i Rienområdet.

Det er flere attraksjoner som er populære allerede i dag. Dette gjelder spesielt badekulpene i Skardsfjellet og canyon Djuphølet.

Badekulpene er populære på varme sommerdager og stien inn fra Sylsjøvegen er noe slitasjesvak i starten før vernegrensa. Selve badekulpene har begrenset kapasitet. Økt trafikk til disse vil gi en dårligere opplevelse for den besøkende og er heller ikke ønskelig fra reindriftnas side. Badekulpene er i seg selv en attraksjon for den besøkende, men økt besøk betyr trengsel og attraksjonen mister sin sjarm og verdi. Det samme gjelder i stor grad Djuphølet der økt trafikk ikke er ønskelig verken for grunneierne eller den samiske reindriftna. Turen til Djuphølet er en relativt lang tur uten sammenhengende sti i dag, og med noe slitasjesvak mark og myr. Det er en verdi i seg selv å ha noen perler som er mer krevende å nå og hvor en får følelsen av det unike.

Det er ønske fra befolkningen i Brekken om bedre tilrettelegging for familier for å øke bolyst.

Eventuelle tilrettelegginger i form av gapahuker eller merking av stier bør legges utenom

verneområdet. Allemannsretten gjelder også i verneområdene og disse er åpne for ferdsel til fots.

Tiltak:

- Samordne T-merket sti og Pilegrimsstien til en stitrase.
- Stimulere til merka rundturer utenfor verneområdene.
- Etablere natursti med utgangspunkt i en eller to innfallsporner, for eksempel Vauldalen fjellhotell og/eller Brekken sentrum og/eller Turistinfoen i Stugudalen. Tema i naturstien er naturverdiene i verneområdene og samisk reindrift, samt lokale attraksjoner. Målgruppen er allmennheten.
- Merking av flere enn de eksisterende merka stiene i verneområdet anbefales ikke. Vernemyndigheten skal ikke ta initiativ til merking annet enn når det er strengt nødvendig for å lede ferdsel utenom sensitiv vegetasjon eller sårbart dyreliv.
- Historiske veifar kan beskrives, men en ønsker ikke at disse blir merka.
- Konkrete tiltak i Møsjødalen for å lede folk utenom sensitiv arter og naturområder i og utenfor verneområdet:
 - Jobbe for at stitraseen legges om jf anbefaling fra NINA Rapport 1601. Valg av ny trase skal skje i samråd med grunneier og Stugudal Fjell.
 - Merke slik at stien går utenom hytta ved Møsjøen. Informasjon til publikum om å følge merka trase, og at hyttene er private. (Gapahuken som er omtalt i NINA rapport 1601 er nå plukket ned.)
- Informere om hvilke stier det kan sykles på, og merke med sykling forbudtskilt i enden av godkjente sykkelstier (Hyllingtjønnna og Hyddkroken). Skilt merkes med verneområdestyrets logo.
- Sette opp opplysningskilt om å ta hensyn til rein og fjellrev (båndtvang) der det er behov. Dette er gjort ved Nyvollen, Væktarhaugan og Møsjødalen i Tydal kommune. Ved Sylsjøen er det planlagt oppsetting i samarbeid med Svenske myndigheter.

Hytte for allmenheten

Det er ingen hytter til bruk for allmenheten i Skardsfjella og Hyllingsdalen i dag. Det er uttrykt ønske om å opprette ei slik bu spesielt med tanke på lokalbefolkningen og økt bolyst. Lang veg inn til aktuelle fiskevatn gjør at det er behov for en overnattingsmulighet.

Verneforskriften og forvaltningsplanen åpner for at det kan gis tillatelse til ei slik hytte etter søknad. Ved en eventuell søknad må det foretas en egen sårbarhetsvurdering i forhold vegetasjon og dyreliv, og det må tas nødvendig hensyn til den samiske reindrifta i området.

3.2.2 Strategi 2: Hvordan møte nye former for friluftsliv

Det er ikke helt enkelt å forutse hva som vil komme av nye former for friluftsliv, og hva som kan bli aktuelt framover innenfor våre verneområder. Det er først og fremst viktig å ivareta muligheten for utøving av det enkle friluftslivet med ferdsel til fots eller på ski (jf verneformålene). Motoriserte former for friluftsliv er ikke tillatt i verneområdene.

Slik det er nå er sykling tillatt kun på definerte stier/veger. Erfaring og sårbarhetskartleggingene viser at det utover disse er lite egne sykkeltraseer i verneområdene. El-sykkel er definert som motorisert ferdsel i verneområdene, og er derfor i utgangspunktet forbudt. Bruk av sykkel øker rekkevidden til folk og potensiale for forstyrrelse av dyreliv og rein øker derfor. Vintersykling kan være spesielt utfordrende, da rein og annet dyreliv lever på sparebluss.

Hundekjøring på barmark er kun tillatt etter definerte stier/veger. Hundekjøring om vinteren er ikke regulert i verneforskriftene. En må være oppmerksom på at hundekjøring er lite forenlig med reindrift på sen vårsnø i kalvingsområdene.

Kiting er generelt ikke ønskelig i verneområdene. En kite er uforutsigbar i retning og fart, og kan oppfattes som en stor rovfugl. Kiting vil derfor virke forstyrrende på dyrelivet. Kiting er ikke regulert i verneforskriften med forbud, men all ferdsel skal skje varsomt og med hensyn til bla. dyreliv. Kiting er ikke definert som ferdsel til fots i Naturmangfoldloven, og det vil ikke bli gitt tillatelse til organiserte arrangementer med kiting i verneområdene.

Digitale trimposter og trimpoeng, stolpejakt, geocaching m.v, kan føre til mer spredt ferdsel og ferdsel utenom merkete stier. Slike arrangement/tilbud ligger i grenseland for organisert ferdsel, og en må ha god dialog med de som legger ut postene slik at en unngår ferdsel til sårbare områder.

Nærgående fotografering av fjellrev og andre fugler kan være et problem. Fjellreven er en sterkt truet art, og har status som prioritert art. I den sammenheng er det laget egne retningslinjer om hvordan unngå forstyrrelse av fjellreven. Avstand til hi og rever er vesentlig her (minst 300 m). Å holde hunden i bånd er viktig både med hensyn til fjellrev, rein og annet vilt.

Tiltak:

- *Informasjon om de aktuelle vernebestemmelsene og gjeldende forvaltningspraksis på en publikumsvennlig måte på nettsider, og annet infomateriell – råd om ferdsel (infoplakater, faktaark og brosjyremateriell).*
- *Aktuelle forbudsskilt skal kun settes opp i tilknytning til verneskiltene på vernegrensa.*
- *Opplysningsskilt på enkelte stier om hensyn til fjellrev og rein. Opplysningsskiltene skal ikke settes slik at de oppleves som fremmedelement i en ellers nokså urørt natur.*

- *God dialog med publikum er spesielt viktig i forhold til aktiviteter en ikke kan styre gjennom kanalisering langs faste stier.*
- *God dialog med hytteforeninger og aktører som organiserer aktiviteter i verneområdene, herunder digitale trimposter.*
- *Aktuelle aktører som planlegger aktivitet i området oppfordres til å ha god dialog med grunneier og reindrift før gjennomføring*

3.2.3 Strategi 3 og 4: Informasjon om verneområdene - bruk av nasjonal merkevare.

Informasjon til brukerne av verneområdene er sentralt i besøksstrategien. Alt infomateriell skal utformes i tråd med Nasjonal merkevarestrategi for Norges nasjonalparker. Samtidig må dette gjenspeile det området en er i og få et uttrykk som er lokalt forankret. På kart til plakater og annet infomateriell skal det stå både norske og samiske navn på fjell, sjøer og elver mv.

All informasjon skal i utgangspunktet formidles på 3 språk, norsk, sørsamisk og engelsk.

Utkikkspunkt (se definisjon og utforming under kapittel 1.3. om nasjonal merkevarestrategi).

Utkikkspunkt er aktuelt for nasjonalparker med høyt besøksgrunnlag og høy attraksjonsverdi heter det i veilederen fra Miljødirektoratet. Det skal være et bredt tilbud til alle grupper av besøkende og skal være er besøksmål i seg selv. Skardsfjella og Hyllingsdalen er ikke et område med høyt besøksgrunnlag, og en mener derfor at det ikke er aktuelt å satse på et slikt utkikkspunkt for verneforvaltningens side. Det har vært luftet muligheten for et utkikkspunkt langs vegen over fra Stugudal i Tydal mot Røros, men sårbarhetsvurderingen av reindriften viser tydelig at ytterligere tiltak langs vegen her er svært uheldig. En lokalisering nærmere Stugudal ved Kåsa kan være aktuell, men vernemyndigheten ser det ikke som aktuelt å ta initiativ til dette nå.

Informasjonspunktene nede i bygdene skal inneholde kart og lettfattelig informasjon om verneområde(ne), forslag til turmål og turstier. Dersom det er knyttet til innendørs lokalitet kan det her være en digital infokiosk med mulighet for mer dyptgående informasjon, samt personlig veiledning dersom stedet er bemannet. Dersom det er plass bør temaplakater for de ulike aktuelle tema være presentert her, eventuelt som digital info. En digital infokiosk kan også inneholde filmer med tema fra verneområdene. Infopunkt i bygdene er definert i Brekken ved Coop, Stugudal Håndverk og Fritid (turistinformasjonen i Stugudal) og 705 Senteret i Ås.

Et viktig poeng i forhold til informasjonspunkter nede i bygda er at disse kan være besøksmål i seg selv og dermed avlaste besøkstrykket inn i verneområdene. Det må i så fall være noe mer enn bare en plakattavle og knyttes til et sted hvor det er andre tilbud for turister f.eks. museum, spisested/overnatting eller annen relevant aktivitet.

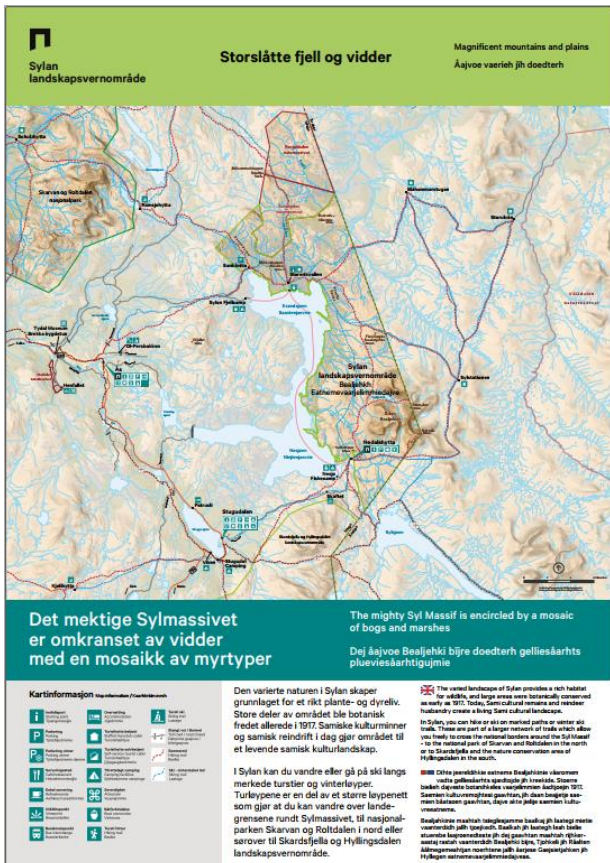
Startpunktene(innfallsportene) for turer deles i to kategorier: «Hovedinnfallsport» og «Startpunkt». Hovedinnfallsportene tilrettelegges for et større besøk enn de andre startpunktene og kan ha fasiliteter som søppelhåndtering og toalett. Både hovedinnfallsportene og startstedene skal ha informasjonstavle(r) med kart og lettfattelig informasjon om verneområde(ne) og turmål relatert til det startstedet en står på. I tillegg kan det være temaplakater med relevante tema for det enkelte startpunkt, så som samisk reindrift, seterlandskap, fjellrev, flora og fauna. Det kan også være underskilt til verneskiltene som viser klart hva som eventuelt er forbudt/tillatt f.eks. båndtvang, sykling og bålbrenning.

Figur 44: Illustrasjon av ulike plakattedesign som skal brukes. Designmanual for Norges nasjonalparker.

Informasjon på nett

Verneområdestyret har nettside knyttet til www.nasjonalparkstyre.no. Dette er ei side spesielt rettet mot forvaltning av områdene hvor det ligger informasjon om verneforskrifter, forvaltningsplaner, møtedokumenter og noen nyhetssaker. Denne er ikke egnet for publikum som ønsker å besøke eller vite mer om verneområdene. Det bør derfor lages et publikumsvennlig nettsted under overbygningen Norges nasjonalparker, slik det er gjort for [Skarvan og Roltdalen nasjonalpark](#). Innholdet her kan være forslag til turer, muligheter for overnatting, hvordan kommer man seg til området, hva kan en oppleve der, faktakunnskap om natur og kulturverdier m.v. Det kan videre være en god kanal for å komme ut med spesielle forholdsregler og restriksjoner i verneområdene, f.eks. hensyn til samisk reindrift, andre beitedyr, fjellrev, info om båndtvang, bålforbud m.v. Andre reiselivssider i området kan linke til denne sida, på den måten kan verneforvaltningen ha kontroll på informasjonen som legges ut.

Figur 45. Eksempel på plakat med kart fra Syljan landskapsvernområde. Kartet skal vise omriss av verneområdet og aktuelle overnattingssteder, serveringsteder, aktiviteter m.v. i og i bygdene rundt verneområdet.

Informasjon i brosjyrer og faktaark

Det er behov for informasjon om verneområdene og verneverdiene på en lettfattelig og publikumsvennlig måte. Her vil infofoldere og faktaark være aktuelt. Skriftlig informasjon skal lages for digital publisering på nett og for trykking dersom det er hensiktsmessig.

Filmer om tema fra verneområdene.

Som en del av informasjonsmaterialet kan det lages filmer om de ulike temaene som en introduksjon. F.eks. om sørsamisk reindrift, setring og utmarksslåtter i tidligere tider, og flora og fauna i områdene.

Oppsummering av tiltak

- All infomateriell mv. skal utformes i tråd med Nasjonal merkevarestrategi for Norges nasjonalparker. Tekst skal formidles på tre språk; norsk, sørsamisk og engelsk.
- Verneområdestyrets visjon med besøksstrategien skal synliggjøres på alle informasjonsplattformene.
- Nettside for publikum. Info om turmuligheter og verneverdiene.
- Kartplakater med kortfattet info om verneområdene og markering av tilbud om overnatting, bespisning og/eller aktiviteter i og rundt verneområdene på kartet.
- Temaplakater, faktaark og/eller infofolder både i trykt form og på nett, se tabell under
- På kart til plakater og annet infomateriell skal det stå både norske og samiske navn på fjell, sjøer og elver m.v. Stedsnavn skal være godkjent av kartverket.
- Naturveiledning for skoler og barnehager. Stedstilpasset. Aktuelle tema er fjellrev, rein og bruken av fjellet.
- Temamøter eller dagsturer.
- Det må lages en kommunikasjonsplan som omfatter alt dette. Hvor, hva, hvordan, når og hvorfor.

Tabell 4.: Tema for informasjon

Tema	Stikkord innhold
Flora	Naturtyper og planteliv. Karakterarter
Fauna	Fjellrev, rein, karakterarter fugl
Verneformål og bestemmelser	Verneverdiene. Hva er lov? Eventuelle forbud. Råd om ferdsel.
Samisk reindrift	Historisk og dagens drift – hensyn til rein.
Seterliv – beitebruk - utmarksslått	Historisk om seterlivet og dagens beitebruk. Hensyn til beitedyr. Utmarksslåtter.
Stinett	Hovedstier markeres på kartplakaten. Pilegrimstien, sti rundt Væktarhaugan, sti i Møsjødalen, vei/sti i Hyllingsdalen, vei/sti fra Vauldalen til Hyddkroken.
Overnatting- bespisning - aktivitetstilbud	Gjelder området rundt verneområdene. Markeret på kartplakaten. Info om den enkelte aktør henvises til de respektives nettsider.

4. Tiltaksplan

Tabell 5: Tiltaksplan Besøksstrategi for Skardsfjella og Hyllingsdalen 2023 - 2026

Type tiltak	Sted	Tidsplan
Kommunikasjonsplan for informasjon om Skardsfjella og Hyllingsdalen Ivo.		2024
Informasjonspunkt i bygdene Infotavle med kart Temaplakater: Fjellrev, samisk reindrift, råd om ferdsel og andre relevante tema	Brekken, Stugudalen, 705 Senteret	2024 - 2026
Startpunkt/Innfallspor Infotavle med kart. Stedtilpasset kart for sykkel- turstier. Temaplakater: Fjellrev, samisk reindrift, råd om ferdsel og andre relevante tema.	Vauldalen fjellhotell, Torsvollen, Stugudal Camping	2024-26
Informasjonsfoldere: - Skardsfjella og Hyllingsdalen Ivo - Fjellreven - Reindriften		2024-26
Nettside Skardsfjella og Hyllingsdalen Ivo Presentere området for allmenheten. Råd om ferdsel til ulike årstider		2024
Filmer med tema fra verneområdene		2025-26
Omlegging og tilrettelegging stier Skardsfjella og Hyllingsdalen Ivo	Sti Møsjødalen Sti gjennom Skarddøra.	2024 2024
Naturveiledning i skoler og barnehager	Naturveiledning med fokus på lokale tema og utfordringer i våre verneområder.	Årlig

5. Litteratur/Kunnskapsgrunnlag

Verneområdestyret for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.

2017 Forvaltningsplan for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde med Viglåa, Litlrien, Tjerråøyan, Djuptjønna og Finnfloen naturreservat.

Nord Universitet/ Oslo Economics

Brukerundersøkelse i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde sommeren 2018

Fjelldriv AS

Rapport 1/2021. Sårbarhetskartlegging sørsamisk reindrift Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde.

Norsk institutt for naturforskning

NINA Rapport 1601, 2019: Sårbarhetsvurdering av utvalgte lokaliteter i Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde. Væktarhaugen, Møsjødalen og Torvollen- Vauldalen

Litteraturen finner dere på verneområdestyrets nettside www.nasjonalparkstyre.no

Direkte link til [publikasjonene](#).

Artsdatabanken med kart og Norsk rødliste for arter finnes på denne linken:

<https://www.artsdatabanken.no/>

**Verneområdestyret
for Skardsfjella og
Hyllingsdalen**

**Gaejsietjahken jïh Hyllegen
eatnemevaarjelimmiedajven stávroe**

ST 22/2023 Eventuelt